

Keski-Suomen hyvinvointialueen hyvinvointikertomus 2023–2025

LUONNOS

Sisällys

Johdanto	4
1. Hyvinvoinnin tilan seuranta alueella sekä tietopohja	5
2. Tilannekuva	6
2.1 Väestö, väestöennuste ja ikärakenne	6
2.2 HYTE-kerroin	7
3. Ikärakenteen mukainen tarkastelu	12
3.1 Lapset ja nuoret 0–17	12
3.1.1 Arjen turvallisuus	12
3.1.2 Mielen hyvinvointi ja osallisuus	13
3.1.3 Liikunnallinen elämäntapa	15
3.1.5 Järjestö srk yhteistyössä	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
3.1.6 Toimeenpano ja arviointi	17
3.2 Työikäiset 18–64	18
3.2.1 Arjen turvallisuus	18
3.2.2 Mielen hyvinvointi ja osallisuus	18
3.2.4 Liikunnallinen elämäntapa	20
3.2.5 Järjestö srk yhteistyössä	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
3.2.6 Toimeenpano ja arviointi	21
3.3 Ikääntyneet yli 65-vuotiaat	23
3.3.1 Arjen turvallisuus	23
3.3.2 Mielen hyvinvointi ja osallisuus	24
3.3.3 Liikunnallinen elämäntapa	25
3.3.4 Järjestö ja srk yhteistyössä	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
3.3.5 Toimeenpano ja arviointi	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4. Valtuustokauden yhteenveto	28
4.1 Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen neuvottelut	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
5. Kuntakortit	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
5.1 Hankasalmen kuntakortti	30
5.2 Joutsan kuntakortti	35
5.3 Jyväskylän kuntakortti	40
5.4 Jämsän kuntakortti	44
5.5 Kannonkosken kuntakortti	50
5.6 Karstulan kuntakortti	55

5.7 Keuruun kuntakortti.....	60
5.8 Kinnulan kuntakortti	65
5.9 Kivijärven kuntakortti.....	69
5.10 Konneveden kuntakortti	74
5.11 Kyyjärven kuntakortti.....	79
5.12 Laukaan kuntakortti	83
5.12 Luhangan kuntakortti.....	88
5.13 Multian kuntakortti.....	93
5.14 Muuramen kuntakortti	98
5.15 Petäjäveden kuntakortti.....	102
5.16 Pihtiputaan kuntakortti.....	107
5.17 Saarijärven kuntakortti	111
5.18 Toivakan kuntakortti	117
5.19 Uuraisten kuntakortti.....	123
5.20 Viitasaaren kuntakortti	128
5.21 Äänekosken kuntakortti	133

Johdanto

Keski-Suomen alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma laaditaan kerran valtuustokaudessa valtuustokausien vaihtumisen ajankohdassa. Keski-Suomen hyvinvointialueen ensimmäinen hyvinvointikertomus laadittiin vuonna 2023 Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelman taustaksi. Tietopohjan perusteella Keski-Suomen hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (hytetu) edistämisen painopisteinä on ollut tällä valtuustokaudella arjen turvallisuuden, mielen hyvinvoinnin sekä liikunnallisen elämäntavan edistäminen. Sen pohjalta toteutettiin strateginen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ohjelmakokonaisuus, jossa alueellinen hyvinvointisuunnitelma linjasi alueen painopisteiden tarkastelua ja tavoitteita. Ohjelmakokonaisuus hyväksyttiin valtuustossa toukokuussa 2024.

Valtuustokausi vaihtuu vuoden 2025 aikana, joten tämä hyvinvointikertomus kokoaa Keski-Suomen asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tilannekuvaa ja suunnitelman toimenpiteiden arviointia tälle valtuustolle. Tämä alueellinen laaja hyvinvointikertomus esitellään tammikuussa 2025 vaikuttamistoimielimissä sekä lautakunnissa. Lisäksi helmikuussa (11.2.) aluehallituksen seminaarissa ja (18.2.) valtuuston seminaarissa. Päätöskokoukset ovat aluehallituksessa 4.3. ja valtuustossa 18.3.

Valtuustokauden tavoitteet ja toimenpiteet

Tällä valtuustokaudella on ollut yhtenä laajana tavoitteena kehittää alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenne yhteisövaikuttavuuden periaatteiden mukaisesti. Rakenne selkiyttää lakisääteisten kokonaisuuksien edistämistä niin hyvinvointialueen palvelutuotannon, kuin kuntatoimijoiden, järjestöjen sekä seurakuntienkin kanssa. Rakenteen osatavoite on ollut rakentaa yhteistä tietopohjaa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen sekä seurakuntien kanssa. Sen pohjalta kuntien kanssa on lakisääteisten kuntaneuvottelujen osana sovittu hyödynnettävän kuntakorttipohjaa, jossa tarkastellaan yhteisten vähimmäistietosisältöindikaattoreiden osalta tilannekuvaa eri kuntien välillä. Tämän avulla alueen terveyseroja voidaan tarkastella jatkossa myös trendien näkökulmasta tavoitteellisemmin.

Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian pitkän aikavälin tavoitteet olivat: 1. keski-suomalaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan, terveydestään ja turvallisuudestaan vahvistuu, 2. keski-suomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat, 3. palveluiden yhdenvertaisuus, saatavuus ja saavutettavuus paranevat sekä 4. toiminnan vaikuttavuus ja kustannustehokkuus vahvistuvat. Alueellinen hyvinvointiohjelma edistää näitä strategisia tavoitteita menestystekijöiden kautta yhteisövaikuttavuuden periaatteiden mukaisesti.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§ määrittelee, että alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tekee hyvinvointialueen nimeävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Käytännössä työn tekee erikseen nimetty työryhmä, esimerkiksi alueellinen hytetu-työryhmä. Konkreettisesti hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kokoaa Hyvinvointi ja kumppanuudet palvelualue. Lisäksi tällä valtuustokaudella nimettiin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistoimintaa ohjaava työryhmä, joka tukee asiantuntemuksellaan näiden tavoitteiden asettamista sekä toimenpiteiden edistämistä ja arviointia.

1. Hyvinvoinnin tilan seuranta alueella sekä tietopohja

Tämä hyvinvointikertomus kuvaa keskisuomalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tilannetta sekä terveyseroja alueella. Hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan tässä kertomuksessa lähinnä Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen asettamien vähimmäistietosisältöindikaattoreiden kautta, joita hyvinvointialueelle on asetettu reilut 100 kappaletta ja lukuja on tarkasteltu kokonaislukuina. Indikaattorit muodostuvat pääasiassa Kouluterveyskyselyn (THL) 2023 sekä Terve Suomi -kyselyn (THL) 2023 tietopohjasta. Lisäksi on käytetty mm. lasten ja nuorten toimintakykyä kuvaavia Move-mittaustuloksia, Terveyden edistämisen itsearviointi TEA-viisarin tuloksia, Tilastokeskuksen tietoja ja Perusterveydenhuoltotilastoa (THL) sekä KELA:n indikaattoreita. Haasteena tässä tietopohjassa on sen päivittämissykli, sillä ne päivittyvät eri tahtisesti. Toisaalta alueellinen laaja kertomus toteutetaan kerran valtuustokaudessa, joten tärkeäksi nousevat myös hytetu -suunnitelmiin nostettujen tavoitteiden mittarit, jotka kuvaavat toiminnan etenemistä suhteessa tavoitteisiin ajankohtaisemmin. Laaja kertomus tarkastelee suuntaa pidemmällä aikavälillä.

Kuntien hyvinvointiprofiilit ovat hyvin erilaisia toisiinsa nähden, eivätkä ne tule esille tarkasteltaessa pelkästään alueen keskiarvoja. Siksi vuoden 2023 hyte-neuvotteluissa sovittiin kuntien kanssa kuntakorttien käyttöönotosta. Kuntakortteihin on valikoitu sekä hyvinvointialueen että kuntien vähimmäistietosisältöindikaattoreista ne, jotka ovat määritelty sekä hyvinvointialueen että kuntien vähimmäistietosisältöihin. Niitä on reilu 40. Erityisesti valittiin tarkastelun kohteeksi ne indikaattorit, jotka kuvaavat strategian kolmea painopistettä: arjen turvallisuutta, mielen hyvinvointia sekä liikunnallista elämäntapaa. Kuntakorteissa on lisäksi kuntien näkökulmasta kuvattu kunnan erityispiirteitä, hytetu-painopisteitä sekä SWOT-analyysi. Kuntakortit ovat tämän kertomuksen liitteenä.

Tällä valtuustokaudella on aloitettu järjestöjen kanssa tietopohjan kokoamisen suunnitelmaa. Järjestöt tapaavat kunnassa asukkaita arjessa ja tuottavat sitä kautta erilaista asukkaisiin kytkeytyvää hyvinvointitietoa oman toiminnan näkökulmasta. Tätä tietoa olisi hyvä kytkeä olemassa olevan datan liitteeksi kuvaamaan ajantasaisempaa tietoa meneillään olevista ilmiöistä. Lisäksi on jatkossa huomioitava myös seurakuntien tunnistamat ilmiöt asukkaiden hyvinvointiin liittyen.

Hyvinvointialueiden ensimmäinen valtuustokausi on ollut kaksivuotinen. Sinä aikana valtakunnallinen tutkimuspohja ei ole ehtinyt kokonaan päivittyä. Alla kuitenkin koottuna tilannekuvaa, sekä osin päivittyneitä tietoja. Tietopohjan jälkeen kertomuksessa on kuvattu toimintaa ja sen arviointia tällä valtuustokaudella.

2. Tilannekuva

2.1 Väestö, väestöennuste ja ikärakenne

Väestö: Keski-Suomen liiton kokoaman tilannekuvan mukaan Keski-Suomen asukasluku vuoden 2023 lopussa oli 273 271. Maakunnan väestömäärä on kasvanut n. 3 %:lla (+ 8 335 henkilöä) viimeisten 20 vuoden aikana.

Väestöennuste 2030 (laskettu 2024) ilmaisee ennusteen vuoden 2030 lopun väkiluvusta ja Keski-Suomessa ennuste on 274 570. **Väestörakennetta** ikäryhmittäin tarkasteltaessa ikärakenne vuonna 2023 Keski-Suomessa mukailee koko maan rakennetta. Kuntakohtaisia eroja on kuitenkin merkittävästi. Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä Keski-Suomessa on 15 %, 15-64-vuotiaiden osuus 61 % ja 65 vuotta täyttäneiden osuus 25 %. Vähiten lapsia ja nuoria oli Luhangassa (9 %) ja Eniten Uraisilla (24 %). Vähiten ikäihmisiä oli Jyväskylässä (19 %) ja eniten Luhangassa (44 %).

Elinvoima

Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason ja se kuvaa väestötason koulutustasoa koulutuspiduudella. Keski-Suomen hyvinvointialueen koulutustasomittain nousi hieman vuodesta 2021 (383) vuoteen 2023 (391). Vuonna 2023 korkeimmat koulutustasomittaimet olivat Muuramessa (455) ja Jyväskylässä (441) ja matalimmat Kivijärvellä (240) ja Kyyjärvellä (261).

Demografinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttäneitä on sataa 15-64 -vuotiasta kohti. Mitä enemmän on lapsia ja / tai eläkeläisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Keski-Suomen hyvinvointialueen huoltosuhte (65) oli koko maan arvoon (62) verrattuna hieman korkeampi vuonna 2023. Korkeimmat huoltosuhteet olivat Kyyjärvellä (122) ja Kinnulassa (112) ja matalimmat Jyväskylässä (50) ja Muuramessa (68).

Taloudellinen huoltosuhte eli elatussuhte ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Keski-Suomen hyvinvointialueella vuonna 2023 taloudellinen huoltosuhte oli 151 kun koko maan osuus oli 132. Korkeimmillaan se oli Kinnulassa (214) ja Kivijärvellä (209) kun taas matalimmillaan Jyväskylässä (135) ja Muuramessa (129).

Sairastavuusindeksi ilmaisee alueen väestön sairastavuutta koko maan tasoon. Indikaattori on päivitetty viimeksi vuonna 2022. Keski-Suomen hyvinvointialueella indeksi oli 102, kun koko maan osuus oli noin 100. Korkeimmillaan sairastavuusindeksit olivat Kyyjärvellä (116), Kivijärvellä (117) ja

Viitasaarella (noin 111) ja matalimmillaan Luhangassa (90), Muuramessa (noin 86) ja Toivakassa (noin 99).

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus (17-24 -vuotiaiden osuus) oli Keski-Suomessa (7 %) hieman koko maata pienempi (8 %). Indikaattori on päivittynyt viimeksi vuonna 2021. Suurin osuus Keski-Suomessa oli Kivijärvellä (25 %) kun toiseksi suurin osuus oli Viitasaarella (14 %). Pienimmät osuudet olivat Uraisilla, Petäjävedellä sekä Hankasalmmella (5 %).

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64 -vuotiaiden osuus Keski-Suomessa 3 % vastaa myös koko maan osuutta. Osuudet olivat suurimmat Jyväskylässä (4 %) ja pienimmät Toivakassa (0,6 %).

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden osuus oli Keski-Suomessa (2) kun koko maan osuus oli hieman korkeampi (3).

Rakennetyöttömyys (15 – 64 -vuotiaista) oli Keski-Suomessa hieman korkeammalla tasolla (5,4) kuin koko maan osuus (4,2). Korkein osuus rakennetyöttömien osalta oli Kivijärvellä (7,2) ja matalimmillaan Kyyjärvellä (3).

Työkyvyttömyyseläkettä saavien (16-64 -vuotiaista) osuus oli Keski-Suomessa hieman korkeampi (6 %) kuin koko maassa (5 %). Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuudet olivat korkeimmat Kannonkoskella (11 %), Kinnulassa (11 %) ja Kyyjärvellä (10 %) ja matalimmat Muuramessa (5 %) ja Jämsässä (5 %).

Työkyvyttömyysindeksi kuvaa kuntien ja alueiden työikäisen väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon. Keski-Suomen työkyvyttömyysindeksi oli 108 vuonna 2022, joka oli hieman korkeampi, kuin koko maan taso (100). Korkeimmat indeksit olivat Kannonkoskella (162), Viitasaarella (150), Kinnulassa (146) ja Pihtiputaalla (146). Matalimmat indeksit olivat Muuramessa (87) ja Uraisilla (90%).

Työttömien terveystarkastukset (% työttömistä) toteutuvat Keski-Suomen hyvinvointialueella (9 %) hieman paremmin koko maahan (8 %) verrattuna. Eniten tarkastuksia toteutui Hankasalmmella (22 %) ja vähiten Viitasaarella (3 %) ja Pihtiputaalla (5 %).

2.2 HYTE-kerroin

Hyvinvointialueen HYTE-kerroin-indikaattori ilmaisee hyvinvointialueiden HYTE-kertoimen asteikolla 0-100 eli keskiarvo tulosindikaattoreiden keskiarvosta ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin) on kannustin, joka tarkoittaa, että kunnille ja hyvinvointialueille jaettavan valtion rahoituksen suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Keski-Suomen hyvinvointialueen HYTE-kerroin / asukas on 49 vuonna 2023, kun se edellisenä vuonna 2022 oli 56.

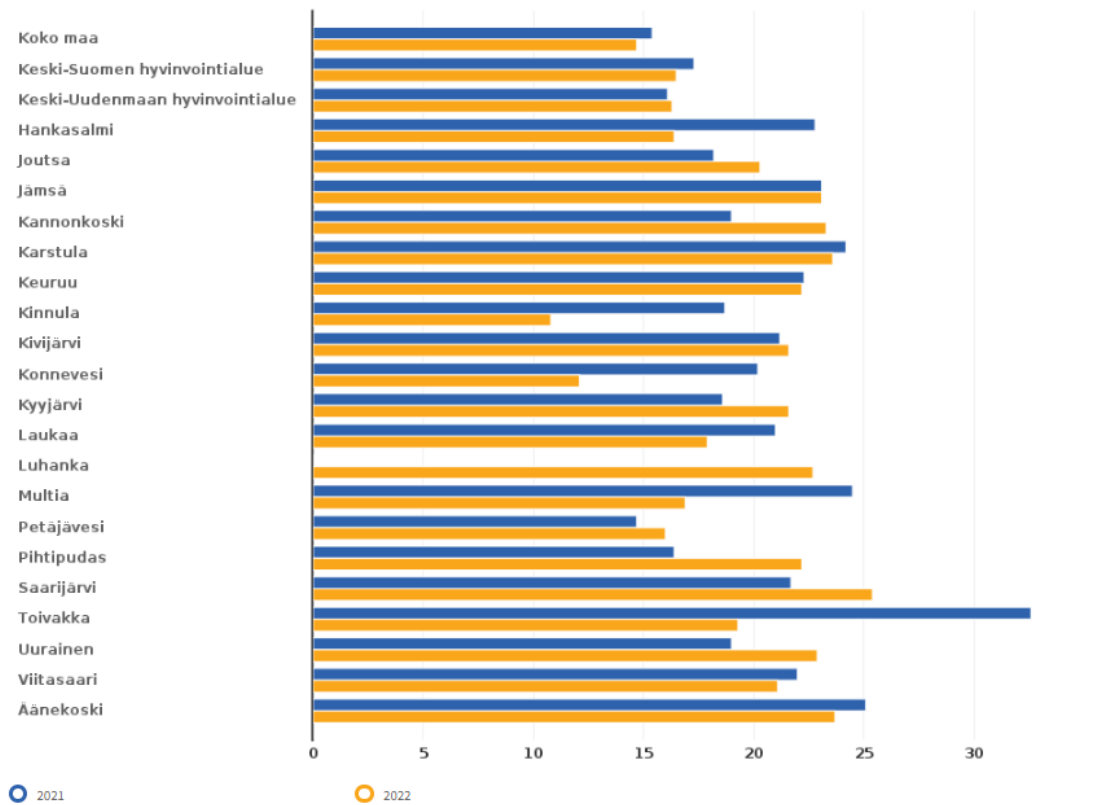
Tulosindikaattorit:

Tulosindikaattorit koostuvat viidestä indikaattorista, joita ovat syrjäytymisriskiä, mielenterveyshäiriöitä, vammoja ja myrkytyksiä, pitkäaikaista toimeentulotukea sekä lonkkamurtumia kuvaavat indikaattorit.

Syrjäytymisriksissä olevien määrä on hyvinvointialueella pysynyt melko samana 2021-2022 (17 %), mutta alueellisia eroja on paljon. Syrjäytymisriski on vähentynyt Hankasalmmella, Kinnulassa, Konnevedellä, Laukaassa ja Multialla. Kasvua sen sijaan on havaittavissa Joutsassa, Kannonkoskella, Kyyjärvellä, Saarijärvellä ja Uraisilla.

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

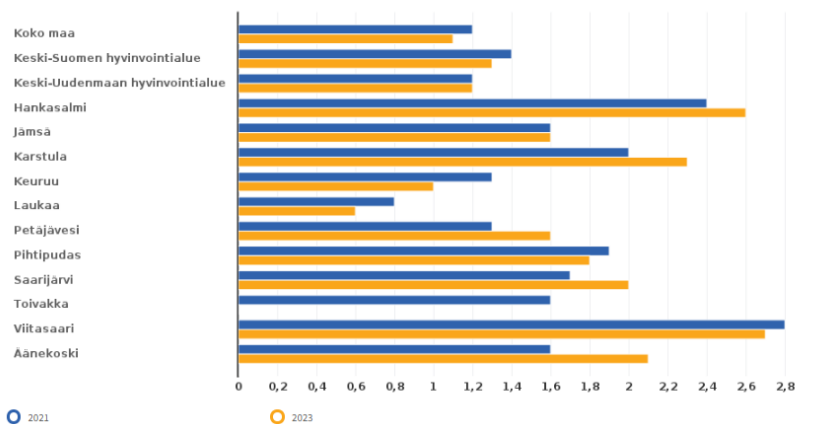
info ind. 5387 Sukupuoli: Yhteensä

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien (18-34 -vuotiaat) osuus hyvinvointialueella on pysynyt samana vuodesta 2021 vuoteen 2023 (noin 1 %). Alueelliset erot näyttäytyvät vuonna 2023 selkeimmin Hankasalmella (3 %), Karstulassa (2%), Viitasaarella (3%) ja Äänekoskella (2 %), joissa osuudet ovat muita kuntia korkeammat. Pienimmät osuudet ovat Keuruulla (1 %) ja Laukaassa (1 %).

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (tietyt diagnoosit) vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18 - 34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

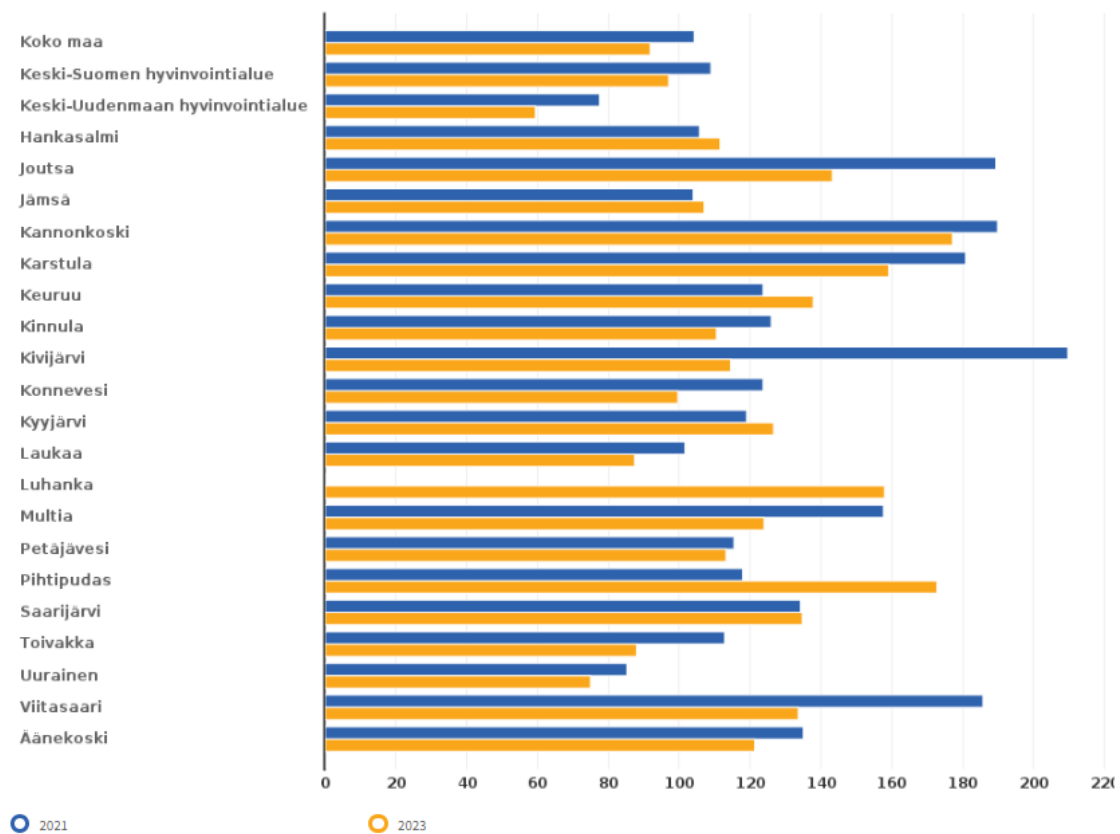
info ind. 4837 Sukupuoli: Yhteensä

Vammojen ja myrkytysten osalta sairaalassa hoidettujen potilaiden määrä / 10 000 asukasta hyvinvointialueella osuudet ovat laskeneet hieman vuodesta 2021-2023 (109 % → 97 %). Kunnissa osuudet ovat laskeneet eniten Joutsassa, Kivijärvellä, Konnevedellä, ja Viitasaarella. Osuus on vastaavasti noussut eniten Pihtiputaalla.

Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta

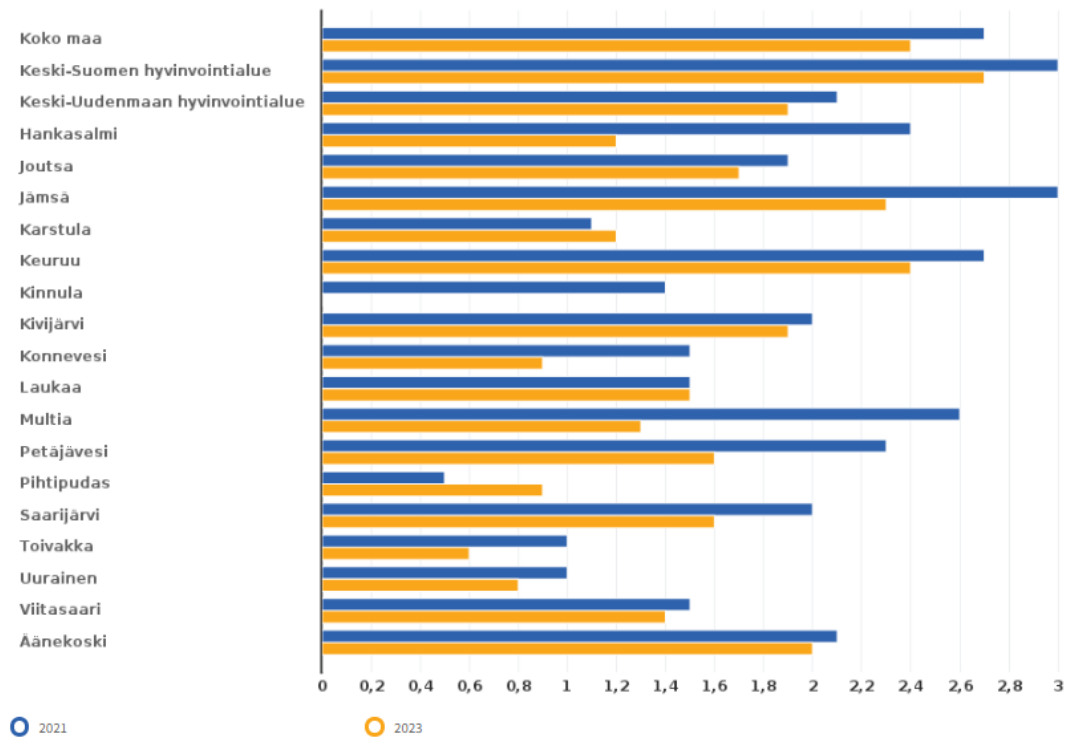
info ind. 3037 Sukupuoli: Yhteensä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuus on hyvinvointialueella pysynyt samalla tasolla 2021-2023. Eniten osuudet ovat laskeneet Hankasalmella, Jämsässä, Konnevedellä, Multialla, Petäjävedellä ja Saarijärvellä. Osuudet ovat kasvaneet Pihtiputaalla sekä Karstulassa.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

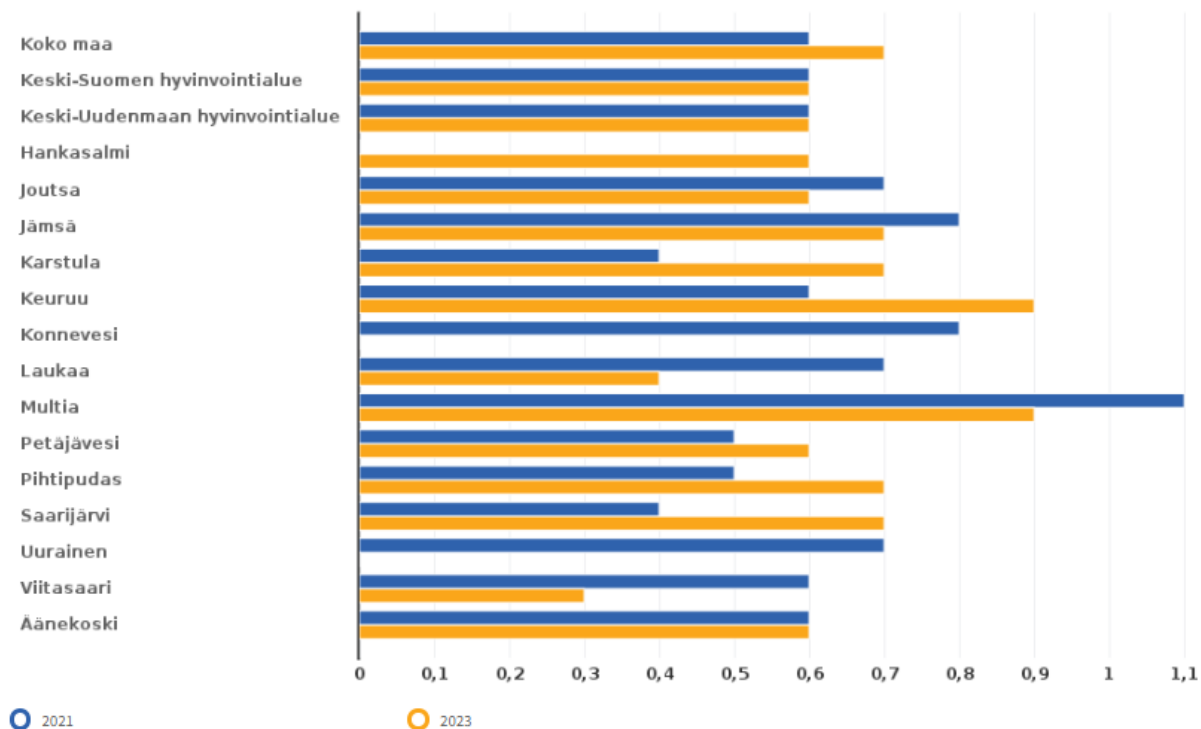
info ind. 234 Sukupuoli: Yhteensä

Lonkkamurtumien osuudet ovat Keski-Suomen hyvinvointialueella pysyneet samana 2021-2023 (0,6%). Lonkkamurtumien osuudet ovat vähentyneet erityisesti Laukaassa, Multialla ja Viitasaarella. Kasvua on eniten Keuruulla ja Pihtiputaalla.

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

info ind. 699 Sukupuoli: Yhteensä

Prosessi-indikaattorit

Prosessi-indikaattoreita on kahdeksan ja ne kuvaavat lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittämisen osuutta, kouluterveydenhuollon 8-luokkalaisten tk tarkastuksesta poisjäävien tuen tarpeen selvittämistä, peruskoulun koulupsykologien sekä koulukuraattorien määrää (viikossa jaettuna 100 oppilaalla), lasten MPR rokotuskattavuutta (1.annos), elintapojen toteutumista tyypin 2 db riskissä olevilla, alkoholin mini-intervention toteutumista kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski, sekä työttömien toteutuneiden terveystarkastusten määrä suhteessa työttömien kokonaismäärään.

- Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittämisen osuus
- Kouluterveyshuollon 8-luokkalaisten terveystarkastuksesta pois jäävien tuen tarpeen selvittäminen
- Peruskoulujen koulupsykologien työpanoksen määrä viikossa jaettuna 100 oppilaalla
- Peruskoulujen koulukuraattorien työpanoksen määrä viikolla jaettuna 100 oppilaalla
- Lasten tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti (MPR) rokotuskattavuus (1.annos)
- Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabeteksen riskissä oleville Käypä Hoito -suosituksen mukaisesti
- Alkoholin käytön mini-intervention toteutuminen, kun juomiseen liittyy haitta tai haittariski.
- Työttömien toteutuneen terveystarkastusten määrä suhteessa työttömien kokonaismäärään

3. Ikärakenteen mukainen tarkastelu

3.1 Lapset ja nuoret 0–17

3.1.1 Arjen turvallisuus

Perusopetus 4.-5 ja 8.-9 luokka sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuosi Väkivalta on vahvasti sukupuolistunut ilmiö, joten tuloksia tarkastellaan sukupuolittain.

Kouluväkivallan muodoista viikoittainen kiusaaminen 4.-5 luokkalaisilla näyttäytyy eri tavoin sukupuolten välillä vuosina 2019–2021. Kasvusuuntaisuus näkyy molemmilla, mutta erityisesti tyttöjen osalta. Tarkasteltaessa vuosien 2021 ja 2023 välistä muutosta tyttöjen osalta kiusaamiskokemuksista ilmoittaminen on jatkanut kasvua. Pojilla ei varsinaista muutos. **8.-9 luokkalaisilla** tarkasteltaessa muutos ainoastaan vuosien 2017 ja 2021 välillä, on kasvua tapahtunut keski-suomalaisien tyttöjen ilmoittamana jopa 41% ja poikien osalta 4%. Tarkasteltaessa vuosien 2021 ja 2023 välistä muutosta ilmoittaminen on edelleen kasvusuuntaista molempien sukupuolten osalta. Oleellista on kiinnittää **myös huomiota kiusaamisen muotoihin**, jossa on nähtävillä pojilla kasvusuunta fyysisen väkivallan käytössä ja tytöillä henkisen väkivallan käytössä.

Kouluväkivallan muodoista viikoittainen kiusaaminen lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla, tytöillä ja pojilla, on ollut laskusuuntainen vuosien 2017–2021 aikana. **Ammatillisen oppilaitoksen** tytöillä oli esillä kasvusuuntaisuus ja pojilla laskusuuntaisuus. Vuonna 2023 lukion poikien kohdalla kokemukset ovat taasen lähteneet kasvuun ja kasvusuuntaisuus näkyy myös ammatillisen oppilaitoksen tytöillä sekä pojilla. Pojat ilmoittavat lähes kaksinkertaisesti kokemuksistaan tyttöihin verrattuna. Koulukiusaamisen osalta tuleekin kiinnittää huomiota erityisesti poikiin.

Vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysisestä väkivaltaa vuoden aikana kokevat 4.5 luokkalaiset pojat enemmän kuin tytöt (2019–2021). Vertailtaessa koko maan tasoon keski-suomalaisien tyttöjen kokemukset ovat huomattavasti yleisemmät. Kokemukset ovat kasvussa myös 2023 kouluterveyskyselyssä.

Vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysisestä väkivaltaa vuoden aikana kokevat 8.-9. luokkalaiset tytöt ilmoittivat enemmän kokeensa fyysisestä väkivaltaa kuin pojat, mutta poikien osalta kasvu oli suurempaa 2019–2021 vertailussa. Kasvu oli lähes kolminkertaista verrattuna koko maan tasoon. Vuonna 2023 väkivaltakokemuksista ilmoitti tytöistä 14% ja pojista 9%. Tarkasteltaessa vuosien 2021 ja 2023 välistä muutosta tyttöjen osalta ilmoittamisten määrä oli noususuuntainen ja poikien pysynyt lähes ennallaan. Keski-Suomen tilanne mukailee koko maan tilannetta.

Vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysisestä väkivaltaa vuoden aikana kokevat lukion pojat **sekä ammatillisen oppilaitoksen** tytöt ja pojat ilmoittivat vähemmän kokemuksistaan vuosien 2019–2021 vertailussa. Lukion tyttöjen kokemukset olivat taasen lisääntyneet (18%). Vertailussa 2021–2023 muutos oli päinvastainen eli ilmoittaminen oli kasvusuuntaista muilla paitsi lukion tytöillä, joiden kokemuksissa ei ollut varsinaista muutosta.

Vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana kokeneet 4.-5 luokkalaiset raportoivat huomattavasti enemmän kokemuksistaan 2019–2021 välisessä vertailussa. Noususuuntaisuus jatkui myös 2023 tyttöjen osalta. Poikien kohdalla oli hienoinen lasku ilmoittamisen määrässä. **8.-9. luokkalaiset** tytöt ilmoittivat selkeästi runsaammin kokemuksistaan vuonna 2021 kuin pojat ja tyttöjen osalta oli nähtävillä myös selkeä kasvu 2019–2021 vertailussa. Tyttöjen osalta kasvu jatkui myös 2023 ja sukupuolten välinen ero kokemuksista ilmoittamisen määrässä on iso (tytöt 40%, pojat 17%).

Vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkisestä väkivallasta vuoden aika kokeneiden raportoineiden määrä 2019 ja 2021 välisessä vertailussa oli kasvanut Keski-Suomessa 22% (koko maa 17%). **Lukion ja ammatillisen oppilaitoksen** tytöt ilmoittivat yli kaksinkertaisesti (35–40%) kokeneensa henkistä väkivaltaa poikiin (16–17%) verrattuna.

Vuoden 2023 tuloksissa kasvusuunta on hienoisesti taittanut muiden paitsi ammatillisen oppilaitoksen tyttöjen osalta.

Kokenut seksuaalista koskettelua tai painostamista koskettamaan vuoden aikana ovat vuosien 2019–2023 aikana **4.-5 luokkalaisten** kokemuksissa tyttöjen ilmoittaminen on yli kolmikertaistunut ja poikien osalta on myös selkeä kasvusuunta. Koko maan vertailussa K-S:ssa kasvu on suurempaa tyttöjen osalta ja maltillisempaa poikien osalta, mutta kasvusuuntaisuus on nähtävillä molempiin sukupuoliin liittyen sekä Keski-Suomessa, että koko maan tasolla.

Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana vuosien 2019–2023 kouluterveyskyselyn tuloksissa **4.-5 luokkalaisten** kokemuksissa tyttöjen sekä poikien ilmoittaminen on yli kaksinkertaistunut. Koko maan vertailussa K-S:ssa kasvu on maltillisempaa tyttöjen osalta ja poikien osalta myötäilee koko maan tilannetta. Kasvusuuntaisuus on kuitenkin nähtävillä molempien sukupuolten osalta sekä Keski-Suomessa, että koko maan tasolla.

Kokemukset häiritsevästä seksuaalisesta ehdottelusta ja ahdistelusta vuoden aikana (puhelimessa tai internetissä, oppilaitoksessa, työssäoppimisjaksolla, harrastuksissa, kadulla, kauppakeskuksessa tai muualla julkisessa tilassa, sinun tai jonkun toisen henkilön kotona tai muussa yksityisessä tilassa) 2019–2021 ovat olleet erityisesti keskisuomalaisten **8.-9. luokkalaisten** tyttöjen osalta rajussa kasvussa (2019 30%, 2021 46%). Poikien osalta kasvu on maltillisempi (2019 8%, 2021 11%). Vuonna 2023 tytöt (43%) ilmoittivat lähes nelinkertaisesti kokemuksistaan poikiin (11%) verrattuna. Keski-Suomen tilanne mukailee koko maan tilannetta.

Kokemukset häiritsevästä seksuaalisesta ehdottelusta ja ahdistelusta vuoden aikana (puhelimessa tai internetissä, oppilaitoksessa, työssäoppimisjaksolla, harrastuksissa, kadulla, kauppakeskuksessa tai muualla julkisessa tilassa, sinun tai jonkun toisen henkilön kotona tai muussa yksityisessä tilassa) 2019–2021 ovat olleet keskisuomalaisten **lukiolaisten sekä ammatillisen oppilaitoksen** opiskelijoiden osalta rajussa kasvussa (2019 61%, 2021 83%) molempien sukupuolisen osalta verrattuna myös koko maan tilanteeseen. Vuonna 2023 tilanne oli hieman maltillisempi, mutta ammatillisen oppilaitoksen poikien osalta kokemista ilmoittaminen jatkoi kasvua.

Kokemukset seksuaaliväkivallasta (1. pakottamista riisuuntumaan, 2. kehon intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoa, 3. yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostamista tai pakottamista, 4. rahan, tavaran tai päihteiden tarjoamista vastineeksi seksistä) ovat keskisuomalaisten **8.-9. luokkalaisten** tyttöjen ja poikien kokemukset vuosien 2019–2021 vertailussa ovat olleet kasvusuuntaisia. Tarkasteltaessa vuosien 2021 ja 2023 välistä muutosta molempien sukupuolten osalta on havaittavissa hienoista laskua kokemusten määrässä. Oleellista on kuitenkin huomata, että tytöt kokevat lähes kaksinkertaisesti seksuaaliväkivaltaa poikiin verrattuna. Keski-Suomen tulokset myötäilevät koko maan tilannetta.

Kokemukset seksuaaliväkivallasta (1. pakottamista riisuuntumaan, 2. kehon intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoa, 3. yhdyntään tai muunlaiseen seksiin painostamista tai pakottamista, 4. rahan, tavaran tai päihteiden tarjoamista vastineeksi seksistä) ovat vuosien 2019–2021 aikana **lukion ja ammatillisen oppilaitoksen** tyttöjen osalta olleet rajussa kasvussa (56–62%). Poikien osalta muutos oli laskusuuntaisena varsin positiivinen. Vuonna 2023 ammatillisen oppilaitoksen tyttöjen osalta kasvusuuntaisuus jatkui edelleen. Molempien oppilaitosten pojilla kokemukset olivat nyt lähteneet kasvuun.

3.1.2 Mielen hyvinvointi ja osallisuus

Vahvaa positiivista mielenterveyttä kokevien perusopetusikäisten 8. ja 9.lk oppilaiden osuus laski vuodesta 2021 (27 %) vuoteen 2023 (24 %), kun taas toisen asteen 1. ja 2. vuosien opiskelijoiden kokemus vahvasta positiivisesta mielenterveydestä lisääntyi hieman vuonna 2023 (AO 27 %, lukio 29 %).

Yksinäisyyden kokemus oli vähäistä vielä perusopetuksen 4. ja 5.lk oppilaille vuonna 2023 (4 %) mutta yläkouluikäisistä 8. ja 9.lk oppilaista tuolloin jo 15 % tunsi itsensä yksinäiseksi. Toisen asteen opiskelijoilla yksinäisyyden kokemus oli vielä tätäkin yleisempää, mutta väheni keskisuomalaisten opiskelijanuorten keskuudessa vuodesta 2021 (AO 17 %, lukio 19 %) vuoteen 2023 (AO 13 %, lukio 15 %).

Kohtalainen tai vaikea **ahdistuneisuuden tunne** lisääntyi keskisuomalaisten perusopetusikäisten 8. ja 9.lk oppilaiden parissa vuodesta 2021 (17 %) vuoteen 2023 (21 %), mutta väheni toisen asteen 1. ja 2. vuosien lukio-opiskelijoilla. 8. ja 9.lk oppilaista noin joka viides tunsi kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta vuonna 2023. Ahdistuneisuuden tunne kosketti huomattavasti useammin tyttöjä kuin poikia kaikissa ikäryhmissä ja eri koulutusmuodoissa. Lukion 1. ja 2. vuosien opiskelijatyöistä kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki noin 18 % ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosien opiskelijatyöistä lähes kolmasosa (31 %) vuonna 2023.

Alakoulun 4. ja 5.lk oppilaista valtaosa oli **tyytyväisiä elämäänsä** vuonna 2023 (86 %), eikä kokemuksessa tapahtunut juurikaan muutosta vuodesta 2021. Perusopetuksen 8. ja 9.lk oppilaille elämään tyytyväisyys puolestaan laski vuodesta 2021 (71 %) vuoteen 2023 (67 %). 1. ja 2. vuosien ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohdalla tyytyväisyys oli niin ikään lievästi heikentynyt. Ero nuorten naisten ja nuorten miesten tyytyväisyyden kokemuksella oli merkittävä. Nuoret naiset kokivat olevansa noin 16 % tyytymättömämpiä elämäänsä kuin nuoret miehet. Huomion arvoista on myös se, että kaikissa kunnissa, paitsi Jyväskylässä, trendi on laskusuuntainen. Koko maassa oli tapahtunut voimakkaampaa tyytyväisyyden kokemuksen laskua, kuin Keski-Suomen hyvinvointialueella keskimäärin. Lukio-opiskelijoilla sen sijaan elämään tyytyväisyys lisääntyi hieman vuodesta 2021 (noin 67 %) vuoteen 2023 (noin 71 %). Lukio-opiskelijoilla sukupuolten välinen ero ei ollut merkittävä.

Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. luokan oppilaille on indikaattoritiedon mukaan hieman noussut. Vuonna 2021 luku oli 10 % ja vuonna 2023 12 %. Poikien kohdalla oli tapahtunut lievää nousua, tyttöjen kohdalla nousu oli selvempi. Keski-Suomen hyvinvointialueella erittäin heikkoa osallisuutta koetaan tässä ikäryhmässä hieman vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Keski-Suomen kunnissa havaitaan merkittävää nousua Hankasalmella, Joutsassa, Keuruulla, Pihtiputaalla, Saarijärvellä, Viitasaarella ja Äänekoskella. Merkittävää on, että tässäkin indikaattorissa tulevat selkeästi esille tyttöjen ja poikien kokemuserot. Esimerkiksi Jyväskylässä poikien osuus on 6 % ja tyttöjen 17 %.

Kokemus siitä, ettei ole tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä on lievästi kasvanut 8. ja 9. luokan oppilaille. Keskisuomalaisten kuntien välillä erot ovat merkittäviä. Suurin prosenttiosuus kuntavertailussa tulee Hankasalmelta, jossa 24 % 8. ja 9. luokkalaisista kokee, ettei ole tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä. Pienin prosenttiosuus on Uuraisilla 10 %. Tässä indikaattorissa sukupuolten väliset erot tulevat esille merkittäväällä tavalla. Esimerkiksi Jyväskylässä luvut ovat poikien kohdalla 10 % ja tyttöjen kohdalla 21 %. Pihtipudas, Uurainen, Saarijärvi ja Jämsä ovat vähän pystyneet laskemaan omia kokonaisprosenttilukujaan suhteessa vuoteen 2021. Suhteessa koko maahan, keskiarvot ovat kutakuinkin samanlaisia.

Päihteet perusopetusikäiset: Keskisuomalaisten perusopetusikäisten lasten ja nuorten viikoittainen alkoholinkäyttö väheni aiemmasta vuoteen 2023, jolloin noin 3 % 8. ja 9.lk oppilaista käytti alkoholia viikoittain, pojat tyttöjä yleisemmin. Tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa joi itsensä noin 7 % keskisuomalaisista 8. ja 9.lk oppilaista vuonna 2023. Raittiita eli alkoholia käyttämättömiä 8. ja 9.lk oppilaita vuonna 2023 oli noin 71 %. Kasvua raittiiden nuorten osuudessa tapahtui mm. Laukaassa sekä Toivakassa.

Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen kääntyi hieman kasvuun vuoteen 2023 (8. ja 9.lk 7 %). Perusopetuksen 8. ja 9. lk oppilaiden huolta herättävä päihteidenkäyttö kääntyi maakunnassa laskuun mm. Joutsassa,

Keuruulla, Petäjävedellä sekä Viitasaarella. Kasvua 8. ja 9.lk oppilaiden huolta herättävän päihteidenkäytön osalta ilmeni mm. Karstulassa, Muuramessa sekä Saarijärvellä.

Päivittäinen tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden käyttö (9 %) sekä päivittäinen nuuskaaminen (4 %) lisääntyivät vuoteen 2023 keskisuomalaisilla yläkoulun 8. ja 9.lk oppilailla. Myös 8. ja 9.lk kannabiksen (5 %) tai laittomien huumeiden (8 %) kokeilu Keski-Suomessa lisääntyivät. Uusista nikotiinituotteista nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin käytti peruskoulun 8. ja 9.lk pojista noin joka kymmenes.

Vuonna 2023 vähintään kerran jotain tupakkatuotetta tai sähkösavukkeita käyttäneiden määrät kasvoivat alakouluikäisillä 4. ja 5.lk sekä pojilla että tytöillä, jolloin yhteensä heistä noin 5 % oli kokeillut jotain tupakkatuotetta tai sähkösavukkeita.

Päihteet toisen asteen opiskelijat: Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen väheni keskisuomalaisten toisella asteella 1. ja 2. vuosina opiskelevien nuorten keskuudessa yleisesti vuonna 2023 (AO 18 %, lukio 5 %). Toisella asteella opiskelevilla pojilla huolta herättävää tai päivittäistä käyttöä ilmeni tyttöjä yleisemmin. Huolta herättävä päihteidenkäyttö lisääntyi Keski-Suomessa ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosien opiskelijoiden parissa mm. Saarijärvellä ja väheni mm. Jyväskylässä, Viitasaarella sekä Äänekoskella.

Raittiiden eli alkoholia käyttämättömien nuorten osuus Keski-Suomessa kasvoi vuonna 2023 (AO 38 %, lukio 47 %). Ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosien opiskelijoiden keskuudessa raittius lisääntyi mm. Jämsässä ja Äänekoskella ja lukio-opiskelijoilla mm. Saarijärvellä, Muuramessa, Viitasaarella sekä Äänekoskella. Nuorten viikoittainen alkoholinkäyttö (AO 9 %, lukio 3 %) sekä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juominen vähenivät Keski-Suomessa vuoteen 2023 (AO 21 %, lukio 12 %). Laittomien huumeiden kokeilu ei lisääntynyt aiemmasta vuoteen 2023 (AO 15 %, lukio 8 %).

Kun tilannetta tarkastellaan sukupuolen tai koulutusmuodon mukaan, on joiltain osin havaittavissa nuorten päihteidenkäytön lisääntymistä. Päivittäinen jonkun nikotiinituotteen tai sähkösavukkeiden käyttö lisääntyi keskisuomalaisten nuorten opiskelijoiden keskuudessa sekä pojilla että tytöillä eri koulutusmuodoissa (AO 28 %, lukio 4 %). Nikotiinipusseja silloin tällöin tai päivittäin käytti ammatillisten oppilaitosten pojista jo noin neljäsosa. Ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuosien opiskelijoiden päivittäinen nuuskaaminen (pojat 20 %, tytöt 5 %) lisääntyi, samoin toisen asteen 1. ja 2. vuosien opiskelijoiden kannabiksen kokeilu (AO 10 %, lukio 5 %). Laittomien huumeiden kokeilu väheni toisen asteen 1. ja 2. vuosien opiskelijoilla, ja vuonna 2023 noin 15 % ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista ja noin 8 % lukiossa opiskelevista oli kokeillut laittomia huumeita vähintään kerran.

Aiempaan verrattuna ammatillisten oppilaitosten sekä lukion 1. ja 2. vuosien opiskelijat kokivat enenevästi haittaa oman vanhemman liiallisesta alkoholinkäytöstä (AO 7 %, lukio 6 %), tytöt selvästi poikia yleisemmin.

3.1.3 Liikunnallinen elämäntapa

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien 4. ja 5. -luokkalaisten osuus oli 11 % vuonna 2023. Vuosien 2017–2023 aikana näin vastanneiden poikien ja tyttöjen määrä on lisääntynyt, tyttöjen kohdalla kasvu on ollut poikia suurempaa. Vuonna 2023 vastanneiden osuudet olivat 8 % ja 13 %. Vuosina 2017–2023 Keski-Suomen hyvinvointialueella 4. ja 5. - luokkalaisista terveydentilansa koki keskinkertaiseksi tai huonoksi kuitenkin harvempi, kuin koko maassa keskimäärin sekä sukupuolittain, että yhteensä tarkasteltuna.

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien 8. ja 9. -luokkalaisten osuus oli 26 % vuonna 2023. Tilasto mukailee koko maan keskitasoa (27 %). Vuosien 2017–2023 aikana näin vastanneiden poikien ja tyttöjen määrä on lisääntynyt. Tyttöjen kohdalla kasvu on ollut suurempaa ja ero poikiin nähden lisääntynyt ollen vuonna 2023 jo yli kaksinkertainen (pojat 16 % ja tytöt 36 %). Vuosina 2017–2023 Keski-Suomen

hyvinvointialueella 8. ja 9. luokkalaisista pojista terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi koki kuitenkin harvempi kuin koko maassa keskimäärin.

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuus oli 23 % vuonna 2023. Vuosina 2017–2023 lukiossa opiskelevien poikien osuus on pysynyt melko tasaisena (v. 2017 15 % ja v. 2023 16 %). Tyttöillä kasvu on ollut poikiin verrattuna suurempaa (v. 2017 22 % ja v. 2023 28 %).

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuus oli 26 % vuonna 2023. Vuosina 2017–2023 poikien osuus on hieman kasvanut. Sen sijaan tyttöjen osuus on kasvanut selvästi poikia enemmän (v. 2017 27 % ja v. 2023 38 %). Valtakunnallisesti tarkasteltuna tyttöjen ja poikien osuus noudattelee koko maan keskiarvoa. Vuonna 2023 koko maan osuus oli 27 % (pojat 20 % ja tytöt 40 %). Vertailtaessa lukion ja ammatillisen oppilaitosten opiskelijoiden osuuksia huomataan, että ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevat nuoret kokevat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi hieman useammin kuin lukiolaiset. Erityisesti ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien tyttöjen osuus nostaa keskiarvoa.

Suurin osa alakoululaisista (4. ja 5. lk.) lapsista **syö aamupalan viitenä päivänä viikossa**. Vuonna 2023 alakoululaista 30 % ei syönyt aamupalaa viikon jokaisena arki-aamuna ja noin 3 % jätti aamupalan syömättä kokonaan. Aamupalan väliin jättävien 4- ja 5. luokkalaisten määrä on kasvanut vuodesta 2017 ja jyrkemmin vuodesta 2021 vuoteen 2023. Yläkoululaisista (8. ja 9. lk) vastaavasti 40 % ei syönyt aamupalaa joka arki-aamu (2021 ja 2023). Tytöt jättävät aamupalan poikia useammin syömättä. Keski-Suomessa koululaiset ja opiskelijat syövät aamupalaa useammin kuin koko maassa keskimäärin.

Koululounaan jätti syömättä 8. ja 9. luokkalaisista 33 % ja määrä on noussut 13 % seurantajaksoilla 2021–2023. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista osuus oli 32 % ja lukiolaisista 31 %. Tyttöjen ja naisten osuus on noussut poikia voimakkaammin ja on kaikissa ikäryhmillä poikia ja miehiä suurempi.

Kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä on ilmoittanut (2022) noudattavansa 81 % Keski-Suomen Kunnista. Suositusta jalkautettiin hankkeen avulla vuosina 2017–2018, jolloin suositusta ilmoitti noudattavansa 89 % kunnista.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvien 4.–5. luokan oppilaiden osuus oli hieman noussut vuonna 2023 (45 %). Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn mukaan oppilaiden osuus oli 42 % ja vuoden 2021 tehdyssä kyselyssä 44 %. Alakoulun oppilaiden liikkumisen määrä on ollut viime vuosien aikana hieman kasvussa. Pojat liikkuvat useimmin vähintään tunnin päivässä tyttöihin verrattuna (vuonna 2023, tytöt 41 % ja pojat 49 %).

Vajaa kolmasosa (27 %) yläkoulun 8.–9 luokan oppilaista on ilmoittanut vuonna 2023, että **harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan korkeintaan tunnin viikossa**. Vastausten määrä on pysynyt melko samansuuntaisena vuosien 2019–2023 aikana. Tyttöjen osuus on noussut ja poikien vastaavasti vähentynyt. Vuonna 2023 tehdyssä tutkimuksista tyttöjen osuus oli 31 % ja poikien 23 %. Luvut mukailevat koko maan keskiarvoa.

Vuonna 2024 tehdyn **lasten ja nuorten fyysinen toimintakykymittauksen (MOVE! -mittaus)** mukaan 5. luokan oppilaista 32 % oli heikko fyysinen toimintakyky ja 8. luokan oppilaista 41 %. Vuonna 2023 tehdyssä mittauksissa vastaavat osuudet olivat 5. luokkalaisilla 32 % ja 8. luokkalaisilla 38 %. Toimintakykymittauksien mukaan 5. luokan oppilaista pojista suurempi (34 %) osuus omaa heikon fyysisen toimintakyvyn tyttöihin verraten (31 %). 8. luokan oppilaista tytöistä suurempi (42 %) osuus omaa heikon fyysisen toimintakyvyn poikiin verraten (40 %). Koko maan kokonaistuloksia tarkastellessa, Keski-Suomen hyvinvointialueella 5. luokkalaisten osuus on koko maan keskiarvoa paremmalla tasolla ja 8. luokkalaisten osuus mukailee koko maan keskiarvoa (koko maa: 5. luokkalaisilla 36 % ja 8. luokkalaisilla 40 %).

Osuus nuorista, joilla on ylipainoa, on pysytellyt keskimäärin samana tai noussut n. 1 %, ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden osalta jopa laskenut 3 % vuosina 2021–2023. Vuonna 2023 yläkoululaisista ylipainoa oli 19 %:lla, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla 25 %:lla ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla 18 %:lla. Pojilla ja miehillä ylipaino on tyttöjä ja naisia yleisempää. Ylipainosten osuus mukailee koko maan keskiarvoa.

Vuonna 2023 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisista 9 % kokee, että **ei nuku tarpeeksi**. Koko maan vastaava osuus oli 11 %. Tyttöjen ja poikien osuuksissa ei ole havaittavissa huomattavia eroavaisuuksia (tytöt 10 % ja pojat 9 %). Tilasto on pysynyt melko samassa 2021 tehdyn kyselyn kanssa (10 %). Yläasteikäisistä 32 %, ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 44 % ja lukion opiskelijoista 42 % nukkuu arkisin alle 8 tuntia (2023).

Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan vain noin 2/3 keskisuomalaisista koululaisista **harjaa hampaansa suositusten mukaisesti kahdesti päivässä fluorihammastahnalla** (alakoulu 68 %, yläkoulu 64 %) Ammatillisissa oppilaitoksissa nuoret harjaavat hampaansa tätäkin harvemmin (51 %). Poikien ja miesten osuus harvoin harjaavissa on kaikissa ikäryhmissä tyttöjä ja naisia suurempi.

3.1.4 Toimeenpano ja arviointi

Mielen hyvinvoinnin edistäminen ehkäisevän päihdetyön keinoin: Ehkäisevän päihdetyön koordinaation rakenteita on muodostettu ja selkiytetty valtuustokauden aikana. Hyvinvointialueella on koordinaatiotehtävissä työntekijä, samoin lähes kaikissa alueen kunnissa on henkilö, jolle on nimetty vastuulleen ehkäisevän päihdetyön koordinaatio. Hyvinvointialueen ja kuntien koordinaattoreilla/vastuuhenkilöillä on oma säännöllisesti kokoontuva verkostonsa ja yhteistyön käytänteet.

Ehkäisevän päihdetyön monitoimijaista yhteistyötä toteutetaan alueella yhteisövaikuttavuuden periaattein. Käytännössä yhteistyö toteutuu verkostotyönä ja lukuisissa erilaisissa työryhmissä eri toimijoiden kanssa, jotka edustavat mm. kuntia, järjestöjä, seurakuntia, palvelutuotantoa tai alueellisia ja kansallisia verkostoja (esim. AVI, THL).

Edistävän ja ehkäisevän työn näkökulman avaamiseksi ja tietoisuuden vahvistamiseksi on toteutettu valtuustokaudella erilaisia tiedotteita ja sosiaalisen median näkyvyyttä sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteutettuja webinaareja sekä tapahtumia (mm. järjestöt tutuiksi -webinaarit, vanhemmuuden tuen alueelliset verkkovanhempainillat). Ehkäisevän päihdetyön näkökulma on ollut mukana alueellisessa nuorten mielen hyvinvoinnin kampanjassa ja yhteistyössä viestinnän kanssa.

Ehkäisevän päihdetyön koordinaatiossa on laadittu ja julkaistu alueellinen Päihde- ja mielenterveyspalveluiden ja mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintamalli, joka osaltaan vahvistaa tietoisuutta eri suojaavista tekijöistä ja riskitekijöistä. Toimintamalliin on koottu tietoa tunnistamisen, puheeksi ottamisen ja lyhytneuvonnan periaatteista, keinoista ja menetelmistä sekä päihde- ja mielenterveyspalveluista. Ehkäisevän päihdetyön näkökulmaa ja näkyvyyttä alueen eri hoito- ja palveluketjuissa on vahvistettu. Yhteistyötä on tehty myös HYTE-kerrointyön sekä kirjaamiskäytänteiden kehittämisen osalta.

Osallisuus kytkeytyy lasten ja nuorten mielen hyvinvointiin vahvasti. Indikaattoritiedon perusteella osallisuutta lasten ja nuorten kohdalla on vahvistettava edelleen. Kuluneen valtuustokauden aikana on tehty yhteistyötä lapsi- ja nuorisotyötä edistävien järjestöjen ja toimijoiden, kuten Nuorten Suomi ry:n, nuorisotyön koordinaatioverkoston ja etsivän nuorisotyön kanssa.

Liikunnallisen elämäntavan toteutuminen liittyy vahvasti terveystottumuksiin kuten nukkumiseen, liikkumiseen, ruokailuun ja yhdessä toimimiseen, mutta myös kokemukseen terveydestä, elämänlaadusta, osallisuudesta ja mielen hyvinvoinnista. Useissa liikunnallista

elämäntapaa tarkastelevissa mittareissa tapahtuu lasten ja nuorten osalta heikkenemissä alakoulusta yläkouluun siirryttäessä (fyysinen toimintakyky, aamupalan syöminen, riittävä yöuni, hampaiden harjaus, kokemus terveydentilasta). Toimenpiteiden kohdentamisessa tulee huomioida myös sukupuolittaiset erot. Poikien ja miesten osuus on suurempi mittareissa: ylipaino, puutteet hampaiden harjauksessa. Tyttöjen ja naisten heikompi toteutuminen/kokemus on puolestaan mittareissa: hengästyttävän liikunnan määrä, aamupalan ja kouluruokailun syöminen, riittävä yöuni ja kokemus terveydentilasta.

Käynnistyneet ja toteutuneet toimenpiteet lasten, nuorten ja perheiden liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi: Rakenteet ja yhdyspintatyö: Liikuntaneuvonnan alueellinen työryhmä, alueellinen elämäntapaohjauksen kehittämissuunnitelma, ravitsemussuunnitelma, Alueellisen ravitsemussuunnitelman (2023–2025) valmistelu ja jalkautus, Ruokakasvatusverkosto toimijoille. Hyvinvointialueella työskentelee elämäntapaohjauksen koordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu liikuntaneuvonnan ja elämäntapaohjauksen koordinointi alueella. Asukkaat: Liikuntaneuvonnan saatavuuden edistäminen alueellamme sekä lähete-, kirjaamiskäytäntöjen ja tilastoinnin kehittäminen osana potilastietojärjestelmää (terveydenhuollon lähete kunnan liikuntaneuvontaan). Viestintä: Hyvinvointialueen verkkosivuille on vahvistettu terveyden edistämisen eri teemojen, omahoidon tuen ja ennaltaehkäisevien palvelujen näkyvyyttä. Ammattilaisten osaaminen: Sosiaali- ja terveysalan, kuntien liikuntatoimen sekä järjestöjen ammattilaisille suunnatut Elämäntapaohjauksen perusteet- ja syventävä -koulutus (toteutuvat vuosittain). Hoito- ja palveluketjut: Lasten ja nuorten ylipainon ja lihavuuden hoito- ja palveluketju (työskentely käynnistetty), Lasten, nuorten ja perheiden elämäntapaohjauksen palveluketju (työskentely käynnistetty).

3.2 Työkäiset 18–64

3.2.1 Arjen turvallisuus

Väkivalta on vahvasti sukupuolistunut ilmiö, joten tuloksia tarkastellaan sukupuolittain

20–64-vuotiaat fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus.

Keskisuomalaiset naiset (10 %) ilmoittivat lähes kaksikertaisesti väkivaltakokemuksista miehiin verrattuna. Keski-Suomen tilanne mukaillee koko maan tilannetta. Vertailua ei voi suorittaa, sillä kysely toteutettiin 2022 ensimmäistä kertaa ja tullaan toteuttamaan kahden vuoden välein.

Lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus 20–64 vuotiailla naisilla (5%) oli vuonna 2020 viisinkertainen miehiin verrattuna. Tulokset mukailivat koko maan tilannetta. Vuosivertailua ei voida suorittaa ja kyselyä ei enää jatketa.

Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneet. Turvattomuuden kokemus

keskisuomalaisilla 20–64 vuotiailla miehillä (6%) oli vuonna 2020 kaksi kertaa yleisempää kuin naisilla. Maan keskiarvoon verrattuna työkäisten miesten kokema turvattomuus oli lisäksi lähes kaksinkertainen. Vuonna 2022 turvattomuuden kokemus miesten ilmoittamana vertailtaessa vuoden 2020 tuloksiin oli laskenut huomattavasti, mutta naisten osalta oli nähtävillä kasvusuunta. Miesten kokemukset olivat selkeästi alle maan keskiarvon ja naisten mukaili maan keskiarvoa. Tiedonkeruu on aloitettu vuonna 2020 ja kerätään kahden vuoden välein.

3.2.2 Mielen hyvinvointi ja osallisuus

Positiivisen mielenterveyden kokemus noudatti samaa tasoa koko maahan verrattuna, eikä siinä tapahtunut työkäisillä keskisuomalaisilla juurikaan muutosta vuodesta 2020 vuoteen 2022. Myöskään eri koulutustasojen mukaan tarkasteltuna muutosta positiivisen mielenterveyden kokemuksessa ei noussut esiin. Lähes joka neljäs (24 %) keskisuomalaisista 20–64-vuotiaista koki vähintään kohtalaista positiivista mielenterveyttä vuonna 2022.

Onnelliseksi itsensä kokivat hieman vähemmän kuin puolet (48 %) keskisuomalaisista työikäisistä vuonna 2022, mikä oli lähellä koko maan tasoa. Onnellisuuden kokemuksessa ei ilmennyt juurikaan eroja koulutustasoittain tarkasteltuna.

Yksinäisyyttä tunsu vuonna 2022 noin joka kymmenes (11 %) keskisuomalainen työikäinen, mikä on hieman valtakunnallista tasoa vähemmän. Yksinäisyyden kokemus oli matalakoulutetuilla hieman yleisempää (13 %), kuin muilla koulutustasoilla.

Psyykkistä merkittävää kuormittuneisuutta koki työikäisistä keskisuomalaisista noin 17 % vuonna 2022. Psyykkisen kuormittuneisuuden kokemus kasvoi edellisestä arviointikerrasta mutta oli vielä hieman alhaisemmalla tasolla koko maahan verrattuna. Psyykkinen kuormittuneisuus koski naisia miehiä yleisemmin. Psyykkisen merkittävän kuormittuneisuuden kokemus lisääntyi keskitason koulutetuilla, mutta laski hieman korkea- sekä matalakoulutetuilla.

Päihteet: Keskisuomalaisten työikäisten päivittäinen tupakointi (8 %) sekä humalahakuinen alkoholinkäyttö (10 %) vähenivät yleisesti vuodesta 2020 vuoteen 2022. Koulutustasoittain tarkasteltuna päivittäinen tupakointi väheni etenkin matalakoulutettujen keskuudessa. Myös raskaudenaikainen tupakointi väheni. Päivittäin jotain nikotiini- tai tupakkatuotetta käytti noin 13 % työikäisistä keskisuomalaisista.

Sen sijaan liiallinen alkoholinkäyttö (29 %) ja nuuskaaminen (3 %) lisääntyivät työikäisellä väestöllä vuodesta 2020 vuoteen 2022. Alkoholinkäytön osalta on havaittavissa eroja tarkasteltaessa käyttöä koulutustasojen mukaan. Liiallinen tai humalahakuinen alkoholinkäyttö kosketi enenevästi etenkin työikäisiä keskitason- ja korkeakoulutettuja, kun puolestaan matalakoulutettujen liiallinen (32 %) tai humalahakuinen alkoholinkäyttö (12 %) väheni.

Työikäisten kannabiksen käyttö väheni vuodesta 2020 vuoteen 2022 (3 %) käytön ollessa miehillä naisia yleisempää. 20 vuotta täyttäneistä keskisuomalaisista noin 4 % koki rahapelaamisen aiheuttaneen ongelmia viimeksi kuluneen vuoden aikana. Työikäisistä 20–64-vuotiaista joka kymmenes (11 %) pelasi rahapelejä vähintään alhaisen riskin tasolla.

3.2.3 Liikunnallinen elämäntapa

Vuonna 2022 noin kolmasosa (33 %) **20–64 vuotiaista koki terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi**. Koko maan tilanteeseen verrattuna kokemus on saman suuntainen (33 %). Naisilla (34 %) kokemus oli hieman miehiä (32 %) korkeampi. Tulos noudattelee molempien sukupuolten osalta vuoden 2022 koko maan keskiarvoa. Tilastoissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoden 2020 tilastoon verraten.

Koulutustason mukaan terveydentilansa keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi vuonna 2022 ilmoitti kokeneensa matalan koulutuksen omaavista 45 % (koko maa 43 %), keskitason koulutuksen omaavista 36 % (koko maa 34 %) ja korkean koulutuksen omaavista 29 % (koko maa 30 %). Koko maan tilastoja verratessa, voidaan todeta vuoden 2022 tilastojen mukailevan koko maan keskiarvoja. Koulutusaloittain tarkasteltuna matala koulutus yhdistyy huonompaan terveydentilan kokemukseen muita koulutusaloja yleisemmin, niin Keski-Suomen hyvinvointialueella ja koko maassa keskimäärin. Vuoden 2020 Keski-Suomen hyvinvointialueen tilastoa tarkastellessa, voidaan todeta jonkin verran tapahtuneen muutoksia. Vuonna 2020 matalan koulutuksen omaavista 44 %, keskitason koulutuksen omaavista 33 % ja korkean koulutuksen omaavista 33 % koki terveydentilansa keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi. Tilanne on kääntynyt parempaan suuntaan korkean koulutuksen omaavilla, heikentynyt keskitason koulutuksen omaavien osalta ja pysynyt saman suuntaisena matalan koulutuksen omaavien osalla.

Yli puolet (53 %) työikäisistä 20–64 vuotiaista **koki elämänlaatunsa hyväksi** Keski-Suomen hyvinvointialueella vuonna 2022. Tilasto mukailee koko maan keskiarvoa (51 %). Naisilla (55 %) elämänlaadun kokemus oli hieman miehiä (52 %) korkeampi. Koko maan tilastoon verraten naisten (52 %) ja miesten (50 %) osuudet ovat molempien osalta hieman koko maan tilastoa korkeammat. Vuoden 2020 Keski-Suomen hyvinvointialueen tilastoon verraten, ei osuuksissa ole tapahtunut merkittäviä muutoksia (naiset 53 %, miehet 54 % ja yhteensä 54 %).

Koulutustason mukaan elämänlaatunsa hyväksi kokevien osuus oli vuonna 2022 Keski-Suomen hyvinvointialueella matalan koulutuksen omaavista 45 % (koko maa 45 %), keskitason koulutuksen omaavista 54 % (koko maa 53 %) ja korkean koulutuksen omaavista 61 % (koko maa 59 %). Koulutusaloittain tarkasteltuna voidaan todeta, että matalan koulutuksen omaavilla on muita heikompi kokemus elämänlaadustaan. Osuudet mukailevat laajalti vuoden 2022 koko maan tilaston keskiarvoa. Vuoden 2020 Keski-Suomen hyvinvointialueen tilastoa tarkastellessa, voidaan todeta jonkin verran tapahtuneen muutoksia. Vuonna 2020 matalan koulutuksen omaavista 49 %, keskitason koulutuksen omaavista 59 % ja korkean koulutuksen omaavista 58 % koki elämän laatunsa hyväksi. Elämänlaatunsa hyväksi kokevien osuus on lisääntynyt matalan koulutuksen ja keskitason koulutuksen omaavilla, mutta heikentynyt korkean koulutuksen omaavien osalta. Keski-Suomen hyvinvointialueen osalta ei ole saatavilla sukupuolten välistä vertailutietoa.

Kasvien ja hedelmien syöminen on hyvä ruokavalion laadun indikaattori. Vuonna 2020 Keski-Suomen hyvinvointialueella 20–64-vuotiaista 30 % ilmoitti syövänsä kasviksia, sekä hedelmiä ja marjoja vähintään kerran päivässä ja vuonna 2022 osuus oli 26 % ja ikäryhmän miehistä vain 18 %. Vähintään kerran päivässä kasviksia, sekä hedelmiä ja marjoja käyttäviä vuonna 2022 oli eniten korkeasti koulutetuissa (35 %) ja vähiten matalan koulutuksen saaneissa (24 %).

100 metrin matkan juoksemisessa on suuria vaikeuksia 10 % keskisuomalaisista 20–64-vuotiaista (v. 2022). Naisten osuus on miehiä selkeästi suurempi (naiset 12 % ja miehet 7

%). Osuus on kasvanut edellisestä vuoden 2020 mittauskerrasta, jolloin osuus oli 8 % (naiset 10 % ja miehet 7 %). Osuus mukailee koko maan keskiarvoa (10 %).

500 metrin kävelemisessä on suuria vaikeuksia 3 % keskisuomalaisista 20–64-vuotiaista (v. 2022). Edelliseen vuoden 2020 kyselyyn verraten muutosta on tapahtunut noin prosentin verran. Naisista (4 %) selvästi suuremmalla osalla on suuria vaikeuksia kävelyssä, miehiin verraten (2 %). Lukema mukailee koko maan keskiarvoa (3 %).

Lihavuus 20–64-vuotiailla on lisääntynyt Keski-Suomen hyvinvointialueella vuosien 2020 (23 %) ja 2022 (25 %) välillä. Koko maan osalta nousu on ollut jatkuvaa vuodesta 2008 (16 %) vuoteen 2022 (24 %). Keski-Suomessa lihavuus ja sen kasvu on ollut naisilla miehiä suurempaa. Vuonna 2022 lihavuuden yleisyys naisilla oli 27 % ja miehillä 23 %.

Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus oli (v. 2022) 58 % (korkea koulutus), 54 % (keskitason koulutus) ja 66 % (matala koulutus). Osuudet ovat kuitenkin laskeneet hieman kaikissa koulutustasoissa. Matalan koulutuksen omaavilla terveysliikuntasuositukset täyttyvät heikoiten. Valtakunnallisista tilastoista poiketen, keskitason koulutuksen omaavat liikkuvat Keski-Suomen hyvinvointialueella eniten ryhmiä verratessa. Vuosien 2020–2022 välillä terveysliikuntasuosituksen mukaan liikkuvien osuus on kasvanut kaikilla koulutustasoilla. Positiivinen muutos on nähtävissä keskisuomalaisten liikkumisessa, mutta myös valtakunnallisessa tilastossa.

Vuonna 2022 keskisuomalaisista 25 % uskoi, että **eivät todennäköisesti jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka**. Osuus on laskenut hieman vuodesta 2020, jolloin osuus oli 27 %. Koulutusryhmittäin tilastoa tarkastellessa vuonna 2022 korkeasti koulutettujen osuus oli 17 %. Osuus on laskenut vuoden 2020 tilastoon verraten, jolloin se oli 21 %. Vuonna 2022 Keskitason koulutuksen osalta osuus oli 26 % ja 25 % vuonna 2020. Vuonna 2022 matalan koulutuksen osalta osuus oli 32 % ja 34 % vuonna 2020. Koulutustasojen vertailu osoittaa selkeästi eron matalasti ja korkeasti koulutettujen vastausten välillä.

Vuonna 2020 **työkykynsä heikentyneeksi** arvioivien osuus oli Keski-Suomen hyvinvointialueella 29 %. Naisten (30 %) ja miesten (28 %) tilastojen välillä ei ollut merkittävää eroa. Tilasto mukailee koko maan keskiarvoa (27 %)

3.2.4 Toimeenpano ja arviointi

Mielen hyvinvoinnin edistäminen ehkäisevän päihdetyön keinoin: Ehkäisevän päihdetyön koordinaation rakenteita on muodostettu ja selkiytetty valtuustokauden aikana. Hyvinvointialueella on koordinaatotehtävissä työntekijä, samoin lähes kaikissa alueen kunnissa on henkilö, jolle on nimetty vastuulle ehkäisevän päihdetyön koordinaatio. Hyvinvointialueen ja kuntien koordinaattoreilla/vastuuhenkilöillä on oma säännöllisesti kokoontuva verkostonsa ja yhteistyön käytänteet.

Ehkäisevän päihdetyön monitoimijaista yhteistyötä toteutetaan alueella yhteisövaikuttavuuden periaattein. Käytännössä yhteistyö toteutuu verkostotyönä ja lukuisissa erilaisissa työryhmissä eri toimijoiden kanssa, jotka edustavat mm. kuntia, järjestöjä, seurakuntia, palvelutuotantoa tai alueellisia ja kansallisia verkostoja (esim. AVI, THL).

Edistävän ja ehkäisevän työn näkökulman avaamiseksi ja tietoisuuden vahvistamiseksi on toteutettu valtuustokaudella erilaisia tiedotteita ja sosiaalisen median näkyvyyttä sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteutettuja webinaareja sekä tapahtumia (mm. järjestöt tutuiksi -webinaarit, vanhemmuuden tuen alueelliset verkkovanhempainillat). Ehkäisevän päihdetyön näkökulma on ollut mukana alueellisessa nuorten mielen hyvinvoinnin kampanjassa ja yhteistyössä viestinnän kanssa.

Ehkäisevän päihdetyön koordinaatiossa on laadittu ja julkaistu alueellinen Päihde- ja mielenterveysneuvonnan toimintamalli, joka osaltaan vahvistaa tietoisuutta eri suojaavista tekijöistä ja riskitekijöistä. Toimintamalliin on koottu tietoa tunnistamisen, puheeksi ottamisen ja lyhytneuvonnan periaatteista, keinoista ja menetelmistä sekä päihde- ja mielenterveyspalveluista. Ehkäisevän päihdetyön näkökulman näkyvyyttä alueen eri hoito- ja palveluketjuissa on vahvistettu. Yhteistyötä on tehty myös HYTE-kerrointyön sekä kirjaamiskäytäntöjen kehittämisen osalta.

Osallisuus tukee työikäisten kokonaishyvinvointia. Työikäisten osallisuutta on vahvistettu sekä asukas-, asiakas- että henkilöstöosallisuuden kautta. Valtuustokauden aikana on toteutettu useita osallisuustoimia työikäisten ikäryhmässä, mm. palveluverkkotyöhön liittyen sekä palveluissa kohdennettujen asiakasraatien kautta. Myös hyvinvointialueen henkilöstön osallisuuteen on panostettu kuulemalla ja osallistamalla esimerkiksi palveluverkkotyöhön sekä avaamalla henkilöstölle Ideaboksi, johon jokaisella mahdollisuus tuottaa ideoita yhteisen työarjen sekä asiakas- ja potilastyön parantamiseksi. Lisäksi on valmisteltu sosiaalipalveluissa henkilöstöosallisuuden pilottia, jonka tavoitteena on parantaa henkilöstön osallisuuden kokemusta suhteessa esihenkilöihin ja johtoon, mutta myös suhteessa rinnakkaispalveluihin. Osallisuustyölle on luotu rakennetta ja verkostoja, jotka tukevat osallisuustyötä niin kunnissa, järjestöissä kuin hyvinvointialueella. Osallisuusohjelman mukaisesti myös erityisryhmiä ja haavoittuvassa asemassa olevia on huomioitu yhteistyössä heitä edustavien järjestöjen kanssa.

Liikunnallisen elämäntavan toteutuminen liittyy vahvasti terveystottumuksiin kuten nukkumiseen, liikkumiseen, ruokailuun ja yhdessä toimimiseen, mutta myös kokemukseen terveydestä, elämänlaadusta, osallisuudesta ja mielen hyvinvoinnista. Työikäisten liikunnallista elämäntapaa tarkastellessa, voidaan havaita heikkenemistä seuraavien mittarien osalta: lihavuuden yleisyys, vaikeuksia 100 metrin juoksemisessa (naiset), heikompi kokemus terveydentilasta (keskitason koulutuksen omaavilla). Toimenpiteiden kohdentamisessa tulee myös huomioida sukupuolittaiset ja koulutustasojen väliset erot. Naisilla mittareiden perusteella korostuu vaikeudet liikuntasuorituksissa, lihavuuden yleisyys ja sen kasvu. Miehillä heikommin toteutuu kasvisten ja hedelmien syöminen. Matalan koulutustason vaikutus näkyy negatiivisesti useissa mittareissa: kokemus jaksaa työelämässä vanhuseläkeikään saakka, heikompi kokemus elämänlaadusta, liian vähäinen liikkuminen suositusten mukaan, vähäisempi kasvisten ja hedelmien syöminen.

Käynnistyneet ja toteutuneet toimenpiteet työikäisten liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi: Rakenteet ja yhdyspintatyö: Liikuntaneuvonnan alueellinen työryhmä, alueellinen elämäntapaohjauksen kehittämistyöryhmä, ravitsemustyöryhmä, Alueellisen ravitsemussuunnitelman (2023–2025) valmistelu ja jalkautus, Ruokakasvatusverkosto toimijoille. Hyvinvointialueella työskentelee elämäntapaohjauksen koordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu liikuntaneuvonnan ja elämäntapaohjauksen koordinaatio alueella. Asukkaat: Liikuntaneuvonnan saatavuuden edistäminen alueellamme sekä lähete-, kirjaamiskäytäntöjen ja tilastoinnin kehittäminen osana potilastietojärjestelmää (terveydenhuollon lähete kunnan liikuntaneuvontaan). Käynnistetty hyvinvointialueen palvelualueiden yhteistyönä ”Elämäntapaohjaus osana työtoimintaa -Vireä -ryhmätoiminta”. Toimintaa on pilotoitu Jyväskylän alueella ja se on suunnattu alueen kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaille. Viestintä: Hyvinvointialueen verkkosivuille on vahvistettu terveyden edistämisen eri teemojen, omahoidon tuen ja ennaltaehkäisevien palvelujen näkyvyyttä. Ammattilaisten osaaminen: Sosiaali- ja terveysalan, kuntien liikuntatoimen sekä järjestöjen ammattilaisille suunnatut Elämäntapaohjauksen perusteet- ja syventävä -koulutus (toteutuvat vuosittain), yhteistyössä järjestetyt koulutukset (Hallitsemattoman syömisestä tunnistaminen ja kuntoutus). Hoito- ja palveluketjut: Aikuisten ylipainon ja lihavuuden hoito- ja palveluketju (valmistumassa tammikuussa), Aikuisten elämäntapaohjauksen palveluketju (valmistunut).

3.3 Ikääntyneet yli 65-vuotiaat

3.3.1 Arjen turvallisuus

Väkivalta on vahvasti sukupuolistunut ilmiö, joten tuloksia tarkastellaan sukupuolittain **65 vuotta täyttäneet fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus**. Naiset (6 %) ilmoittivat nelinkertaisesti kokemuksistaan miehiin verrattuna. Keski-Suomen tilanne mukailee koko maan tilannetta, mutta kokemusten määrä on runsaampaa naisten osalta ja taas vähäisempää miesten osalta verraten koko maan tasoon. Vuosivertailua ei voi suorittaa, sillä kysely toteutettiin 2022 ensimmäistä kertaa ja tullaan toteuttamaan kahden vuoden välein. Seuraava tiedonkeruu toteutetaan 2024.

65 vuotta täyttäneet lähisuhdeväkivallan tai -uhkailun kohteeksi joutuneiden osuus on lähes sama (noin 2%) sekä miehillä, että naisilla vuonna 2020. Keski-suomalaiset miehet ilmoittivat kokemuksistaan kuitenkin kaksinkertaisesti koko maan keskiarvoon (0,8%) verrattuna ja naisillakin määrä oli hieman keskiarvoa korkeampi. Vuosivertailua ei voida suorittaa ja kyselyä ei enää jatketa. Vuoden 2020 kyselyn perusteella tulisi kiinnittämään huomioita naisten ohella myös erityisesti miehiin.

Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus 65 vuotta täyttäneet. Naiset ja miehet ilmoittivat noin 1,5%, joten eroja sukupuolten välillä ei juuri ole ja luvut ovat maan keskiarvoja pienempiä. Vuonna 2022 turvattomuuden kokemus oli selkeästi kasvanut. Miehet ilmoittivat yli kaksinkertaisesti ja naiset nelikertaisesti enemmän kokemuksistaan vuoden 2020 tuloksiin verrattaessa. Keski-suomalaisten naiset kokivat turvattomuutta maan keskiarvoa enemmän ja miehet taas vähemmän. Vastaava kehitys kulku on nähtävissä koko maan tasolla, mutta keski-suomalaisten naisten kohdalla se on ollut suurempaa.

Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus 75 vuotta täyttäneet. Vuonna 2020 naisista 3% ja miehistä 2% koki päivittäistä turvattomuutta, joten suuria eroja sukupuolten välillä ei ole havaittavissa. Naisten osalta kokemukset ilmoitettiin maan keskiarvoa vähemmän. Vuonna 2022 naisten (7%) kokemus oli yli kaksikertaistunut vuoden 2020 tuloksiin vertailtaessa. Miesten osalta kasvu oli huomattavasti maltillisempaa. Keski-suomalaisten naiset kokivat turvattomuutta maan keskiarvoa enemmän ja miehet taas vähemmän.

Yhteenveto - Arjen turvallisuuden edistäminen Väkivallan ja turvattomuuden kokemukset

Keski-suomalaisten osalta tilannekuva on huolestuttava, jossa on selkeästi näkyvillä väkivallan kasvusuuntaisuus sekä sukupuolistuneisuus. Tilannekuvassa nousee esiin muun muassa, että **seksuaalisen ahdistelu** sekä **seksuaaliväkivallan kokemukset** erityisesti tytöillä ovat edelleen kasvaneet. Jo perusopetuksen 4.-5. luokkalaisten tuovat esille kokemuksiaan seksuaalisesta ehdottelusta, viestittelystä tai kuvamateriaalin näyttämisestä. Kokemukset seksuaaliväkivallasta (1. pakottamista riisuuntumaan, 2. intiimien alueiden koskettelua vasten tahtoa, 3. seksiin painostamista tai pakottamista, 4. rahan, tavaran tai päihteiden tarjoamista vastineeksi seksistä) ovat keski-suomalaisten 8.-9. luokkalaisten tyttöjen ja poikien osalta kasvusuuntaisia. Oleellista on kuitenkin huomata, että tytöt kokevat lähes kaksinkertaisesti seksuaaliväkivaltaa poikiin verrattuna.

Kouluväkivallan muodoista kiusaaminen on tekemuodoistaan muuttunut fyysisemmäksi erityisesti poikien kohdalla, kun tytöt käyttävät taas enemmän keinoina henkistä väkivaltaa sekä yhteisöstä eristämistä. **Huoltajien lapsen ja nuoren kohdistama fyysinen ja henkinen väkivalta** perheessä on kasvusuunnassa ala- ja yläkoululaisten, lukion ja ammatillisen oppilaitoksen tulosten mukaan. Lapset ja nuoret, jotka tekevät paljon rikoksia, ovat usein myös itse rikoksen uhreja. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu rikollisuus, traumat ja kaltoinkohtelu, kuten perheväkivalta tai kiusaaminen, kohottavat riskiä rikosten tekemiselle ja uhriksi joutumiselle myös aikuisiässä. **Työikäisistä lähisuhdeväkivallan** kohteena on pääosin keski-suomalainen nainen, jotka ovat lähes kaksinkertaisesti miehiin verrattuna ilmoittaneet kokemuksistaan. Erityistä huomioita vaatii myös **ikäntyvät** yli 65-vuotiaat keski-suomalaiset naiset, jotka raportoivat kokevansa

lähisuhdeväkivaltaa maan keskiarvoa enemmän. **Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden 65 vuotta täyttäneet naiset ilmoittivat kokemuksistaan vuonna 2022** nelikertaisesti verrattuna vuoteen 2020. Naisten kokemus 75 täyttäneiden kohdalla samaisessa vertailussa oli kaksinkertaistunut.

Vaikka korostetaan erityisesti väkivallan sukupuolistunutta luonnetta ja naisiin sekä tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa, on väkivaltakokemusten yleisyys väestössä huolestuttavaa tietenkin sukupuolesta riippumatta. Väkiältä vaikuttaa aina kaikkiin osapuoliin; kokijaan, tekijään ja todistajaan ja sen seuraukset voivat olla hyvinkin pitkäaikaisia.

Arjen turvallisuuden edistämisen keinot

Arjen turvallisuutta edistetään Alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan 2024-2025 kirjattujen tavoitteiden mukaisesti huomioiden kaikki ikäryhmät sekä väkivallan kohteena olevan, väkivaltaa todistavan sekä väkivaltaa käyttävän tilanne. **Tiedolla johtaminen** on osa kokonaisuutta, johon on kytketty **yhteisövaikuttavuus**, joka taasen perustuu **systemiteoreettiseen** ajatteluun. Yhteisövaikuttavuus on viitekehys ja tapa ratkaista tietoisesti yhdessä monimutkaisia ja moniulotteisia ongelmia, joihin liittyy usein monia eri toimijoita. Väkiältä on juuri tällainen ongelma. Yhteisövaikuttavuus syntyy näiden eri toimijoiden yhteiseen tavoitteeseen sitoutuneesta työstä. **Väkivallan ehkäisytyön rakenteen kivajalkana on väkivallan ehkäisytyön koordinaattori, väkivallan ehkäisyyn alueellinen työryhmä** (laaja, monilainen) sekä kuntien edustajista koostuva ehkäisevän työn verkosto. **Järjestöt** tuottavat väkivaltaspesifit palvelut ja heidän roolinsa on keskeinen. Nämä yhdessä kattavat mm. hyvinvointialueen palvelujen, kuntien, kokemusasiantuntijan, oikeustoimijoiden, järjestöjen, seurakunnan, oppilaitosten ja AVIn edustuksen.

Yhteistyössä edistetään ja rakennetaan kokonaisuutta, joka sisältää **rakenteiden ohella** vahvan yhteyden **ammattilaisten käytännön työhön**, siihen miten kukin toimii omassa roolissaan väkivallan tunnistajana, puheeksi ottajana huomioiden myös hoidon ja kuntoutuksen. Arjen turvallisuuden edistäminen sisältää edellä mainittujen ehkäisevän (preventio) toimien ohella myös turvallisuutta edistävän (promootio) näkökulman. Keinoja ja ymmärrystä siihen miten turvallinen arki pysyisi turvallisena. **Kuntalaiset** tarvitsevat myös tietoa väkivallasta, sen vaikutuksista sekä palveluista, mutta myös keinoista toimia väkivallattomasti omassa arjessa. Tätä on vahvistettu avoimilla tapahtumilla, erilaisilla kohdennetuilla somekampanjoilla sekä webinaari-illoilla.

3.3.2 Mielen hyvinvointi ja osallisuus

Positiivisen mielenterveyden kokemuksessa ei tapahtunut juurikaan muutosta ikääntyneillä keskisuomalaisilla vuodesta 2020 vuoteen 2022. Vähintään kohtalaista positiivista mielenterveyttä koki hieman vähemmän kuin joka neljäs (24 %) 65 tai 75 vuotta täyttänyt ikääntynyt noudattaen samaa tasoa koko maahan verrattuna.

Onnelliseksi itsensä kokivat noin puolet ikääntyneestä väestöstä, ja kokemus oli saman suuntainen koko maahan verrattuna. Onnellisuuden kokemuksessa ilmeni eroja sukupuolten välillä. Sekä 65 että 75 vuotta täyttäneillä keskisuomalaisilla miehillä onnellisuuden kokemus lisääntyi vuodesta 2020 vuoteen 2022, kun taas naisilla se laski molemmissa ikäryhmissä.

Yksinäisyyttä tunsivat 65 ja 75 vuotta täyttäneistä keskisuomalaisista noin joka kymmenes (11 %), ja etenkin niiden naisten, jotka tunsivat yksinäisyyttä, osuudet lisääntyivät vuodesta 2020 vuoteen 2022 sekä 65 että 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä.

Psyykkistä merkittävää kuormittuneisuutta koki vuonna 2022 keskisuomalaisista 65 vuotta täyttäneistä noin 9 % samoin kuin 75 vuotta täyttäneistäkin. Psyykinen merkittävä kuormittuneisuus kosketi ikääntyneitä naisia miehiä yleisemmin.

Päihteet: Päivittäinen tupakointi väheni yleisesti keskisuomalaisen aikuisväestön keskuudessa vuodesta 2020 vuoteen 2022 mutta ikääntyvien 75 vuotta täyttäneiden tupakoinnissa ei tapahtunut muutosta. Päivittäin 65 vuotta täyttäneistä keskisuomalaisista tupakoi vuonna 2022 noin 5 % ja 75 vuotta täyttäneistä noin 3 %.

Humalahakuinen alkoholinkäyttö väheni aikuisväestön parissa vuodesta 2020 vuoteen 2022 mutta ikääntyneet keskisuomalaiset muodostivat tästä poikkeuksen. Liiallinen tai humalahakuinen alkoholinkäyttö lisääntyivät yli 65-vuotiailla miehillä, joista noin 47 % käytti alkoholia liikaa. Erityisesti huomioitavaa on keskisuomalaisten 75 vuotta täyttäneiden miesten lisääntynyt alkoholinkäyttö, joka oli yleisempää koko maahan verrattuna. Vuonna 2020 liiallisesti alkoholia käytti noin 32 % keskisuomalaisista 75 vuotta täyttäneistä miehistä ja vuonna 2022 osuus oli noin 40 %.

Keskisuomalaisista ikääntyvistä noin 8 % rahapelasi vähintään alhaisen riskin tasolla vuonna 2022, miehet naisia yleisemmin. Vuonna 2022 vähintään alhaisen riskin tasolla rahapelasi noin 12 % sekä 65 että 75 vuotta täyttäneistä miehistä.

3.3.3 Liikunnallinen elämäntapa

75 vuotta täyttäneistä 43 % **koki elämänlaatunsa hyväksi** vuonna 2022, mikä on koko maahan verrattuna huonompi (koko maa 45 %). Elämänlaatunsa hyväksi kokevien osuus on vähentynyt Keski-Suomessa vuodesta 2020 (48 %). Vuonna 2022 Keski-Suomen hyvinvointialueella elämänlaatunsa hyväksi koki 75 vuotta täyttäneistä miehistä 47 % ja naisista 40 %. Kansalliseen keskiarvoon verrattuna 75 vuotta täyttäneillä miehillä elämänlaadun kokemus on koko maan tasoa (koko maa 47 %) ja naisilla koko maan keskiarvoa vähän heikommalla tasolla (43 %).

65 vuotta täyttäneistä 50 % **koki elämänlaatunsa hyväksi** vuonna 2022. Osuus mukailee koko maan keskiarvoa 51 %. Elämänlaatunsa hyväksi kokevien osuus on vähentynyt ikäryhmässä, vuonna 2020 vastaava osuus oli 55 %. Vuonna 2022 elämänlaatunsa hyväksi koki 65 vuotta täyttäneistä miehistä 53 % ja naisista 47 %. Miehillä (49 %) elämänlaadun kokemus on jonkin verran noussut edelliseen vuoden 2020 tilastoon verraten ja naisilla (60 %) puolestaan tilanne on selvästi heikentynyt. Kansalliseen keskiarvoon verrattuna 65 vuotta täyttäneillä miehillä elämänlaadun kokemus oli vuonna 2022 koko maan tasoa (koko maa 52 %) ja naisilla keskiarvoa heikommalla tasolla (51 %).

Yli puolet (57 %) 75 vuotta täyttäneistä **koki terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi** vuonna 2022. Osuus mukailee alueen vuoden 2020 tilastoa (58 %). Vuoden 2022 tilanne oli koko maan keskiarvoa heikompi (46 %). Miehet (53 %) kokivat terveytensä keskitasoiseksi tai huonoksi naisia (59 %) harvemmin. Miehillä (58 %) kokemus on jonkin verran heikentynyt edellisestä vuoden 2020 tilastosta ja naisilla (58 %) puolestaan säilynyt samansuuntaisena.

65 vuotta täyttäneistä 49 % **koki terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi** vuonna 2022. Osuus mukailee alueen vuoden 2020 tilastoa (48 %). Vuoden 2022 tilanne oli lähellä koko maan ikäryhmän keskiarvoa (47 %). Miehet (45 %) kokivat terveytensä keskitasoiseksi tai huonoksi naisia (53 %) harvemmin. Miesten (52 %) kokemus on parantunut edellisestä vuoden 2020 tilastosta ja naisilla (43 %) puolestaan heikentynyt.

500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevien, 75 vuotta täyttäneiden, osuus vuonna 2020 oli 28 % ja 30 % vuonna 2022. Vastaavasti 65 vuotta täyttäneistä 18 % koki suuria vaikeuksia 500 metrin kävelemisessä vuonna 2020 ja 21 % vuonna 2022. Lukema on kasvanut jonkin verran molemmissa ikäryhmissä. Naisilla on molemmissa ikäryhmissä selvästi miehiä enemmän vaikeuksia 500 metrin kävelemisessä. Keskisuomalaisten tilastot ovat molemmissa ikäryhmissä korkeammat, kun tarkastellaan koko maan tilannetta. Vuoden 2022 tilastossa 75 vuotta täyttäneillä 500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia oli 27 % ja 65 vuotta täyttäneillä 17 %.

75 vuotta täyttäneistä 7 % koki **suuria vaikeuksia itsestä huolehtimisesta** vuonna 2022. Osuus on pysynyt saman suuntaisen vuodesta 2020. Naisten osuus (8 %) oli selkeästi miesten osuutta (5 %) suurempi.

65 vuotta täyttäneistä **vähintään kerran päivässä kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja käyttävien** osuus oli 39 % vuonna 2020 ja 36 % vuonna 2022. 75-vuotta täyttäneiden osalta kasviksia vähintään kerran päivässä syöneiden osuus on pysynyt vuosina 2020–2022 samansuuruisena (38 %) ja mukailee koko maan keskiarvoa.

Vuonna 2020 **terveysliikuntasuositusten mukaan liian vähän liikkuvien** osuus 65 vuotta täyttäneistä oli 62 %. Miesten (62 %) ja naisten (62 %) terveysliikuntasuositusten mukaisessa liikkumisessa ei ole nähtävissä eroavaisuuksia. Keski-Suomen alueen tilastot mukailevat koko maan tilastoja (66 %). Vuoden 2022 vastaava osuus oli Keski-Suomessa 63 % ja koko maassa 64 %. Miesten (61 %) osalta tilastot ovat jonkin verran parantuneet ja naisten (65 %) kohdalle puolestaan heikentyneet edelliseen tilastointiin verraten. Terveysliikuntasuositusten mukaan liian vähän liikkuvien 75-vuotiaiden osuus oli 70 % (v. 2020) ja 73 % (v. 2022). Vuoden 2022 tilastossa miesten (70 %) ja naisten (76 %) välillä on havaittavissa selkeä ero. Tilastot mukailevat koko maan osuutta myös tässä ikäryhmässä.

Keski-Suomen hyvinvointialueella 65 vuotta täyttäneistä noin viidesosalla (21 %) oli **lihavuutta** (BMI 30 tai yli) vuonna 2022 (naiset 25 % ja miehet 15 %). Määrä on hieman kasvanut edellisestä vuoden 2020 tilastosta (20 %). Naisilla lihavuuden osuus on kasvanut ja puolestaan pienentynyt miehillä (naiset 21 % ja miehet 19 %). Keskiarvoisesti lihavuuden yleisyys mukailee koko suomen keskiarvoa (21 %).

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä (/10 000 vastaavan ikäistä) ovat vähentyneet Keski-Suomen hyvinvointialueella 2017 (447,2) ja 2023 (348,3) tarkastelujakson aikana. Tilasto osoittaa, että kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot ovat vähentyneet molemmissa sukupuoliryhmissä. Naisten (413,2) osuus miehiin (269,2) verraten on kuitenkin pysynyt korkeampana koko tarkastelujakson ajan (v. 2023). Valtakunnallisesti tarkasteltuna Keski-Suomen hyvinvointialueen tilastot ovat pysyneet tarkastelujakson aikana koko maan keskiarvoa korkeammalla. Vuonna 2023 koko maan tilasto oli 332,3.

3.3.4 Toimeenpano ja arviointi

Mielen hyvinvoinnin edistäminen ehkäisevän päihdetyön keinoin: Ehkäisevän päihdetyön koordinaation rakenteita on muodostettu ja selkiytetty valtuustokauden aikana. Hyvinvointialueella on koordinaatiotehtävissä työntekijä, samoin lähes kaikissa alueen kunnissa on henkilö, jolle on nimetty vastuulleen ehkäisevän päihdetyön koordinaatio. Hyvinvointialueen ja kuntien koordinaattoreilla/vastuuhenkilöillä on oma säännöllisesti kokoontuva verkostonsa ja yhteistyön käytänteet.

Ehkäisevän päihdetyön monitoimijaista yhteistyötä toteutetaan alueella yhteisövaikuttavuuden periaattein. Käytännössä yhteistyö toteutuu verkostotyönä ja lukuisissa erilaisissa työryhmissä eri toimijoiden kanssa, jotka edustavat mm. kuntia, järjestöjä, seurakuntia, palvelutuotantoa tai alueellisia ja kansallisia verkostoja (esim. AVI, THL).

Edistävän ja ehkäisevän työn näkökulman avaamiseksi ja tietoisuuden vahvistamiseksi on toteutettu valtuustokaudella erilaisia tiedotteita ja sosiaalisen median näkyvyyttä sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteutettuja webinaareja sekä tapahtumia (mm. järjestöt tutuiksi -webinaarit).

Ehkäisevän päihdetyön koordinaatiossa on laadittu ja julkaistu alueellinen Päihdeettömyyden ja mielen hyvinvoinnin edistämisen toimintamalli, joka osaltaan vahvistaa tietoisuutta eri suojaavista tekijöistä ja riskitekijöistä. Toimintamalliin on koottu tietoa tunnistamisen, puheeksi ottamisen ja lyhytneuvonnan periaatteista, keinoista ja menetelmistä sekä päihde- ja mielenterveyspalveluista. Ehkäisevän päihdetyön näkökulman näkyvyyttä alueen eri hoito- ja palveluketjuissa on vahvistettu. Yhteistyötä on tehty myös HYTE-kerrointyön sekä kirjaamiskäytänteiden kehittämisen osalta.

Osallisuus ikääntyneen elämässä tukee hyvinvointia. Osallisuustyössä on huomioitu asukas- ja asiakasosallisuudessa ikääntynyt väestö. Esimerkkinä asukaspaneeli, jossa ikääntynyt väestö oli vahvasti edustettuina. Yhteistyötä on tehty myös hyvinvointialueen ikääntyneiden palveluiden vastuuhenkilöiden kanssa. Ikääntyneen väestön palveluita ja niiden kehittämistarpeita käsitelty myös henkilöstön Ideaboksin kautta. Osallisuustyön rakenteita on vahvistettu ja luotu verkostoja eri toimijoiden kesken.

Liikunnallisen elämäntavan toteutuminen liittyy vahvasti terveystottumuksiin kuten nukkumiseen, liikkumiseen, ruokailuun ja yhdessä toimimiseen, mutta myös kokemukseen terveydestä, elämänlaadusta, osallisuudesta ja mielen hyvinvoinnista. Ikääntyvien liikunnallista elämäntapaa tarkastellessa, voidaan mittareiden mukaa todeta tapahtuneen heikkenemissä seuraavissa asioissa: kasvisten, hedelmien ja marjojen syönti (65 vuotta täyttäneet), lihavuuden yleisyys (naiset), liian vähäinen liikkuminen suosituksiin nähden (naiset), 500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia kokevat (65- ja 75-vuotta täyttäneet, erityisesti naiset), heikompi kokemus terveydentilasta (65 vuotta täyttäneet naiset), heikompi kokemus elämänlaadusta (65- ja 75 -vuotta täyttäneet naiset). Toimenpiteiden kohdentamisessa tulee huomioida sukupuolittaiset erot. Tilastot osoittavat erityisesti naisten kohdalla heikentymistä useissa eri mittareissa.

Käynnistyneet ja toteutuneet toimenpiteet ikääntyneiden liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi: Rakenteet ja yhdyspintatyö: Liikuntaneuvonnan alueellinen työryhmä, alueellinen elämäntapaohjauksen kehittämistyöryhmä, Alueellinen ravitsemustyöryhmä, Alueellisen ravitsemussuunnitelman (2023–2025) valmistelu ja jalkautus, Aikuisten ruokaverkosto toimijoille. Hyvinvointialueella työskentelee elämäntapaohjauksen koordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu liikuntaneuvonnan ja elämäntapaohjauksen koordinointi alueella. Asukkaat: Palvelualueiden yhteistyönä toteutettava Aivoterveyttä ikääntyneille etävalmennusryhmä 65 vuotta täyttäneille. FINGER-toimintamalliin perustuvan ryhmätoiminnan suunnittelu kuntayhteistyönä (pilotti 2024, Laukaa). Eri teemojen alustukset senioreiden hyvinvointitapahtumissa. Viestintä: Hyvinvointialueen verkkosivuille on vahvistettu terveyden edistämisen eri teemojen, omahoidon tuen ja ennaltaehkäisevien palvelujen näkyvyyttä. Ammattilaisten osaaminen: Sosiaali- ja terveysalan, kuntien liikuntatoimen sekä järjestöjen ammattilaisille suunnatut Elämäntapaohjauksen perusteet- ja syventävä -koulutus (toteutuvat vuosittain). Järjestetty yhteistyönä alueellinen kaatumisen ehkäisyn koulutus sote- ja liikunnanalan ammattilaisille (Otago-harjoitteluohjelma). Käynnistetty kohdennetun kaatumisen ehkäisyn -koulutuksen järjestäminen hyvinvointialueen kuntouttavan päivätoiminnan ja seniorien hyvinvointineuvolan ammattilaisille. Hoito- ja palveluketjut: Aikuisten ylipainon ja lihavuuden hoito- ja palveluketju (valmistuu tammikuussa), Ikääntyvien elämäntapaohjauksen hoito- ja palveluketju (valmistunut).

4. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen neuvottelut sekä kunta, järjestö ja seurakuntayhteistyö

Kuluvalla valtuustokaudelle Sosiaali- ja terveystieteiden järjestämislain 612/2021 6§:n ja 7§:n mukaiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut (jatkossa HYTE-neuvottelut) pidettiin kaksi kertaa.

Vuonna 2023 HYTE-neuvottelut toteutettiin kuntakohtaisina ja yhdistettyinä Hyvinvointialuelain 611/2021 14§:n mukaisiin neuvotteluihin. Vuoden 2023 neuvotteluista tehtiin koonti mikä käsiteltiin Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallituksen kokouksessa 6.2.2024, 41§. Vuoden 2023 neuvottelut painottuivat sisällöllisesti hyvinvointialueen toiminnan käynnistymiseen. Neuvotteluissa käsiteltiin maakunnan yhteisen HYTE-johtamisen rakennetta, HYTE-työhön liittyvän suunnitelmatyön aikataulun yhteensovittamista, yhteisen tietopohjan sisältöä ja sen kokoamista. Hyvinvointialueen HYTE-työn kolme painopistettä, mielen hyvinvoinnin, arjen turvallisuuden ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen, koettiin hyvinä ja kuntien on mahdollista peilata omaa HYTE-työtä niihin. Tietopohjan kokoaminen yhdessä nousi tärkeäksi yhteisen kehittämisen kohteeksi. Tässä taustalla erityisesti se, että kunnilla ei ole itsellään saatavissa tietoa asukkaidensa hyvinvoinnista ja terveydestä vaan kunnat ovat suurimmaksi osin toisten tuottaman tiedon varassa. Yhteisen tietopohjan kokoamisen välineeksi päätettiin ottaa käyttöön kuntakortti minkä avulla kunnista kootaan HYTE-tietoa.

Vuonna 2024 HYTE-neuvottelut toteutettiin kuuden kuntaryhmän kesken. Kuntaryhmien perustana oli kuntien keskenään tekemä yhteistyö. Kuntaryhmät vastasivat myös melko hyvin hyvinvointialueen toiminnallista jakoa. Kuntaryhmät olivat 1) Jyväskylä, Muurame 2) Joutsa, Luhanka, Toivakka 3) Jämsä, Keuruu, Multia, Petäjävesi, Uurainen 4) Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Saarijärvi 5) Kinnula, Pihtipudas, Viitasaaari 6) Hankasalmi, Laukaa, Konnevesi, Äänekoski

Vuoden 2024 HYTE-neuvotteluun asiat nostettiin hyvinvointialueen järjestämisen linjausten, palveluverkkopäätöksen sekä uudistumisohjelman kautta. Näissä perhekeskustoimintamalli sekä seniorikeskustoimintamalli on nostettu keskeisiksi kehittämistoimenpiteiksi. Lisäksi hyvinvointialueen tulee ottaa vuodenvaihteessa 2024-2024 käyttöön sähköinen alusta, hyvinvointitarjotin, kokoamaan tietoa järjestöjen ja kuntien HYTE-toiminnasta. Näitä kolmea asiaa yhdistää, että niihin liittyen järjestöt, yhdistykset, seurakunnat, kunnat sekä hyvinvointialue tekevät yhteistyötä. Neuvotteluissa täydennettiin myös kuntakortteihin koottua tietopohjaa kokoamalla paikallisesti tunnistettuja ilmiöitä ja pyrittiin asettamaan näihin ilmiöihin liittyviä yhteisiä tavoitteita. Vuoden 2024 neuvottelujen koonti käsitellään...

5. Valtuustokauden yhteenveto

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä on johdettu konsernipalvelujen Hyvinvointi ja kumppanuudet palvelualueelta. Alueellisessa suunnitelmassa keskeiset tavoitteet kohdentuivat mm. hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (hytetu) edistämisen rakenteiden kehittämiseen. Tavoitteena on kehittää hytetu-rakennetta yhteisövaikuttavuuden mallin mukaisesti. Toiminnalle on rakennettu lakisääteisen kertomus- ja suunnitelmatyön hytetu-rakenne, jossa otetaan huomioon kunnat, järjestöt sekä seurakunnat sekä myös palvelutuotannon toimijat. Tavoitteena on, että rakenne etenee valtuustokausittain samassa järjestyksessä ja se on synkronissa jatkossa myös kuntien kertomus- ja suunnitelmatyön kanssa. Rakenteessa on neljä vaihetta, jokaiselle vuodelle: Hyvinvointikertomus ja alueellinen tilannekuva, alueelliset suunnitelmat ja tavoitteet, toiminta sekä arviointi. Rakennetta on testattu tällä lyhyellä valtuustokaudella ja oppia on saatu mm. valmisteluun, aikataulutuksiin sekä kuntaneuvotteluihin liittyen.

Rakenteen mukaisesti tällä valtuustokaudella kertomustyö toteutettiin vuoden 2023 aikana ja samalla koottiin tietopohjaan ja kolmeen painopisteeseen kohdentuen Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ohjelmakokonaisuus. Kokonaisuus rakentui hieman eri aikaisesti, mutta

lähtökohtaisesti painopisteitä nostettiin alueellisiin suunnitelmiin hyvin. Kevään 2024 aikana Jyväskylän yliopiston opiskelijat toteuttivat osittain suunnitelmista arvioinnin ja sitä hyödynnetään jatkossa suunnitelmapäivitysten osalta. Ensimmäisen toimintavuoden aikana jatkettiin sairaanhoitopiirin aikana muodostettua alueellista hyte-koordinaattoreiden verkostoa, joka koostuu alueen kuntien hyte-työstä vastaavista toimijoista. Verkosto toimii strategisena verkostona näiden neljän hyte-rakenteen mukaisen toiminnan edistämiseksi. Tämän verkoston lisäksi toimii teema- ja painopistekohtaisia verkostoja, joissa tavoitteena on ilmiökohtainen tarkastelu ja hytetu-ohjelmakokonaisuuksien jalkauttaminen.

Kertomuksen pohjalta toteutettiin alueellinen suunnitelma ja se hyväksyttiin toukokuussa 2024. Sisällöllisesti toiminta on keskittynyt rakenteen sekä yhteisövaikuttavuuden toimenpiteiden edistämiseen, sillä toiminta-aika jäi valtuustokaudella alle vuoden mittaiseksi. Yhteisövaikuttavuuden keinoin on lähestytty eri toimijoiden ja sidosryhmien osalta sekä yhteistä tietopohjaa sekä yhteisiä tavoitteita. Keskusteluissa on noussut tärkeäksi elementiksi hyte-asioiden synkronointi hyvinvointialueen ja kuntien välillä. Kunnat ovat tehneet hyvinvointikertomuksia eri tahtisesti suhteessa toisiinsa sekä hyvinvointialueeseen. Hyvinvointialueen muotoutuminen on vienyt oman aikansa ja se on osaltaan haastanut ison, strategisen toiminnan käynnistämistä. Yhteistyöryhmiä, verkostoja ja toiminnallisia kokonaisuuksia on siitä huolimatta saatu hyvin luotua, vaikka seuraavalle valtuustokaudelle voidaan siirtyä hieman valmiimpana. Lisäksi yhteistyö kuntin kanssa on ollut mutkatonta ja hyte-rakenteen mukaisia asioita on voitu edistää hyvässä yhteistyössä.

Tämä kertomus käsitellään valtuustokauden 2022-2025 osalta keväällä 2025. Kouluterveyskysely sekä TerveSuomi kysely päivittyvät keväällä 2025 ja sen pohjalta tehty vuosittainen raportti toimii yhteisenä tietopohjana Keski-Suomen hyvinvointialueen tavoitteiden ja mittareiden asettamisessa seuraavalle valtuustolle (2025-2029).

Tiedetään, että osallisuus vahvistaa hyvinvointia ja tyytyväisyyttä sekä luottamusta yhteiskuntaan. Ihminen voimaantuu voidessaan vaikuttaa asioihin ja se voi kannustaa muihinkin elämänlaatua parantaviin muutoksiin ja tukee muun muassa päihteettömyyttä. Näin ollen osallisuus linkittyy vahvasti hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden painopistealueisiin ja vahvistaa niitä. Osallinen ihminen haluaa itselleen ja muille hyvää, silloin kun kokee voivansa vaikuttaa omiin ja yhteiskunnan asioihin. Indikaattoritiedon perusteella, tulevalla valtuustokaudella on kiinnitettävä erityistä huomiota tyttöjen osallisuuden kokemuksen vahvistamiseen sekä yläkouluikäisten ja AO-opiskelijoiden osallisuuteen. Työikäisten kohdalla erityistä huomioita kaipaavat työn ulkopuolella olevat, sillä tutkimusten perusteella tiedetään, että heidän osallisuuden kokemuksensa on heikompaa kuin vastaavan ikäisen työssäkäyvän osallisuuden kokemus. Osallisuus liittyy vahvasti siihen, että on osa jotakin itselleen tärkeää ryhmää, mikä selittää työelämän ulkopuolella olevien heikkoa osallisuuden kokemusta. Ikääntyneiden kohdalla indikaattoreissa näkyi erityisesti naisten kohdalla elämänsä tyytyväisten määrän lasku, joka usein liittyy yksinäisyyteen. Ikääntyneiden yksinäisyys on tullut esille myös järjestöjen kanssa käydyissä keskusteluissa.

5.1 Hankasalmen kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Miikka Laihonen, 014 2671 365 / miikka.laihonen@hankasalmi.fi

	Hankasalmi	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	4549	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (lasketettu 2024)	4074/3698	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikärakenne (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	13 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	52 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	35 %	25 %	

	Hankasalmi	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	306,6	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	91,2	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	178	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	108,4	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Seniorien suuri määrä – yli kolmasosa väestöstä. Kunnan suuri pinta-ala, asutus hajallaan. Kunnassa on useampia ammatillisia perhekoteja. Lukio / suunnistuslukio erityispiirteenä (7-8 suunnistuslukiolaista per vuosikurssi). Nuorten työpajatoiminta. Seniorikeskustoiminta (hva, kunta, järjestöt), Perhekeskus (hva, kunta). Laaja kulttuuritarjonta.</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Panostaminen toimiviin peruspalveluihin mm. koulut, varhaiskasvatus, vapaa-ajan palvelut (kansalaisopisto, kirjasto, kulttuuri, liikunta, nuorisotyö). Panostaminen lasten ja nuorten hyvinvointiin, osallisuuteen ja mielen hyvinvointiin sekä harrastusmahdollisuuksiin (mm. Harrastamisen Suomen malli & kunnan tarjoamat)</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
Liikunnalliseen elämäntapaan panostaminen, motivoitunut ja osaava henkilökunta, osallisuus (toimivat käytännöt kolmannen sektorin kanssa), linjakas päätöksenteko, toimivat peruspalvelut, terveyskeskus, perhekeskus ja seniorikeskus, yhteistyö eri ammattilaisten kesken, panostukset infraan (koulut, päiväkodit, liikuntapaikat), hyte-viestintä	Hyte-koordinaatioon panostaminen, lasten ja nuorten hyvinvointi (sotkanet),
Uhat	Mahdollisuudet
Sosiaali- ja terveyspalvelujen pysyminen lähipalveluna, lasten ja nuorten määrä, kuntatalouden kehitys, osa kiinteistöinfra, te-uudistus	lasten ja nuorten määrä, kuntatalouden kehitys, hyte-koordinaatioon panostaminen (toiminnan parantuminen / hyte-kerroin), liikunnalliseen elämäntapaan panostaminen kasvattaa hyvinvointia tulevaisuudessa, te-uudistus

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Hankasalmi	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	5,9	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,2	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,6	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	8,4	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	21,9	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	- 2022 1,6	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	124,4	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	4,3	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Hankasalmi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	11,4 11,8 - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	35,5 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	16,4	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	111,5	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	44,9	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Hankasalmi	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	50 44,6	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	64	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	80	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	36	33,0 / 38,0	Yhteinen vähimmäistieto
	-	32,2 / 38,8	ind 3904
	-	22,5 / 31,4	ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Hankasalmi	Hyvinvointialue / kokomaa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	21,6	20,6 / 21,4	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328
	-	15,7 / 18,0	ind 346
	-	17,8 / 21,1	ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	84,8	86,0 / 85,1	Yhteinen vähimmäistieto
	67,1	66,8 / 65,7	ind 4811
	-	69,4 / 66,2	ind. 4700
	81,8	70,5 / 66,9	ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	16,2	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	24,7	26,0 / 26,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
	-	25,7 / 28,6	
	-	23,3 / 25,2	
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	24,7	23,6 / 22,5	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
	-	27,0 / 25,0	
	37,5	28,8 / 25,3	
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2.	5,3	6,8 / 7,7	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362
	-	17,7 / 18,2	
	-	4,7 / 7,2	

vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)			ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	72	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioitavat asiat:

5.2 Joutsan kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Mika Sirkka, Hyvinvointi- ja sivistysjohtaja, 040 533 5619, mika.sirkka@joutsa.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Joutsa	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	4071	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	3604/3233	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023	0-14v 399/9,8% 15-64v.2002/49,1% 65v.-> 1678/41,1%		Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	11	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	48	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	41	25 %	

	Joutsa	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	288,4	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhde, demog. 2023	103,7	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhde 2022	196	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioidu 2022	109,9	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<p>Ikääntyvä väestö</p> <p>Matala syntyvyys, mutta varhaiskasvatuksen tarve korkea</p> <p>Vastaanottokeskuksen myötä maahanmuuttajien osuus väestöstä kasvanut selvästi</p>

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<p>Enkäisevä työ (päihdehaitat, syrjäytyminen, väkivalta)</p> <p>Esteettömyys (fyysisten tilojen esteettömyys ja verkkopalveluiden saavutettavuus)</p> <p>Kotoutuja-asiakkaat (olemassa olevien palvelujen ja erityisten koto-palvelujen yhteensovittaminen)</p>

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Palveluverkko (pl.aikuissosiaalityö)</p> <p>Kiinteistökanta (sote, koulu)</p> <p>Liikuntapaikat</p> <p>Vapaa-ajan asukkaat (palveluiden saatavuus)</p> <p>Vähäinen nuorisotyöttömyys</p>	<p>Lukion ja perusopetuksen symbioosi (jos lukioon ei ohjaudu opiskelijoita, vaikuttaa myös perusopetuksen opettajakenteeseen)</p> <p>Työttömyyden pitkittyminen</p> <p>Työttömien aktivointiaste muuta maata selvästi alhaisempi</p> <p>Koulu/työmatkaliikenne toimii vain Jyväskylän suuntaan (Joutsaan pääsee Hartolasta ja Luhangasta)</p> <p>Rekryhaasteet tietyillä aloilla</p>
Uhat	Mahdollisuudet
<p>Ikääntyminen</p> <p>Väestöennuste (ennusteeseen ei voi myöskään liikaa luottaa tai tehdä liian suoraviivaisia ratkaisuja siihen nojautuen)</p> <p>Yhdistysten aktiivien ikääntyminen ja jäsenmäärän vähentyminen</p>	<p>Maahanmuutto vastaanottokeskuksen myötä</p> <p>Pienten kuntien välinen yhteistyö</p> <p>Työllisyysalueudistuksen myötä mahdollisuus vaikuttaa kunnan elinvoimaan aiempaa parempi</p>

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Joutsa	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2022	7,4	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023	1,7	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	5,8	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	8,2	5,7 / 5,2	ind. 2424

Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	11,9	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	108,1	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä? (2023)	3,8	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Joutsa	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	13,5 8,1 - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	20,3 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (2022)	20,3	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	143,2	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	49,6	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Joutsa	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	86,7* 38,2	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478

Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	79	70 / 72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luo oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	12,7 - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Joutsa	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	10,9 - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	89,2 78,5	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (2023)	2	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	12,3	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	25,4 - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	21,9 - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	7,8 - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	51	65 / 71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Työttömien aktivointiaste, % (ind.5098)

Joutsa/Hva/Koko maa 23,7/31,0/30,1 (2023)

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/1000 asukasta (ind.3113)

Joutsa/Hva/Koko maa 8,6/8,2/7,8

Muut huomioitavat asiat: Move-mittauksen tulosten luotettavuus?

5.3 Jyväskylän kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Iiris Asunmaa, 050 472 4253, iiris.asunmaa@jyvaskyla.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Jyväskylä	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä		273 271	Vuoden 2023 lopussa
Väestöennuste 2030 ja 2040		160 792 / 154 568	Ikäryhmittäinen ennuste Väestökehitys - Keski-Suomi ennakoi (keskisuomi.fi)
Ikärakenne 2023		https://info.keskisuomi.fi/	
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä		14,6 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä		60,80 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä		24,60 %	

	Jyväskylä	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	437,2	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	50,1	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	130,9	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakiointu 2022	101,3	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<p><i>Jyväskylän erityispiirteitä hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta, sisältää sekä mahdollisuuksia että haasteita</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - asema alueen keskuskaupunkina - nuorten suuri määrä sekä asema vahvana opiskelijakaupunkina tuo mukanaan erilaisia ilmiöitä - alueellisen eriytymisen ehkäisy tärkeää - maahanmuuttotilanteen ja vieraskielisen väestön kasvaminen ja keskittyminen, vaatii huomiota ja resurssointia - asunnottomuuden ja toimeentulon haasteet - päihteiden käyttö ja saatavuus, nuorten ja nuorten aikuisten nikotiinituotteiden käyttö - alaikäisten tekemä väkivalta- ja ryöstöririkollisuus lisääntynyt kuten muissakin isoissa kaupungeissa - nuorten mielen hyvinvointi - erityisryhmien palveluasuminen ja siihen liittyvät maankäytölliset tarpeet etenkin väestön ikääntyessä
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<ul style="list-style-type: none"> - Eriarvoisuuden vähentäminen ja yhdenvertaisuuden lisääminen - Tiedolla johtaminen - Mielenterveyden vahvistaminen (sis. ehkäisevä päihdetyö) - Vahvat peruspalvelut

Vahvuudet	Heikkoudet

Uhat	Mahdollisuudet

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Jyväskylä	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	6,6	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	3,5	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	5,6	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	4,5	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	8,1	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	2,8	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	99,8	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	4,3	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Jyväskylä	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	13,2 11,2 6,2 7	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	23,9 8,8 11,8	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	14,9	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	82,1	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	45,7	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Jyväskylä	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	29,6 33,2	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	78	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	23,3 26,6	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	78	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Kuolleisuus tapaturmisiin kaatumisiin ja putoamisiin 65 vuotta täyttäneille / 100 000 vastaavanikäistä (2022)	-	110 / 90	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3971
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	33,4 31,4 20,5	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Jyväskylä	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	20,6 15,6 17,2	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	86 67,1 69,5 69,5	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	1,6	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	11,5	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	25,6 26,3 23,8	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	25,5 26,7 29,8	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	6,9 14,4 5,7	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	70	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

- palvelujen saatavuus ja jonotilanne, mm. työllisyyden yhdyspinta, nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut, lastensuojelun asiakkuudet
- heikon osallisuuden indikaattori?

Muut huomioitavat asiat:

5.4 Jämsän kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistietoindikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Tiina Riihinen, 050 384 8523, tiina.riihinen@jamsa.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Jämsä	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	19 182	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (lasketettu 2024)	17 402 / 15 782	274 570 / 274 724	Alempi tieto Sotkanet. ind. 746 ja ind. 751
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	11 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	54 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	35 %	25 %	

	Jämsä	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	321,2	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	86	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	170	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	92,6	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<p>Yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä suurehko (35 %), alle 15-vuotiaiden osuus pienehkö (11 %). Väestöllistä huoltosuhdetta haastaa ikääntyneiden suuri osuus. Työkyvyttömyys ja rakennetyöttömyys heikentävät taloudellista huoltosuhdetta.</p> <p>Sairastavuus Jämsässä on ikävakioidun sairastavuusindeksin perusteella Keski-Suomea ja muuta maata vähäisempää.</p>
<p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet Jämsän nykyisessä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa 2021-2025</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointi (vanhemmuuden vahvistaminen, terveydelle haitallisten elintapojen väheneminen, mielenterveysoireilun, nuorten riippuvuuksien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy)

- **Jämsäläisten hyvä työ- ja toimintakyky** (työmahdollisuudet, työ- ja toimintakyvyn paraneminen, terveydelle haitallisten elintapojen väheneminen, aikuisten mielenterveysoireilun pieneneminen, ikäihmisten hyvinvoinnin edistäminen yksinäisyyttä lieventämällä ja henkistä turvallisuutta lisäämällä, jämsäläisten oman vastuun ja omatoimisuuden edistäminen, osallistavat toimintatavat päätöksenteko- ja palveluprosesseissa)
- **Turvallinen elinympäristö** (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen väkivalta vähenee; kiusaamista ei sallita, terveellinen ja turvallinen asuin-, elin- ja liikenneympäristö, sosiaalisen turvaverkon toimivuus)

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Toimiva palveluverkko</p> <p>Sivistystoimialan sisäinen yhteistyö</p> <p>Osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö</p> <p>Työhyvinvointi ja hyvä ilmapiiri</p> <p>Vaikuttamistoimielinten aktiivisuus</p> <p>Monipuolinen ja aktiivinen järjestökenttä</p> <p>Seurakuntien monipuolinen toiminta</p> <p>Yritys/elinkeinotoiminnan vahvat toimijat</p> <p>Monipuolinen kerho- ja leiritoiminta</p> <p>Perusopetuksen hyvinvoinnin vuosikello ja tähän liittyvät hyvinvointi- ja tunnetaitokasvatustunnit</p> <p>Kirjastopalvelujen saatavuus (fyysisesti ja verkossa)</p> <p>Monipuolinen tapahtumatoiminta kirjastossa + digineuvonta</p> <p>Kirjaston palvelulupaus lapsille ja nuorille, erilaiset lukemisen edistämisen kampanjat</p> <p>Sivistystoimialan hallinnassa olevien tilojen maksuttomuusperiaatteet (alle 20-vuotiaiden ja eläkeläisten säännölliseen ohjattuun toimintaan sekä kilpasarjassa pelaavien toimintaan)</p> <p>Liikunta-, nuoriso- ja kulttuuriavustukset</p> <p>Tehostetun nuorisotyön toimintamalli</p> <p>Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen panostaminen (kunnossapito, valaistus), liikuntareitistöjen kehittäminen, lähiliikuntapaikat</p> <p>Ympäristön siistinä pitäminen</p> <p>Valvontakamerat turvallisuutta parantamassa</p>	<p>Kaupungin taloudellinen tilanne</p> <p>Kaupungin osalta palveluverkko, jos ei hyväksytä sen tuomia kustannuksia, vaan edellytetään säästöjen löytyvän muualta organisaatiosta</p> <p>Palveluverkon karsimisen tarve (esim. leikkikenttien vähentäminen)</p> <p>Muodollisesti ja tosiasiallisesti kelpoisen henkilöstön saatavuus, erityisesti varhaiskasvatuksessa</p> <p>Miten päästä tasavertaiseen kumppanuuteen hyvinvointialueen kanssa</p> <p>Opiskeluhuollon resurssit</p> <p>Elintapaohjaus- ja liikuntaneuvontapalvelun puuttuminen</p>

Uhat	Mahdollisuudet
<p>Edelleen kiristynvä julkinen talous; epärealistiset odotukset kaupungin henkilöstömäärän suhteen</p> <p>Hyvinvointialueen kiristynvä talous, ennaltaehkäisevien palvelujen väheneminen</p> <p>Neuvolatoimintojen supistaminen / hyvinvointialuejohtajien julkisuudessa esittämät ajatukset velvoitteiden vähentämisestä</p> <p>Kilpailu osaavasta henkilöstöstä</p> <p>Varhaiskasvatuksen palvelun tarpeen vaikea ennustettavuus</p> <p>Vanhemmuiden haasteet ja näiden heijastuminen lasten ja nuorten hyvinvointiin</p> <p>Koululaisten ja opiskelijoiden mielen hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden heikkeneminen oppilas- ja opiskeluhuollon psykologivajeen vuoksi</p> <p>Kesätyöllistettävien vähentyminen</p> <p>Isoa joukkoa työikäisestä väestöstä uhkaa syrjäytyminen (pitkäaikaistyöttömyys)</p> <p>Alueen ikärakenteen muutoksen tuomat haasteet - kuinka pystytään tarjoamaan palveluja ikääntyvälle väestölle</p> <p>Aktiivisten järjestötoimijoiden väheneminen</p> <p>Polarisoituminen, sosiaalietuuksien leikkaukset, asuinalueiden viihtyisyys ja turvallisuus</p> <p>Häiriökäyttäytyminen</p> <p>Turvattomuuden lisääntyminen, jos alle 15-vuotiaiden ja alle 18-vuotiaiden tekemät rikokset edelleen yleistyvät -- > jengiytyminen</p> <p>Uusien päihhteiden mukanaan tuomat riskit</p> <p>Hybridiuhat/hybridivaikuttaminen</p>	<p>Työllisyyspalvelu-uudistus</p> <p>Koto 2025-uudistus</p> <p>Kotoutujien kotoutuminen ja työllistyminen alueelle (työvoiman saatavuus)</p> <p>Yritys/elinkeinoelämän uudet avaukset</p> <p>Nuorten palveluiden (etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta) kotiuttaminen kaupunkiorganisaatioon</p> <p>Työpajatoimintayhteistyö ammatillisen koulutuksen kanssa</p> <p>Koulunuorisotyö, yhteneväisen mallin luominen tulevan hankkeen aikana</p> <p>Ankkuri-toiminnan käynnistyminen 2025 (arjen turvallisuuden parantuminen varhaisella moniammatillisella puuttumisella nuorten rikolliseen käyttäytymiseen)</p> <p>Lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn paraneminen (indikaattorina Move!-mittaustulokset), tilanne tiedostettu ja toimenpiteitä tehty</p> <p>Koulupäivän aikaisen fyysisen aktiivisuuden edistäminen ja digilaitteiden käytön rajoittaminen</p> <p>Ruokaraatitoiminnan käynnistyminen</p> <p>Esteettömyyden huomioiminen rakentamisessa</p> <p>Kävelyn ja pyöräilyn sekä muiden liikkumisolosuhteiden parantuminen hankerahoituksella</p>

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Jämsä	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	9,5	7,3 / 8,3	ind. 3219

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	2,3	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	6,8	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	7,8	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	16,1	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	1,2	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	123,4	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,3	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Jämsä	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	14,7 11,1 4,4 6,4	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	16,9 10,8 12	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18-24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	23,1	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	107	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	45,3	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237
---	------	-------------	------------------------------------

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Jämsä	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	43 49,4	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	67	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	23,3 26,6	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luo oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	38,2 37,7 36	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Jämsä	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	23,8 23,6 16,3	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	83,3 69,6 75 76,4	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700

			ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,4	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	10,5	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8.–9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1.–2. vuoden opiskelijoista (2023)	25,3 28,8 21,8	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	22,6 23,6 25	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	7,4 20 1,6	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	53	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Koska kuolleisuudesta tapaturmisiin kaatumisiin ja putoamisiin 65 vuotta täyttäneille ei ole kuntakohtaisia tietoja, voidaan kuitenkin huomioida seuraavat tiedot, jotka Jämsän hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmassa ovat seurattavia indikaattoreita:

- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäisistä (2023), ind. 3959: Jämsä 370,3; hyvinvointialue: 348,3; koko maa: 332,3
- Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (2023), ind. 699: Jämsä: 0,7; hyvinvointialue: 0,6; koko maa: 0,7

Tärkeimmät ilmiöt neuvotteluissa Jämsän näkökulmasta

-Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky ja elintavat

-Lasten ja nuorten sekä nuorten aikuisten mielenferveysoireilu ja nuorten aikuisten syrjäytymisriski

-Työkyvyttömyys ja rakennetyöttömyys

-Ikäihmisten hyvinvointia edistävien palvelujen riittävyys tulevaisuudessa

5.5 Kannonkosken kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Tarja Alainen, 044 4596151, tarja.alainen@kannonkoski.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Kannonkoski	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	1216	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	1072 / 979	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	11 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	50 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	39 %	25 %	

	Kannonkoski	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	275,4	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhde, demog. 2023	100,2	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhde 2022	197,9	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	109,2	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<p>Kannonkoski on perherakas ja turvallinen asuinpaikka, jossa peruspalvelut ovat kunnossa. Kannonkoskella arvostetaan yhteistyötä, yrittäjyyttä, luontoa ja viihtyvyyttä. Monipuoliset ja runsaat liikuntapalvelut ja -tilat Vahva yhteisöllinen toiminta Runsaat ja monipuoliset lasten ja nuorten kerho- ja harrastuspalvelut</p>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<p><i>Liikunnallisen elämäntavan edistäminen</i> <i>Mielen hyvinvoinnin edistäminen</i> <i>Osallisuuden edistäminen</i> <i>Kouluviihtyvyyden ja ryhmäytymisen edistäminen</i> <i>Arjen turvallisuuden edistäminen</i></p>

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Hankerahoitusten hyödyntäminen monipuolisesti: koulunuorisotyö, liikunta, harrastaminen</p> <p>Kattavat liikuntapalvelut</p> <p>Liikuntapaikkojen kehittäminen: Piispala, leikki puisto, koulun piha ja lähiliikunta-alue, lähiluonto ja reitistöt</p> <p>Liikuntaneuvonta</p> <p>Toimivaa viikottaista ryhmäohjausta esim. tasapainon ja lihasvoiman kehittäminen, vesiliikunta, kuntosalit, muistisairaiden tapaamiset jne</p> <p>Monipuoliset lasten ja nuorten harrastuspalvelut</p> <p>Perhekeskustoiminnan kehittäminen</p> <p>Seniorin hyvinvointineuvola</p> <p>Aktiiviset verkostot, vahva vapaaehtoistoiminta ja järjestötoiminta, toimiva vanhusneuvosto ja Kumppanuuspyytäjä, sekä aktiivinen vammaisneuvoston jäsen</p> <p>Vapaaehtoistojen kiitoskahvit</p> <p>Vahva yhteistyö hyvinvointialueen kanssa</p> <p>Maksuton kokoontumispaikka (kylätalo) järjestöille</p> <p>Järjestöjen avustukset</p> <p>Tiedolla johtaminen – tavoitteellista ja suunnitelmallista ennaltaehkäisevää toimintaa</p> <p>Kulttuurihyvinvointisuunnitelma ja osallisuusohjelma Ehkäisevän työn suunnitelmat (väkivalta, päihteet)</p> <p>Maksuton aamupala tarjolla koululaisille Kannonkoski on turvallinen paikka asua</p>	<p>Ikärakenne</p> <p>Nettityhteyden heikkous vaikuttaa palvelujen käyttöön (terveys- ja asiointipalvelu ym)</p> <p>Vuoden alusta lähtien terveysasema avoinna vain yhden päivän viikossa</p> <p>Näytteenotot vain ajanvarauksella</p> <p>Viikonloppupäivystys siirtynyt Äänekoskelle</p> <p>Palvelut keskittyvät kauas – turvattomuuden tunne lisääntyy</p> <p>Heikot julkiset liikenneyhteydet</p> <p>Pitkät välimatkat</p> <p>Etsivä vanhustyö puuttuu</p> <p>Pienet resurssit – ohut henkilöstörakenne</p> <p>Noin 70 % oppilaista koulukuljetusten piirissä – työtyöllikunnan määrä vähäinen</p>
Uhat	Mahdollisuudet
<p>Karsiiko hyvinvointialue taloudellisista syistä ehkäisevästä työstä?</p> <p>Palvelujen kehittyminen kauas – turvattomuuden lisääntyminen - muutto palvelujen perässä</p> <p>Hankerahoitusten määräaikaisuus ja painopistealueet</p> <p>Ikärakenne</p> <p>Yksinäisyyden lisääntyminen</p> <p>Kuntatiedotetta ei jaeta enää kotitalouksiin vuoden alusta lähtien (postin palvelu) – tiedon saanti</p>	<p>Digitaaliset terveyspalvelut</p> <p>Piispalan kehittyvät palvelut</p> <p>Etsivän vanhustyön kehittäminen</p> <p>Hankerahoitusten painopistealueet</p> <p>Kylätapaamiset</p> <p>3. ja 4. sektorin alueellinen yhteistyö</p> <p>luonnon hyvinvointivaikutukset, Green Care -toiminta</p>

Kylien passivoituminen	
Vapaaehtoistoimijoiden ikääntyminen / väsyminen	

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Kannonkoski	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	11,9	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	-	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	6,3	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	10,8	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	-	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	161,9	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	2,4	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Kannonkoski	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	-	14,0 / 15,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
	-	11,3 / 12,3	
	-	5,1 / 6,9	
	-	7,0 / 7,6	
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1.	-	21,9 / 25,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
	-	8,0 / 10,9	

ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	-	10,7 / 13,1	
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	23,3	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	177,1	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	46,7	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Kannonkoski	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	46,2 68,8	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	75	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	24,2 -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luo oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Kannonkoski	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
---------------------------	--------------------	-----------------------------------	---------------------

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	- - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,8	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	-	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	89	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioitavat asiat:

- pieni kunta ei saa Kouluterveyskyselyn tuloksia itselleen
- pienet ikäryhmät – tilastoluvut heittelevät voimakkaasti

5.6 Karstulan kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Heli Alapiha, 044 459 6511 heli.alapiha@karstula.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Karstula	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	3672	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	3 171/2 766	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	11 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	51 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	38 %	25 %	

	Karstula	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	297,8	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	96,8	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	189	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakiointu 2022	109,7	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Karstula on maaseutumainen kunta, jossa on vireää yritystoimintaa, kattavat peruspalvelut, monipuoliset vapaa-ajanpalvelut ja aktiivinen kolmas sektori. Väestö ikääntyy vauhdilla. Maahanmuuttajien määrä kunnan asukkaista kasvanut viimevuosina. Aktiivisia kyläkuntia kymmenkunta. Kuntatalouden haasteista huolimatta palveluiden tasi on säilynyt hyvänä ja uudisrakentaminen kunnan puolesta on ollut aktiivista. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä pitkät perinteet. Kunnassa ollut hyvinvointikoordinaattori 10 vuotta.</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
Strategiset tavoitteet: <i>1. Kunta osallistaa kuntalaisia kunnan kehittämiseen Kuntaan laaditaan Me-henki ohjelma yhdessä kuntalaisten kanssa Kunnassa järjestetään avoimia keskustelutilaisuuksia säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa ajankohtaisista asioista.</i>

2. *Kunta panostaa kaikkien kuntalaisten hyvinvointiin
Kunta seuraa kuntalaisten hyvinvointia hyvinvointikertomuksen avulla, kertomuksen havainnot huomioidaan talousarvioissa.
Kunnassa järjestetään alueellinen hyvinvointitapahtuma.*
3. *Kunta vahvistaa harrastamisen edellytyksiä
Kunta vahvistaa yhdistysten rahoitusta vuosittain
Kunnassa järjestetään erilaisia kulttuuri- ja muita tapahtumia.*

Hyvinvointisuunnitelman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet vuosille 2023-2025

1. *Terveelliset elintavat kaikissa ikäryhmissä (ravitseminen, liikunta ja päihteettömyys)*
2. *Osallisuus*
3. *Kulttuurihyvinvointi*
4. *Mielenhyvinvointi*
5. *Turvallinen ja viihtyisä asuin- ja elinympäristö*

Vahvuudet	Heikkoudet
Pitkäjännitteinen työ hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä hyvät resurssit hyte-työssä. Aktiivinen kolmas sektori. Luonto. Monipuolinen ja rikas kulttuuritoiminta. Hyvät palvelut ja vireä yritystoiminta. Lukio ja jatko-opiskelu mahdollisuudet. Hyvät oppilashuollon palvelut ja yhteistyö.	Väestöllinen huoltosuhte ja ikärakenne. Toimijoiden vähyyys. Pienituloisuusaste ja matala koulutustaso. Pitkät välimatkat. Vapaa-aika- ja liikunnanohjaus resurssin niukkuus.
Uhat	Mahdollisuudet
Terveyden, hyvinvoinnin ja osallisuuden polarisaatio. Nuorten määrän väheneminen ja nuorten mielialaan liittyvän oireilun lisääntyminen. Liikkumattomuus kaikissa ikäryhmissä. Ikärakenne. Asennoituminen eri ikäisiin kuntalaisiin. Kuntatalouden haasteet. Osallistuvien kuntalaisten väsyminen. Sote-palveluiden saatavuus.	Kestäväkehitys, uudistuva energia. Työllisyys. Hyvä rakennuskanta. Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys. Digitalisaatio.

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Karstula	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	9,4	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,2	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	5	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	7,8	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	9,4	9,2 / 8,3	ind. 5274

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	131,7	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	5,8	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Karstula	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	10,8 22 - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	19,7 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	23,6	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	159,1	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	40,9	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Karstula	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	32,3 58,1	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	59	70/72	ind. 4094

Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	24,2 30,6	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	71,2 - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Karstula	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	23,7 - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	89,1 62,5 - 65	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,8	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	12,5	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	31,1 - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916

Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	22,4 - 15	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	13,3 - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	55	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioitavat asiat:

5.7 Keuruun kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Tino Kohonen, hyvinvointikoordinaattori, PUH. 050 564 7652, tino.kohonen@keuruu.fi;

	Keuruu	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	9184	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	8408/7658	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	13 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	51 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	37 %	25 %	

	Keuruu	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	318,8	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	96,4	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	178,4	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	105,7	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Keski-kokoiseksi kunnaksi monipuolinen elinkeinojakauma, ikääntyvä väestö, läntisen Keski-Suomen keskus.</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
1. <i>Ehkäisevä työ</i> 2. <i>Elinvoima</i> 3. <i>Kulttuuri</i> 4. <i>Liikunta</i> 5. <i>Mielenhyvinvointi</i> 6. <i>Osallisuus</i> 7. <i>Ravitsemus</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> - Olosuhteet hyvinvoinnin edistämiseksi kunnossa (koulut ja vapaa-ajan tilat). - Paljon osallistumisen ja harrastamisen mahdollisuuksia ikäihmisille ja lapsille + nuorille. - Ei merkittävää asuinalueiden välistä segregaatiota. - Turvallisuus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ei ammattikoulua, nuoret joutuvat lähtemään opintojen perässä → Helposti pudokkaita, joille paikkakunnan muutto ei sovi. - Väestöllinen huoltosuhte. - Laaja pinta-ala → Pitkät matkat/siirtymät kyliltä taajamaan. - Koko Keski-Suomessa heikko työllisyysaste
Uhat	Mahdollisuudet
<ul style="list-style-type: none"> - Hyvinvointialueen perustoiminnan henkilöstöpula ja toiminnan jatkuvuus (mm. lääkärit, oppilashuolto ja lastensuojelu, vammaispalveluiden sosiaalityöntekijä) - Mielenterveyden edistämiseen painottuvia yhdistyksiä 2-3. - Ehkäisevän päihdetyön yhdistyksiä 2-3. - Nuorten palvelut pudokkaille (esim. jälkihuolto). - Nuorisokulttuuriset ilmiöt 	<ul style="list-style-type: none"> - Palveluiden tuottajan rooli naapurikunnille: Multia ja Petäjävesi. - Seutukeskustaupunki. - Sopiva koko pilotoida ja tavoittaa kuntalaiset. - Retkeilyalueen kehityshanke - Työllisyys- ja kotoutumispalveluiden edistäminen

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Keuruu	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	11,5	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	2,4	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,7	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	7,9	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	14,1	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	2,3	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	118,7	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663

Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	3	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262
---	---	-----------	-----------------------------------

<i>Arjen turvallisuus</i>	Keuruu	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	16,3 14,1 - 5,7	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	10,8 - 16,9	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	22,2	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	137,8	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	43,6	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Keuruu	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	41,9 34,3	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	76	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	-	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	54	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	39,6 - 30	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Keuruu	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	23,9 - 19,1	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	85,8 63,2 - 60	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	2,4	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	14,6	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	28,3 - 24,3	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	27 - 24,6	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	7,2 - 1,4	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	53	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioitavat asiat:

5.8 Kinnulan kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: etunimi sukunimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite (yhteyshenkilö kunnassa)

	Kinnula	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	1523	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	1415/1289	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen väestöennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	18 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	47 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	35 %	25 %	

	Kinnula	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	246,7	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	112,4	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	209,6	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	104,7	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Kinnula henki</i>
<i>Vahva itsenäisyyden säilyttämisen tahtotila</i>
<i>Hedelmällinen kunta</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Lapset, nuoret ja lapsiperheet</i>
Nuoret ja nuoret aikuiset
Työikäiset
Ikäihmiset

Vahvuudet	Heikkoudet
Terveyspalvelut Syntyvyys Puhdas luonto	Pieni ja kapea hallintorakenne Kunnan heikentynyt taloudellinen tilanne
Uhat	Mahdollisuudet
Väestön ikääntyminen (huoltosuhde) Hyvinvointialue uudistuksen muutokset Ilmastonmuutos	Luonto ja luontomatkailu

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Kinnula	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	-	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	-	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	6,1	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	10,6	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	-	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	146	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	-	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Kinnula	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa	-	14,0 / 15,8	Yhteinen vähimmäistieto ind.

vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	10,8	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	110,5	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	41,3	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Kinnula	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	21,7 43,8	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	54	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	28,2 39,7	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938

			ind 3923
--	--	--	----------

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Kinnula	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	- 69,4 - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	-	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	-	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	25 - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	53	65/71	ind. 4224

5.9 Kivijärven kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: etunimi sukunimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite (yhteyshenkilö kunnassa)

	Kivijärvi	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä		273 271	Vuoden 2023 lopussa
Väestöennuste 2030 ja 2040	/685	160 792 / 154 568	Ikäryhmittäinen ennuste Väestökehitys - Keski-Suomi ennakoi (keskisuomi.fi)
Ikärakenne 2023		https://info.keskisuomi.fi/	
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	13 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	48 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	39 %	25 %	

	Kivijärvi	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	243,6	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	107	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	196	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakiointu 2022	116,7	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>laajasti asuttu-suuret etäisyydet, ikärakenne (ikäntyviä paljon), ei julkista liikennettä, ei paljoakaan palveluita (ei omaan poliisia/ambulanssia, lääkäri 1krt/vko), syntyvyys pieni, kaunis luonto ja paljon metsää, hyvät ulkoilumahdollisuudet</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Liikunta- ja harrastusmahdollisuudet</i>
<i>Eri ikäryhmiä hyödyntävä hyvinvointitoiminta</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>harrastusmahdollisuuksia paljon asukasmäärään nähden, puitteet liikuntaan hyvät, yhdistyksillä käytössä ilmaiseksi oma talo</p> <ul style="list-style-type: none"> • elinkeinopalvelut • Suomenselän lentokenttä • tietoliikenneyhteydet • kunnalliset palvelut ja uudistettu koulu • puitteet yhdistys- ja harrastustoiminnalle • 3. sektorin toimintamahdollisuudet • wilderness eli voimakas eräluonto 	<p>palvelut katoavat, väestörakenne, koulukuljetuksissa paljon lapsia-hyötyliikunta vähentyy</p> <ul style="list-style-type: none"> • demografinen kehitys • joukkoliikenne • valtiontalouden ja valtionosuuksien kehitys
Uhat	Mahdollisuudet
<ul style="list-style-type: none"> • valtiovallan linjaukset • väestön väheneminen • elinkeinorakenne ja työpaikkojen vähäisyys 	<ul style="list-style-type: none"> • etätyön puitteet • sukupolvenvaihdokset • matkailu ja muu yritystoiminta • kulttuurin elävöittäminen • Niliaitan profiloimismahdollisuus

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Kivijärvi	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	20,2	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,9	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	7,2	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	9,6	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	-	9,2 / 8,3	ind. 5274

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	136,2	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	7,1	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Kivijärvi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	21,6	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	114,5	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	44,7	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Kivijärvi	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	44,4 -	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478

Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	30	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	25 - -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Kuolleisuus tapaturmisiin kaatumisiin ja putoamisiin 65 vuotta täyttäneille / 100 000 vastaavanikäistä (2022)	-	110 / 90	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3971
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Kivijärvi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	- - - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	-	1,9 / 1,8	ind. 5032

Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	-	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	33	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

terveyskyselyiden tuloksia ei saada/voida julkaista liian pienen otannan takia

Muut huomioitavat asiat:

5.10 Konneveden kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Heli Lehtinen, 040 661 9137, heli.lehtinen@konnevesi.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Konnevesi	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	2 499	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	2 245/2 031	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	12 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	51 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	36 %	25 %	

	Konnevesi	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	299,1	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	94,9	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	166,2	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	102,4	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Maaseutumainen pieni kunta, joka on vesistöjen ja luonnon ympäröimä. Konnevesi tarjoaa mahdollisuuksia ulkoiluun ja vapaa-ajan viettoon. Kunta on omiaan niille, jotka arvostavat rauhallista ja luonnonläheistä elämäntapaa. Alueella on 1200 loma-asuntoa. Väestö Konnevedellä ikääntyy ja varsinkin hoivaikäluokat lisääntyvät nopeasti. Konnevedellä on hyvät kaupalliset palvelut sekä yrityskanta kunnan kokoon nähden.</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Elinvoimainen Konnevesi Hyvinvointia tukevat elintavat: ravitsemus, liikunta, lepo Päihdehaitoilta suojaava ja ehkäisevä toiminta Sosiaalinen hyvinvointi ja osallisuus Turvallinen Konnevesi elää ja asua</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> -Luonnonläheisyys -Helposti lähestyttävä hallinto - yksittäisen kuntalaisen ääni tulee kuulluksi- -Toimiva poikkihallinnollinen yhteistyö -Hyvät ja edulliset kunnan peruspalvelut -Paljon yhteisöllisiä tapahtumia -Ajanmukaisissa ja terveissä rakennuksissa lapsilla mahdollisuus kasvaa ja kehittyä -Turvallista elää, asua ja kasvattaa lapsia -Työttömyysluvut pienet 	<ul style="list-style-type: none"> -Pitkät välimatkat ja heikot julkiset yhteydet -Kuolleisuus suurempaa kuin syntyvyys -Vanhemmuustaidot muuttuneet ajan, yhteiskunnallisten arvojen ja kulttuurin muuttumisen myötä
Uhat	Mahdollisuudet
<ul style="list-style-type: none"> -Järjestökentän ikääntyminen ja hiipuminen -Vähenevät sote-palvelut, jotka eivät vastaa tarvetta -Vaikeasti ennustettavat valtion osuudet -Väestön heikkenevä toimintakyky lapsuudesta alkaen 	<ul style="list-style-type: none"> -Uusiutuva energia -Tilaa ja tontteja rakentaa uutta asutusta -Yrittäjien lisääntyminen -Tunnekasvatus ja vanhemmuuden tukeminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Konnevesi	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	5,6	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	0,9	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,4	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	7,8	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	11,3	9,2 / 8,3	ind. 5274

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	122,6	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	2,2	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Konnevesi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	12,5 - - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	12,1	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	99,6	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	40,1	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Konnevesi	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	52,6 61,5	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478

Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	83	70 / 72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- - -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	15	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Konnevesi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	66,7 - - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,2	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	-	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnassa, TEA - pistemäärä 2023	40	64 / 71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioon otavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille: Hyte-kerroin, koululaisten päihdekysely, hyvinvointi-iltojen mittaustulokset, asukastutkimus, liikuntakysely

Muut huomioon otavat asiat: Pienten ikäryhmien ja Lifecare-potilastietojärjestelmän tilastointiongelmien vuoksi useasta indikaattorista ei ole tietoja esitettyä.

5.11 Kyyjärven kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Minna Pitkänen, 044–459 7044, minna.pitkanen@edu.kyyjarvi.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Kyyjärvi	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	1174	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	971 / 791	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	16 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	45 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	39 %	25 %	

	Kyyjärvi	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	253,8	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	121,9	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	196	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioidu 2022	115,8	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Pieni kunta, väestörakenne, korkea työllisyysaste</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Liikunnallisen elämäntavan edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen-osallisuuden lisääminen, perheiden hyvä arki,</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
Turvallinen asuinympäristö, hyvät puitteet yhdistys- ja harrastustoiminnalle, hyvä työllisyys ja työpaikkaomavaraisuus,	Talouden kehitys, väestörakenne ja -kehitys

Uhat	Mahdollisuudet
Palveluiden katoaminen, kolmannen sektorin väheneminen.	Yhteisöllisyys

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Kyyjärvi	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2022	-	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023	-	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	3	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	10,2	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	-	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	134,4	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä? (2023)	9,2	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Kyyjärvi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	16,1 - - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (2022)	21,6	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	126,6	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä (2023)	42	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Kyyjärvi	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE! -mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	16,7 23,1	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	68	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2–6 sekä 13–16-vuotiailla (2022)	18,4 46,9	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	Jonkin verran yleisempää (10–30 %) - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3904 ind. 3938 ind. 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Kyyjärvi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
---------------------------	-----------------	-----------------------------------	---------------------

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind. 346 ind. 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	83,3 - - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4811 ind. 4700 ind. 4701 ind. 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (2023)	-	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	-	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8.–9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1.–2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	44	65/71	ind. 4224

5.12 Laukaan kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Anu Kaasalainen, p. 040 640 1771, anu.kaasalainen@laukaa.fi

	Laukaa	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	18 762	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	18 530 / 18 307	274 570 / 274 724	Sotkanet https://info.keskisuomi.fi/vaestokehitys/
- 0 – 14-vuotiaat	3 353 / 3 185		
- 15 – 64-vuotiaat	10 528 / 10 060		
- 65 – 74-vuotiaat	2 165 / 1 936		
- 75- vuotiaat	2 440 / 2 861		
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	21 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	57 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	21 %	25 %	

	Laukaa	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	377,9	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhde, demog. 2023	75,4	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhde 2022	143,7	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	98,5	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Laukaa on maaseutumainen ja luonnonläheinen kunta, jossa on turvallista asua. Kunta sijaitsee aivan maakuntakeskuksen vieressä. Laukaassa on neljä taajamaa ja lukuisia elinvoimaisia kyliä. Joka taajamassa on nykyaikaiset tilat varhaiskasvatuksesta perusopetukseen sekä kirkonkylällä aina toisen asteen opintoihin saakka. Perusopetuksen kouluverkko on edelleen laaja. Taajamissa on liikunta- ja urheilupuistoja, alueella aktiivista yrittäjyyttä ja runsaasti harrastusmahdollisuuksia. Väestörakenne on nuorekas, lapsia, nuoria ja lapsiperheitä on runsaasti. Kunnassa on aktiivisia seura-, järjestö- ja vapaaehtoistoimijoita, ja yhteistyössä tuotetaan paljon erilaisia tapahtumia.</i>

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<p>Kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiksi on asetettu seuraavat: 1. kaikille mahdollisuus osallisuuteen 2. hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut 3. hyvät arkiympäristöt 4. päätöksenteolla vaikuttavuutta. Tämänhetkiset painopisteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen • Nuorten aikuisten työllistyminen • Kunnan ja hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön roolien ja vastuiden selkiyttäminen, myös viestinnän selkiyttäminen kuntalaisille päin • Terveyden kannalta liian vähän liikkuvien kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden lisääminen ikään katsomatta, ja liikuntapalveluista tiedottaminen • Kulttuurihyvinvoinnin vahvistaminen • Ravitsemuskasvatuksen lisääminen koululaisille

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>nuorekas väestörakenne, maaseutumainen ja turvallinen elinympäristö, sijainti, luonto, ulkoilu- ja retkeilyreitit, hyvät harrastusmahdollisuudet, ketterä kuntaorganisaatio, toimivat peruspalvelut, mehenki/yhteisöllisyys, aktiivinen järjestö- ja vapaaehtoistoiminta, vireät kyläyhteisöt, kehittyvä elinkeinotoiminta ja vahva yrittäjähengi, monialainen yhteistyö erityisesti lasten, nuorten ja perheiden palveluissa</p>	<p>heikentynyt kuntatalous ja vähäiset työntekijäresurssit, väestön ja palvelujen jakautuminen neljään eri taajamaan - alueelliset erot esim. palvelujen saatavuudessa,, huonot kulkuyhteydet kunnan sisällä, hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen rakenteiden keskeneräisyys</p>
Uhat	Mahdollisuudet
<p>nuorten aikuisten syrjäytyminen, syntyvyyden lasku ja ikääntyvän väestön kasvu, talouden heikkeneminen, työttömyyden lisääntyminen, kuntalaisten peruspalvelujen heikentyminen, digiajan tuomat haasteet hyvinvoinnille, eriarvoisuuden lisääntyminen, yksinäisyys, päihde- ja mielenterveysongelmien kasvu, elintapasairauksien kasvu</p>	<p>kehittyvä elinkeinotoiminta, matkailukohteiden brändäys, kunta- ja alueyhteistyön vahvistuminen, järjestöyhteistyön edelleen kehittäminen, modernien ja monikäyttöisten tilojen hyödyntäminen, kulttuurihyvinvoinnin vahvistaminen, kuntalaisten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen, elämäntapaohjauksen lisääminen</p>

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Laukaa	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	7	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,5	2,7 / 2,4	ind. 234

Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	5,6	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	13,2	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	1,1	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	99,4	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15-64-vuotiaista (2023)	4,2	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	4,2	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Laukaa	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	13,6 10,2 - 7,7	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	17,3 - 6,3	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	17,9	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	87,4	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	42,9	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Laukaa	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	30,1 34,9	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	58	70 / 72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2023)	73	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	35,6 - 19,6	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Laukaa	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	17,4 - 21,8	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	89,5 67,4 65,7 75,9	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-	1,7	1,9 / 1,8	ind. 5032

vuotiaat, % vastaavikäisestä väestöstä (2023)			
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	10	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	24,7 - 22	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	21,4 19,5 20,3	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	4,3 27,5 2,8	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa TEA, pistemäärä 2023	63	65 / 71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

- Lapsiperheitä yhteensä 2262 ja lapsiperheen keskikoko 4,08. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on 44 %. (Tilastokeskus, StatFin 31.12.2023)
- Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä kasvanut: vuosi 2021 606, vuosi 2022 559 ja vuosi 2023 777 (THL, Sotkanet)
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-24-vuotiaiden lasten määrä, % vastaavan ikäisestä väestöstä, on pysynyt stabiilina: vuonna 2021 1,0 %, vuonna 2022 0,9 % ja vuonna 2023 0,9 %. Eniten sijoituksia laitoksiin 60,8 %. (THL, Sotkanet)
- Laukaan yrittäjäyhdistysten antama kokonaisranking-arvosana nousussa, vuonna 2022 2.91 ja vuonna 2024 3.21 (Kuntabarometri 2024)
- HYTE-kerroin noussut tasaisesti: vuosi 2021 58, vuosi 2022 59 ja vuosi 2023 63 (THL, Sotkanet)

Muut huomioitavat asiat:

5.12 Luhangan kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: etunimi sukunimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite (yhteyshenkilö kunnassa)

	Luhanka	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	704	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	707/719	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	9 %	15 %	(2021 oli 8 %)
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	47 %	61 %	(2021 50,5 %)
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	44 %	25 %	(2021 41,5%)

	Luhanka	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	288,2	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	110,8	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	180,2	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	90,3	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<ul style="list-style-type: none">• Naapuriapu ja vapaaehtoistyö!• <i>Järjestöt/seurat ja yhdistykset osallistuvat ja mahdollistavat kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen</i>• <i>Kunnan pienuuden vuoksi kaikki hyvinvoinnin indeksit ei ole saatavilla</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<ul style="list-style-type: none">• <i>Osallisuuden edistäminen</i>• <i>Hyvinvointia edistävät lähipalvelut</i>• <i>Hyvä, liikunnallinen, toimintakykyinen ja turvallinen arki kaikenikäisille</i>• <i>Lapsi- ja perhelähtöiset palvelut</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> Järjestö/seura yhteistyö (vapaaehtoistyö) -> Yhdessä tekeminen ja kehittyminen! Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen pienten ryhmäkokojen tuomat etuudet (yksilöllisyys, ym.) Pieni kunta -> tunnetaan kuntalaiset ja tarpeet Pienen organisaation joustavuus ja ketteryys 	<ul style="list-style-type: none"> Pieni kunta -> (pienet resurssit) Vapaaehtoiset/seuratoimijat ikääntyvät -> vapaaehtoiset vähenevät
Uhat	Mahdollisuudet
<ul style="list-style-type: none"> Kuntien yhä laajenevat velvollisuudet ja työn määrän lisääntyminen ... (kunnan vähäinen henkilöstö!) Yhteistyön puute (naapurikunnat, HVA, SRK yms.) Rahoitus 	Laajempi yhteistyö ja yhdessä tekeminen (HVA, kunta, srk ja yhdistykset/seurat) tuottaisi kuntalaisille ja koko hyvinvointialueen asukkaille hyvinvointia, turvallisuutta sekä edistäisi kokonaisvaltaista terveyttä.

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Luhanka	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	-	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	-	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,8	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	8,6	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	19,4	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	120,8	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663

Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	5,2	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262
---	-----	-----------	-----------------------------------

<i>Arjen turvallisuus</i>	Luhanka	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	22,7	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	157,9	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	43	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Luhanka	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	- -	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	25 uusi 2024 -> 69	70 / 72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	-	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Luhanka	Hyvinvointialue / kokomaa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	-	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)		86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)		1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	-	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA pistemäärä 2023	53	65 / 71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioitavat asiat:

- Huomioitavia asioita on lasten – ja nuorten osuus kunnassa nousussa
- Hykari hankeessa mukana olo on tuottanut paljon iloja ikääntyneille yksin asuville. Kiitos tästä Luhangan Martoille 😊
- TEA viisarin reipas nousu liikunnan osalta kuuluu myös ilon aiheisiin. Tämä ollut mahdollista myös vain urheiluseurojen ja yhdistysten aktiivisella toiminnalla kunnassa.
- Huoli vastaavasti herää syrjäytymisen ja työttömyyden puolelta -> vaatii seurantaa ja toimia jatkossa.

5.13 Multian kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Sami Jylhä, 040-3016203, sami.jylha@multia.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Multia	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	1 430	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	1 271 / 1 154	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	12 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	48 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	39 %	25 %	

	Multia	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	292,8	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	107,2	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	190,7	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	96	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<p>Keski-Suomen pienin väestötiheys (1,92 as./km²) eli vähän ihmisiä isolla alueella.</p> <p>Pieni ja yhteisöllinen kunta, jossa on hyvä tekemisen meininki.</p> <p>Ihmiset tuntevat hyvin toisensa.</p>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<ul style="list-style-type: none"> - Varhainen puuttuminen lasten, nuorten ja perheiden haasteisiin ja oikea-aikaisen tuen avulla ongelmien kasaantumisen ehkäiseminen. - Yhdyspintatyö hyvinvointialueen ja kunnan toimijoiden kesken. - Liikunnallisen elämäntavan juurruttaminen lapsiin ja nuoriin osana perheen arkea. - Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 19 - 24-vuotiaat määrän vähentäminen sekä nuorisotyöttömien määrän pitäminen mahdollisimman pienenä.

- Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten harrastustoiminnan ja osallisuuden mahdollistaminen.
- Sairauspäivärahaa saavien 25-64 vuotiaiden määrän vähentäminen.
- Verenkiertoelinsairauksien vähentäminen vaikuttamalla riskitekijöihin ja elämäntapaohjauksen huomioiminen hyvinvointityössä.
- Ehkäisevän päihdetyön ja lähisuhdeväkivaltatyön suunnitelman tekeminen.
- Ikääntyvien kotona pärjäämisen edistäminen ja tukeminen sekä yksinäisyyden kokemuksen vähentäminen.
- Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman tekeminen.
- Kestävän kehityksen edistäminen kaikessa kunnan toiminnassa ja kuntalaisten osallistaminen kestävän kehityksen kulttuuriin.
- Väestön vähenemisen hillitseminen.
- HYTE-kertoimen parantaminen.
- Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten näkyväksi tekeminen.

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Vahvat juuret eli kotiseurakkaus, luonnonläheisyys ja työpaikkojen omavaraisuus yritysten kautta.</p> <p>Toiminnan toteuttamisessa näkyvät joustavuus, toimivat käytänteet sekä yhteisöllisyys.</p> <p>Maksuton varhaiskasvatus.</p> <p>Sinervän koulun ainutlaatuinen kerho- ja siestakulttuuri.</p>	<p>Julkisen liikenteen puuttuminen.</p> <p>Pienissä yksiköissä (pk, koulu) poissaolot haavoittavat arjen toimintaa ja valtakunnalliset rekrytointihaasteet näkyvät myös Multialla. Sijaisten ja ajoittain myös koulutetun henkilöstön rekrytointi on haastavaa mm. sijainnin vuoksi.</p> <p>Luokiteltu kriisikunnaksi.</p> <p>Kunnan virkamiehet jo vähissä sekä vaihtuvuus ollut viime vuosina suurta. Toimivuus uhattuna.</p>
Uhat	Mahdollisuudet
<p>Väestön väheneminen ja vanheneminen.</p> <p>Syntyvyys ja lapsitilanne tulevaisuudessa, mistä uusia asukkaita?</p> <p>Taloudellinen huoltosuhde on jo nyt korkea.</p> <p>Terveydenhuoltopalvelujen vienti kauemmas asukkailta, joilla ei ole omaa autoa.</p> <p>Yritystoiminnan väheneminen kunnassa tai poismuutto.</p> <p>Nuorten liikkumattomuus, joka johtaa erinäisiin lieveilmiöihin.</p>	<p>Yrittäjähenkisyden kautta uusien yritysten ja kuntalaisten houkuttelu kuntaan.</p> <p>Luonnonrauha ja erämaamatkailu.</p> <p>Pienenä ja tiiviinä kuntana on mahdollista yhdistää voimia aikaisempaa enemmän ja saada näkyvää aikaan, kunhan saadaan kaikki toimijat sekä asukkaat puhaltamaan yhteen hiileen.</p> <p>Vahvuudet ja ominaispiirteet vielä vahvemmin näkyväksi sekä kestävän elämäntavan mukaisten arvojen juurruttaminen kunnan toimintaan.</p> <p>Lähikouluajatuksen tukeminen ja kehittäminen.</p>

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Multia	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	8,5	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,3	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,3	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	8,5	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	-	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	119,7	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	4,6	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Multia	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	16,9	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto

			ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	123,9	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	44,3	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Multia	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	- 40	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	37	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luo oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Multia	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346

			ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	- - - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	-	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	43	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioitavat asiat:

5.14 Muuramen kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Jukka Koivisto, 040 193 2268, jukka.koivisto@muurame.fi

	Muurame	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	10 551	273 271	Vuoden 2023 lopussa
Väestöennuste 2030 ja 2040	10 942 / 11 181	160 792 / 154 568	Ikäryhmittäinen ennuste Väestökehitys - Keski-Suomi ennakoi (keskisuomi.fi)
Ikärakenne 2023		https://info.keskisuomi.fi/	
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	20 %	14,6 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	59 %	60,80 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	20 %	24,60 %	

	Muurame	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	449,5	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	68,2	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	126,9	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	86,4	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<ul style="list-style-type: none"> -Ihanteellinen sijainti Keski-Suomessa -Yrittäjämönteinen myös tutkitusti, panostus yrittäjien tukemiseen ja yhteistyöhön -Koulutettu väestö (korkea äänestysprosentti)
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<ul style="list-style-type: none"> -Lasten ja nuorten pahoinvoinnin vähentäminen -Liikuntamahdollisuudet (investoinnit liikuntapaikkoihin) -Kulttuuritarjonta -Osallisuus ja vapaaehtoistyö

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> -Vakaa talous -Hyvä työssäkäyntialue -Toimivat yksityiset ja julkiset lähipalvelut -Varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyys -Kehitysmönteinen ilmapiiri -Yhteisöllisyys -Toimiva järjestöyhteistyö kaikilla osa-alueilla 	<ul style="list-style-type: none"> -Kaavoituksen ajantasaisuus (tonttitarjonnan turvaaminen) -Maanhankinta -Matala työpaikkaomavaraisuus -Ikääntyneiden monipuolinen asuntotarjonta -Ehkäisevä työ (päihde, yksinäisyys jne.) -Henkinen kriisinkestävyys
Uhat	Mahdollisuudet

-Kuntatalouden heikkeneminen -Kunnan veto- ja pitovoiman heikkeneminen -Työvoiman saatavuus	-Uudistuva elinkeinorakenne -Uuden innovointi -Hyvä asuinpaikka lapsiperheille -Paluumuuttajat (nuoret aikuiset) -Monipuoliset maa-alueet -Monimuotoiset asumispalvelut -Kaunis luonto ja sen hyödyntäminen
---	---

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Muurame	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	8	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	0,8	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	3,3	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	4,5	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	7,6	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	0,6	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	86,6	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	3,6	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Muurame	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	16,4 11,4 - 5,7	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	34,1 - 18,9	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	17,3	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	81,7	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	40,7	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237
---	------	-------------	---------------------------------

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Muurame	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	28,7 26,4	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	55	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Kuolleisuus tapaturmisiin kaatumisiin ja putoamisiin 65 vuotta täyttäneille / 100 000 vastaavanikäistä (2022)		110 / 90	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3971
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	43,9 - 27	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Muurame	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	19,2 - 20,2	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	88,6 66,5 - 71,9	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	1,9	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	12,7	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4 ja 5 luokan oppilaista, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - 21,5	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	17,4 - 34,4	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	9,5 - 4,1	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	78	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

-Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa (%), ind 4824 / 1514 / 3913. Määrä kasvanut vuosi vuodelta, yläkoulussa lisääntynyt pahoinvointi näkyy:

- 4.-5. luokkalaisista: Koko maa 8,6 / Keski-Suomi 8,3 / Muurame 8,9
- 8.-9. luokkalaisista: Koko maa 7,9 / Keski-Suomi 7,8 / Muurame 10,3
- Lukion 1.-2. luokkalaisista: Koko maa 1,7 / Keski-Suomi 1,5 / Muurame 1,6

Muut huomioitavat asiat:

- Asukkaiden henkinen kriisinkestävyyskyky voisi olla parempi
- Luottamus kunnan viestintään voisi olla korkeampi <-> kunnan viestintää pitäisi kehittää

5.15 Petäjaveden kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: etunimi sukunimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite (yhteyshenkilö kunnassa)

	Petäjävesi	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	3596	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	3289 / 3100	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	17 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	57 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	26 %	25 %	

	Petäjävesi	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	365,8	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	75,3	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	147,2	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	91,1	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Työpaikkaomavaraisuus on alhainen, pendelöinti lähikuntiin, lasten ja nuorten osuus väestöstä suurempi kuin K-S keskimäärin</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Mielen hyvinvointi, terveelliset elämäntavat, viihtyisä ja turvallinen Petäjävesi, taide ja kulttuuri hyvinvointia lisäävinä tekijöinä</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
hyvät lakisääteiset peruspalvelut yhteisöllisyys turvallisuus järjestöyhteistyö monipuoliset kulttuuripalvelut laadukkaat ja maksuttomat liikuntapaikat toimivat liikenneyhteydet	talous kapea organisaatio työpaikkaomavaraisuus
Uhat	Mahdollisuudet
väestön ikääntyminen palveluiden väheneminen alhainen koulutusaste matala tulotaso muuttoliike kaupunkiin	sijainti lapsien osuus väestöstä yhteistyö naapurikuntien kanssa

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Petäjävesi	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	5	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,6	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,5	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	6,6	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	12,7	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	109,8	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663

Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	3,3	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262
---	-----	-----------	-----------------------------------

<i>Arjen turvallisuus</i>	Petäjävesi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	12,8 9,2 -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	19,8 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	16	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	113,2	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	47,6	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Petäjävesi	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	24,4 45,1	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	40	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)		Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	42	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	11,4 - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Petäjävesi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	22,5 - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	88 70,1 - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	2,3	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	8,1	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	30 - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	19,5 - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	8,8 - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	42	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioitavat asiat:

5.16 Pihtiputaan kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: etunimi sukunimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite (yhteyshenkilö kunnassa)

	Pihtipudas	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	3 739	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	3 357/3 047	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	13 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	52 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	35 %	25 %	

	Pihtipudas	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	276,2	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhde, demog. 2023	93	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhde 2022	175,5	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	109,9	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Pihtipudas on sijainniltaan pohjoisinta Keski-Suomea. Kunta on maantieteellisesti laaja ja harvaan asuttu, sekä maakunnan reuna-alueilla kaukana maakuntakeskuksen palveluista. Koulutustaso on matala ja yli 65-vuotta täyttäneiden osuus suuri. Huoltosuhde on maakunnan keskitasoa korkeampi.</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Wiitaunionin hyvinvointikertomuksen 2021-205 painopisteet;</i> <i>Kuntalaisten oma-aloitteinen (omaehtoinen) terveyden ja hyvinvoinnin huolehtiminen, kuntalaisten osallisuus, kuuleminen ja vaikuttaminen, järjestöjen osallisuus, varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy, työllisyyden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy, nuorten hyvinvointi.</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
Turvallinen ja maanläheinen asuinympäristö. Monipuoliset vapaa-ajan palvelut. Hyvin resursoidut opetus- ja kasvatustaloudet. Sijainti valtavyylän varrella (E4). Aktiivinen järjestö- ja kyläyhdistystoiminta. Aktiivinen hanketoiminta. Runsas kesäasutus.	Kuntaorganisaation kehittäminen muutosten keskellä (TE24). Omien vahvuuksien ja kunnan vetovoimatekijöiden tunnistaminen uusien asukkaiden houkuttelemiseksi. Koulutetun työvoiman saatavuus. Koulutusmahdollisuudet kaukana.
Uhat	Mahdollisuudet
Väestön ikärakenteen muutos, alhainen syntyvyys. Kuntatalouden epävarmuustekijät. Epävarmuus uuden edessä ja muutosvastarinta. (Sote-)palvelujen karkaaminen kuntakeskuksesta.	Uusiutuvan energian mahdollisuudet kunnan elinvoiman lisääjänä. Monipaikkaisuus ja kesäasukkaiden aktivointi.

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Pihtipudas	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	10,6	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	0,9	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	5	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	9,9	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	4,6	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)		2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	146,3	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	4,8	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Pihtipudas	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
---------------------------	-------------------	-----------------------------------	---------------------

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	13 10,2 - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	21,1 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	22,2	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	172,7	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	43,8	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Pihtipudas	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	32,6 61,9	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	63	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	24,1 27,3	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	90	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	30,8 -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904

	-	22,5 / 31,4	ind 3938 ind 3923
--	---	-------------	----------------------

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Pihtipudas	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	20 - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	94,2 55,3 - 57,6	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	2,8	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	22,7	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	35,7 - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	18,9 - 24,2	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinutuotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	41	65/71	ind. 4224

5.17 Saarijärven kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Anu Kinnunen, 040 553 7989, anu.kinnunen@saarijarvi.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Saarijärvi	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	8 734	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030/ 2040 (laskettu 2024)	8 147 / 7 490	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	12 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	52 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	36 %	25 %	

	Saarijärvi	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	302,3	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	93	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	195	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	98,3	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<p><i>Oppimisympäristö ja puitteet ovat kunnossa</i></p> <p><i>Hyvät liikunnanolosuhteet. Hallivuorojen saatavuus haastavaa, poikkeuksena viikonloput.</i></p> <p><i>Saarijärvellä on paljon harrastusmahdollisuuksia eri puolella kaupunkia. Tapahtumia on todella paljon.</i></p> <p><i>Syntyvyys koko seutukunnalla noin 100 lasta, voitaisiko ottaa tavoitteeksi perheiden yhteinen tapaaminen, jossa olisi mahdollisuus keskustella lasten kasvatuksesta</i></p> <p><i>Työttömyys ja syrjäytyminen aiheuttaa huolta, kun jokainen työkäinen tarvittaisi töihin. Työllistyminen on Saarijärvellä vaikeaa. Matalankynnyksen työpaikkoja on liian vähän tarjolla.</i></p> <p><i>Työvoiman kohtaanto-ongelmat</i></p>

Visiosäätiön toiminta tukee työllisyyden hoidossa

Poke ja Jamkin oppilaitokset voimavarana ja mahdollisuus hyödyntää entistä vahvemmin

Ikääntyvän väestön osuus on suhteellisen korkea koko väestöstä. Aktiivista väkeä osallistumaan ja toimimaan yhteiseksi hyväksi. Huoli on ikääntyvien palveluista koska hyvinvointialue sopeuttaa ikääntyvien ja vammaisten palveluja yli 30 miljoonalla, joka ei ole inhimillistä, koska eivät pysty puolustamaan omia palvelujaan. Omaishoidon tuen pienin tukiluokka lopetetaan (uusia sopimuksia ei tulla laatimaan), joka koskee n. 500 henkilöä koko Keski-Suomessa.

Lääkäriin pääsy on vaikeaa, mutta sen jälkeen, kun kontrollit alkaa on palvelu hyvää.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet

Tukea perheille jo odotusaikana

- *ennen synnytystä, syntymän jälkeen ja myös jatkossa.*
- *neuvolassa joka kerta annetaan ohjeita lasten kasvatukseen*
- *tuki vanhemmuuteen*

Nuorison huomioiminen, nuorten hyvinvointi, mielen hyvinvointi, liikkuminen

- *velvollisuudet ja oikeudet*
- *vastuunottamisen haasteet*
- *työelämän pelisäännöt*

Huolipuhelimesta tulisi tiedottaa enemmän! Huolipuhelin kaupungin sivuille markkinointiin.

Potilasjärjestöjä mukaan vanhustyön viestintään mm. syrjäytymisen ehkäisy.

Hyte-kertoimen kautta rahoitusta syrjäytymisen ehkäisyyn.

Vahvuudet	Heikkoudet
Ikääntyvien asumisalueet on suunniteltu lähelle keskustaa, jossa palvelut lähellä (muistiystävällinen keskustan alue)	Pitkät matkat
Tuttuus, ja turvallisuus	Heikkokuntoiset tiet
Yhteisöllisyys, kansalaistoiminnan vireyys	Palvelut etäällä
Toimielias ja vahva kyläverkosto ja järjestöt	Terveyspalveluiden siirtyminen kauemmas
Monipuoliset liikuntapalvelut, luonto	Taksipalveluiden ja julkisen liikenteen vähäisyys
Pyöräilyreitit (vielä vaiheessa)	Palveluihin pääseminen haastavaa, joka aiheuttaa hoitovajetta ja mahdollisesti sairauksien pahenemisen
Koskireitti/-t	Henkilöstövaje sotepalveluissa
Laajat kulttuuripalvelut	Osalla kylistä puhelut /tietoliikenneyhteydet eivät toimi (laajoja katvealueita ja huonoja yhteyksiä)
Paljon tapahtumia	Osa väestöstä jää kotiin ja kokee yksinäisyyttä.
Uusi koulu ympäristöineen aktivoi lapsiperheitä ja nuoria	Linja-autoaseman tai bussin paikka on epäselvä
Kauppapalvelut hyvät (ruokapalvelut)	
Seutukeskus	

Yhteisöllisen asumisen mahdollisuuksia mm. Omatoimi Asuntojen hinnat ovat maltilliset, isot asunnot, hyvä tonttitarjonta Puhdas luonto	
Uhat	Mahdollisuudet
Tietoturva, huijausviestit => osaaminen/palvelut etäällä Yksinäisyys ja syrjäytyminen Digitaalisten palveluiden lisääntyminen, joka saattaa jättää osan kuntalaisista syrjään Väestön ikääntyminen ja palveluiden väheneminen Lasten ja nuorten mielenhyvinvointi on heikentynyt ja hoitoon on vaikeaa päästä Lasten ja nuorten monialaiset arjen haasteet (väkivalta, vape, päihteet)	Tiedottaminen riskeistä, osaamisen vahvistaminen "Koko kylä kasvattaa" ajatusmaailman uudelleen "brandäys" Digitorttoiminnan käytön vahvistaminen tiedottaminen Kehitetään matalan kynnyksen palveluja lapsille, nuorille ja perheille

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Saarijärvi	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2022	10,1	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023	1,6	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	6	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	8,5	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	7,6	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	1,3	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	132,3	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663

Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (2023)	4,2	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262
--	-----	-----------	-----------------------------------

<i>Arjen turvallisuus</i>	Saarijärvi	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	15,1 11,6 4 7,8	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	17,7 6,7 4,7	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (2022)	25,4	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	134,7	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä (2023)	46,8	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Saarijärvi	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	45,6 56,1	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	55	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	26,7 28,4	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	92	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	27,6 34,7 29,7	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Saarijärvi	Hyvinvointialue / kokomaa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	24,4 15,3 23,4	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	83,3 66 68,6 71	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (2023)	3,4	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	15,3	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	23,9 24,3 30,2	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden	25,9 27,4 21,9	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717

opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)			
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	4,3 20 1,6	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	80	65/71	ind. 4224

5.18 Toivakan kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Satu Korhonen, 040 192 7817, satu.korhonen@toivakka.fi

	Toivakka	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	2368 (v.-23 lopussa) Tuorein 2352 (8/2024)	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	2300/2233	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023	Alle 15 v. 18 % 15-64 v. 53 % Yli 65 v. 30 % Väestökehitys - Keski-Suomi ennakoi		Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	18 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	53 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	30 %	25 %	

	Toivakka	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	342,9	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	90	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	158,8	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakiointu 2022	99,3	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
Toivakassa yhdistyvät luonnonläheinen asuminen ja monipuolinen harrastaminen lähellä Jyväskylää. Toivakan keskustassa ovat palvelut, niin kaupalliset kuin julkisetkin päiväkodiista vanhustenhoitoon kävelymatkan päässä toisistaan.

Edullisen tonttitarjonnan lisäksi Toivakan kunta tukee perheitä ja kuntaan rakentamista. Meillä on käytössä v. 2024 Raksaraha ja vuoden 2025 alusta Suomen suurin kotihoidontuen kuntalisä Muksuraha.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopistealueet:

Lasten ja nuorten osallisuuden ja kuuntelemisen turvaaminen

Lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukeminen

Hyvinvointisuunnittelussa ja –raportoinnissa huomioidaan eri väestöryhmien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Hyvä maantieteellinen sijainti. Elinvoimaiset kylät sekä harvinaisuutena yhtenäiskoulun lisäksi toimiva vireä kyläkoulu.</p> <p>Turvallisuus.</p> <p>Aio yhteisöllisyys ja yhteen hiileen puhaltaminen.</p> <p>Hyvät luontoliikuntamahdollisuudet. Korkea työllisyysprosentti.</p> <p>Kolmas sektori tekee aktiivista ja laadukasta hyvinvointityötä. Kunnan kokoon nähden riittävät vapaa-ajanpalvelut eri palveluntarjoajilta.</p> <p>Pienen kunnan ketteryys (esim. lupa-asiat).</p> <p>Kuntalaisten mielestä Toivakassa parasta on turvallisuus, ulkoilu, luonto, Päijänne, hiljaisuus, yhteisöllisyys ja ystävälliset ihmiset. Laadukkaat kunnan peruspalvelut. Laadukkaat varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut, meillä esim. kyläkoulu Kankaisilla.</p>	<p>Eri organisaatioiden haavoittuvuus henkilöresurssin ja vastuiden kasautumisen vuoksi. Ohjatun liikuntatoiminnan vähäinen tarjonta, soveltavaa liikuntaa ei juurikaan tarjolla. Vähäiset omaehtoisen liikkumisen paikat nuorille. Vähäiset vapaa-ajan oleskelupaikat nuorille. Julkiset kulkuyhteydet edelleen heikot parannuksista huolimatta.</p> <p>Sosiaali- ja terveystalouden henkilöresurssi hva:lla. Monenlaiset hyvinvointialueen palvelut eivät ole kehittyneet meillä, esim. Seniorikeskustoiminta, senioreiden hyvinvointineuvola. Tunne, että jäämme monessa asiassa hyvinvointialueen palveluiden marginaaliin.</p> <p>Pieni koko, pienet resurssit.</p> <p>Yhdistystoimijoita ei ole isojen paikkakuntien malliin. Toisen asteen oppilaitosten puute, nuoret aikuiset muuttavat muualle.</p>
Uhat	Mahdollisuudet
<p>Sosiaali- ja terveystalouden häviäminen. Sijainti Jyväskylän lähellä, loputkin palvelut karkaavat sinne.</p> <p>Kolmannen sektorin haavoittuvuus: monet toiminnot ovat yhden henkilön varassa ja henkilöillä on päällekkäisiä rooleja eri yhdistyksissä.</p> <p>Tekijät loppuvat eri sektoreilla kesken ja kuormittuvat liikaa. Samat haasteet kuin muuallakin: esim. kuntalaisten liikkumattomuus / vähäinen liikunta haasteena.</p>	<p>Sijainti Jyväskylän lähellä. Alueellinen / kuntarajat ylittävä yhteistyö. Oikeiden yhteistyökumppaneiden kanssa on mahdollista saada paljon aikaan.</p> <p>Mahdollisuus reagoida asioihin ketterästi ja nopeasti.</p> <p>Lämmin yhteisöllisyys ja pienen kunnan edut houkuttavat muuttajia.</p> <p>Potentiaalia on kasvaa elinvoimaisena ja veto- sekä pitovoimaisena kuntana. Alhainen työttömyysprosentti</p>

<p>Omaehtoiseen toimintaan nuorten liikuntapaikat vähäiset. -> ei saada nuoria liikkumaan omaehtoisesti ja fyysisen ja psyykkisen terveyden haasteet kasvavat.</p> <p>Nuorten oleskelupaikat ovat vähäiset. -> pahoinvointi näyttäytyy erilaisilla nuorten epävirallisilla areenoilla aiheuttaen erilaisia uhkia.</p> <p>Maahanmuuttajia vähän -> monikulttuurisuus säilyy vieraana ja jopa pelottavana.</p>	<p>verrattuna muihin Keski-Suomen kuntiin kertoo osaltaan kunnan elinvoimaisuudesta</p>
---	---

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Toivakka	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	7,9	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	0,6	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	3,6	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	6,3	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	-	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	103,7	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,7	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Toivakka	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden	11,5 - - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957

opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)		7,0 / 7,6	
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	14,9	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	19,3	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	87,9	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	46,9	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Toivakka	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	34,4 41,4	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	18	70 / 72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	- -	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	100	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	10,6 - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Toivakka	Hyvinvointialue / kokomaa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	10,6	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	88,5 62,2 - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	1,9	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)		11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	23,4 - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	17,4 - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	- - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA pistemäärä 2023	39	65 / 71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille: Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä (ind. 3959) ovat olleet parina viime vuonna lähellä kuntien tavoitetilaa ja kuntien vertailussakin tuloksemme on ollut hyvä.

Muut huomioitavat asiat: Meillä on hyvin vähän saatavilla olevaa indikaattori- tai kokemustietoa 2. asteen opiskelijoista ja nuorista aikuisista.

TEAvisarin osalta/pohjalta on tehty kehittämistä ja sitä jatketaan tulevaisuudessakin.

5.19 Uuraisten kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Mari Sivill, puh 040 585 7784, Mari.Sivill@uurainen.fi

	Uurainen	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	3615	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	3564/3253	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	24 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	55 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	21 %	25 %	

	Uurainen	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	349,1	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhde, demog. 2023	83,4	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhde 2022	158,6	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	93,2	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Uurainen on energinen kunta, jossa on paljon lapsia ja nuoria. Ympäristö on turvallinen ja rauhallinen. Välitetään toisista ja halutaan muille hyvää. Aktiivinen kunta.</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<i>Lapsiperheet, varojen säilyttäminen ja viihtyisä ympäristö, terveellinen ravinto, ystävät</i>

Vahvuudet	Heikkoudet
Aktiivinen järjestötoiminta, yhteisöllisyys, hyvin toimivat terveyskeskus, monipuoliset liikuntapaikat ympäri vuoden, aktiiviset seurat, ikärakenne, lapsia ja nuoria on	Aktiivisia järjestötoimijoita kaivattaisiin lisää, Vanhus- ja vammaisneuvostolla ei ole valtaa, kuntalaiset hajallaan ympäri kuntaa (välimatkat), ohjaajakapasiteetin

paljon, aktiivista elämää, sijainti, asiointi on helppoa päättäjiin, joustava organisaatio, Uuraisilta pääsee helposti pois mutta myös takaisin, paljon tilaa, koulut ovat voimavara, pienet luokat, työstään kiinnostuneet opettajat, hyvä perusopetus	rajallisuus, pyörätieverkoston puute, keskustan sijainti suhteessa asutukseen, nuoret lähtevät opiskelemaan muualle peruskoulun jälkeen, koska Uuraisilla ei ole toisen asteen oppilaitoksia, pienet resurssit
Uhat	Mahdollisuudet
Terveyspalvelujen heikkeneminen, terveysasema pitää säilyttää, liikaa yksilösuojaa (ei saa kertoa nimiä), talouden heikentyminen, palveluiden väheneminen, ilkeä, aktiivien ikääntyminen, yleisten tilojen puute (Selmalla kuitattu), rahoituksen (valtio) heikkeneminen, kuntaliitokset, palvelujen väheneminen Nuorilta: Uimahallin puuttuminen	”vaikka mitä”, yhteisöllisen asumisen keskus, järjestöjen ja julkisen puolen yhteistyö, aktiivinen järjestötoiminta, osallistaminen, yhdessä tekeminen, paluumuutto, tilaa ja puhdas luonto, uusien kuntaan muuttaneiden asukkaiden huomioiminen palvelujen suunnittelussa ja päätöksenteossa, potentiaalia löytyy Nuorilta: Kauppa, pitseria, Nuokkari, harrastusmahdollisuudet, 4H ansiosta pari kertaa viikossa ilmaiseksi kuntosalille, kunnanjohtaja

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Uurainen	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	4,9	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	0,8	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,3	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	5,1	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	5,6	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	89,9	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	2,8	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Uurainen	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	14,4 6,4 - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	16,1 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	22,9	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	74,9	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	37,4	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Uurainen	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	27 28,2	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	66	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)		Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	67	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	10,6 - -	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923
---	----------------	---	---

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Uurainen	Hyvinvointialue / kokomaa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	9,8 - -	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	86,5 76,7 - -	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	1	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	6,6	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	21,3 - -	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	29 - -	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	2,1 - -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364

			ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	40	65/71	ind. 4224

Lisätieto

Muut huomioon otavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

Muut huomioon otavat asiat:

5.20 Viitasaaren kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: Pauliina Koivisto, 0405424443, pauliina.koivisto@viitasaari.fi (yhteyshenkilö kunnassa)

	Viitasaari	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	5877	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	5359 / 4914 https://stat.fi/til/vaenn/2004/vaenn_2004_2004-09-20_tau_002.html	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023	https://info.keskisuomi.fi/vaestokehitys/		Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	11 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	50 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	39 %	25 %	

	Viitasaari	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	293,3	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	101,3	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	182,6	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	110,9	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet
<i>Aktiivinen järjestökenttä, kaupungin laajat liikuntapalvelut (mm. uimahalli ja kuntosalit, liikuntaneuvonta, ulkoliikuntamahdollisuudet) ja runsas kulttuuritarjonta, aktiivinen kansalaisopisto ja kirjasto, kyläkydyt sivukyliltä keskustaana, toiseen asteen koulutusmahdollisuudet, maantieteellinen sijainti kahden valtatie risteyksissä ja järven ympäröimänä, ikäihmisten avoin päivätoiminta, perhekeskus, älysalit, pinta-alaltaan laaja kunta, kylät kaukana</i>

<i>keskustasta, palveluiden saavutettavuuden haasteet, digitaalisten yhteyksien riittämättömyys, verkkoyhteyksien haasteet,</i>
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
Kaupunkistrategia: päämääränä hyvinvoiva ja osallistuva kuntalainen
Talousarvio 24: palvelu- ja kiinteistöstrategian luominen (palvelumuotojen linjaaminen ja kehittäminen), hyvinvointipalveluiden uudelleenorganisointi (kokonaisuuden hallinta)
Hyvinvointisuunnitelma 21-25: terveyttä edistävien elämäntapojen vahvistuminen, mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy, vanhemmuuden vahvistuminen, osallisuuden edistäminen, yksinäisyyden lieventäminen, kuntalaisten oman vastuun vahvistuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Vahvuudet	Heikkoudet
Hyvät peruspalvelut, aktiivinen kansalaisopisto ja kirjasto, Digikeskus & Lennätin, kaupungin hyvä resurssointi hyvinvointityöhön, kaupungin sijainti, korkea työpaikkaomavaraisuus, väestön sairastavuus laskenut, monipuoliset liikunta- ja kulttuuripalvelut	Osaavan työvoiman saatavuus, pitkät välimatkat, huoltosuhte
Uhat	Mahdollisuudet
Väestörakenne, valokuituhankkeen epäonnistuminen, palveluiden pysyminen, palveluverkon säilyttäminen, isojen työnantajien äkilliset rakennemuutokset, kuntatalous, investointihankkeiden epäonnistumiset	Aktiivinen järjestökenttä, laajat liikuntamahdollisuudet, kehittämishalukkuus, hankkeet, tasapainoinen talouden rakenne, suhteellisen vakaa taloustilanne, kokemus usean kunnan yhteistoiminnasta, myönteinen kuntakuva,

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Viitasaari	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	11,6	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	1,4	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	4,9	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista 2023	9,6	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	2,7	9,2 / 8,3	ind. 5274

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	-	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	150	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	6,3	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262

<i>Arjen turvallisuus</i>	Viitasaari	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	20,5 11,6 - -	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	14,5 - -	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	21,1	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	133,6	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	45,9	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Viitasaari	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	34,2 38,2	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478

Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	70	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	17,9 35,4	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	93	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luo oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	27,5 - 17	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Viitasaari	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	29 - 25,5	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	77,9 56,7 79,1 68,1	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,8	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	13,8	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	29,4 - 21,3	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	17,9 30,2 36,2	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	2,9 22,7 -	6,8 / 7,7 17,7 / 18,2 4,7 / 7,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	55	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

- huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2.vuoden opiskelijoista (Vts: 22,7 / Keski-Suomi: 17,7)
- huoltosuhde (Vts: 101,3 / K-S: 64,6)
- kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus 8. ja 9. luokkalaisilla (Vts 29 / K-S: 20,6)
- kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (Vts 25,5 / K-S 17,8)
- kokee terveydentilan keskinkertaiseksi tai huonoksi 8. ja 9. luokka (Vts 29,4 / K-S 26)
- kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana 8. ja 9. luokka (Vts 17,9 / K-S 23,6)
- kokenut vanhempien tai muiden huoltajien fyysistä väkivaltaa 4. ja 5.luokka (Vts 20,5 / K-S 11,3)
- mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18-34-vuotiaat (Vts 3,8 / K-S 1,9)
- tyytyväinen elämäänsä 4. ja 5.luokka (Vts 77,9 / K-S 86)
- tyytyväinen elämäänsä 8. ja 9.luokka (Vts 56,7 / K-S 66,8)
- työkyvyttömyyseläkettä saavat 16-64 vuotiaat (Vts 9,6 / K-S 5,7)

Mielenterveyden tukeminen yleinen teema tulevina vuosina Muut huomioitavat asiat:

5.21 Äänekosken kuntakortti

Muodostuu hyvinvointialueen sekä kunnan yhteisistä vähimmäistieto indikaattoreista

– hyvinvoinnin kuntakortti

Lisätietoja: hyvinvointikoordinaattori Päivi Kivelä, puh. 040 557 7070, paivi.kivela@aanekoski.fi
(yhteyshenkilö kunnassa)

	Äänekoski	Keski-Suomi	Huomioita
Väestömäärä	17 971	273 271	Vuoden 2023 lopussa (Keski-Suomen liitto)
Väestöennuste 2030 ja 2040 (laskettu 2024)	16 748 / 15 539	274 570 / 274 724	Sotkanet
Ikärakenne 2023			Ikäryhmittäinen ennuste (Keski-Suomen liitto)
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä	14 %	15 %	
16–64-vuotiaiden osuus väestöstä	56 %	61 %	
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä	30 %	25 %	

	Äänekoski	Keski-Suomi / Koko maa	Huomioita
Koulutustasomittain 2022	314	387,20 / 391,30	ind. 180
Huoltosuhte, demog. 2023	78	64,60 / 61,9	ind. 761
Taloudellinen huoltosuhte 2022	168,1	145,9 / 129,6	ind. 182
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu 2022	110,1	101,6 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5641

Erityispiirteet (hyvinvointierojen näkökulma)
<p><i>Polarisaatio:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kaupungin alueellinen pirstaleisuus, väestön kulttuurinen moninaisuus, asuinalueiden eriytyminen (monitaajamaisuus, vahvat kyläidentiteetit, tehdasyhdyskuntien ja kuntaliitosten historia, uusäänekoskelaiset, vähemmistöt ja kotoutujat)</i> • <i>Huoltosuhteen synkistymisen ja sosiaaliekonomisen eriarvoisuuden korostuminen myönteisestä investointikehityksestä huolimatta: yhtäältä erittäin hyvin pärjäävät perheet ja toisaalta ne, joilla menee todella huonosti</i> • <i>Kasautuva sosiaalinen huono-osaisuus ja palvelutarpeet, päihteidenkäyttöön liittyvät haitat ja elämäntapasairauksien ylisukupolvisuus (matala koulutustaso, pienituloisuus ja tulosiirrot, pitkäaikaistyöttömyys)</i>

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet
<ol style="list-style-type: none"> Kuntalaisten hyvä arki (kunnan tuottamien palveluiden laatu ja asiakaslähtöisyys, sidosryhmäosallisuus ja yhteiskehittäminen) Kuntalaisten osallisuus ja yhteisöön kuuluminen (Kehitetään rakenteita, joilla vahvistetaan kuntalaisten kuulluksi tuleamista ja kansalaisdemokratiaa; Vahvistetaan kuntalaisten mahdollisuuksia osallistua elinympäristönsä kestävään kehittämiseen (taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys) Yhteisöllisyyden vahvistaminen (Tuetaan yhdistysten ja vapaaehtoistoimintaan pohjautuvien ryhmien toiminnan mahdollisuuksia; tuetaan perheyhteisöjä; edistetään yhteisöön kiinnittymistä ja paikallisidentiteetin kehittymistä; ehkäistään asuinalueiden eriytymistä)

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Kaupunkistrategia (Äänekoski-ilmiö) mahdollistaa toimialarajat ylittävän, kuntalaisten omaehtoisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja vahvistamiseen tähtäävän työn toteuttamisen</p> <p>Kestävä kehitys huomioitu monipuolisesti strategiassa</p> <p>Kaupungin korkea työpaikkaomavaraisuus</p> <p>Houkuttelevuus investointikohteena</p> <p>Kaupungin koko luo hyvät puitteet yhteisöllisyyden rakentamiselle ja vahvistamiselle: yhteistyö voi olla sujuvaa, kun toimijat tuntevat toisensa</p> <p>Harrastamisen puitteet, vahvat seurat, liikunta- ja kulttuuritoimijat, kyläyhdistykset ja yritykset</p> <p>Laadukkaat peruspalvelut, osaava henkilöstö ja kehittämismyönteisyys</p> <p>Toimitilainvestoinnit, terveet ja nykyaikaiset tilat</p>	<p>Alueellinen pirstaleisuus kustannusrasitteena</p> <p>Asukasluvun lasku, väestön voimakas ikääntyminen</p> <p>Asuinalueiden sosiaalinen eriytyminen (ylisukupolvisuus, kotoutujat) – ruokkii polarisaatiota</p> <p>Äänekosken ristiriitainen maine asuinpaikkakuntana (esim. tehtaat vs maisema- ja luontoarvojen hyödyntäminen), vaikka mielikuva Äänekoskesta asuinkuntana on muuttunut aiempaa positiivisemmaksi</p>
Uhat	Mahdollisuudet
<p>Ikärakenteen kehittyminen huolestuttavaan suuntaan</p> <p>Asuinalueiden voimistuva eriytyminen asuntopolitiikan seurauksena</p> <p>Polarisaation kärjistyminen voi johtaa väestösuhteiden kärjistymiseen, näköalattomuuden, osattomuuden ja turvattomuuden syveneviin kierteisiin</p> <p>Työvoiman saatavuus</p> <p>Leikkaukset ammatilliseen koulutukseen (Poke), aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen paikkakunnalla, jolla ennestään matala koulutustaso</p> <p>Järjestöjen toimintaresurssien heikkeneminen samalla, kun Äänekoskelta puuttuu yhdessä tekemistä ja</p>	<p>Toteutetaan systemaattinen ja läpileikkaava kaupunkistrategian jalkauttaminen ja sitouttaminen (henkilöstö, asukkaat, sidosryhmät)</p> <p>Kaupungin yhteisöroolin vahvistaminen ja asukkaiden omaan elinympäristöön liittyvän toimintaosallisuuden tukeminen</p> <p>Suunnitelmallinen asuntopolitiikka</p> <p>Kaupunkiorganisaation toimialojen siiloutumisen vähentäminen, osallisuusrakenteiden selkiyttäminen ja eri toimialoilla kertyvän tietovarannon hyödyntäminen hyte-työssä</p> <p>Toimintakulttuurin uudistaminen asiakaslähtöisyyttä, sidosryhmien ja asukkaiden aktiivista toimijuutta tukevaksi</p>

<p>sosiaalisia innovaatioita aktivoivia tilaratkaisuja ja muita tukirakenteita</p>	<p>HYTE-työn tehokkaampi koordinointi ja kohdentaminen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien tukemiseksi Lakisääteisten vaikuttamiselinten (nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto) tehokas kuulemisjärjestelmän hyödyntäminen ja aito yhteistoiminta</p> <p>Otetaan käyttöön soveltuvia menetelmiä ennalta ehkäisevän työn pitkäntähtäimen kustannusvaikutusten osoittamiseksi</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön ja rahapelaamisen ehkäisyn koordinointi, toimialarajat ja eri väestöryhmät huomioivat käytännöt</p> <p>Rohkeus tunnistaa ilmiöiden taustat ja kohdentaa hyvinvointia edistävät toimenpiteet ja priorisoida eriarvoisuuden lievittämiseksi</p> <p>Työllisyysalueudistus ja Äänekoski sen veturina: jatkuvaan oppimiseen, täsmäkoulutuksiin ja työllisyyspalveluiden räätälöintiin panostaminen</p>
--	---

Kunta – tilastot Sotkanet

<i>Työ ja toimintakyky</i>	Äänekoski	Hyvinvointialue/ Koko maa	Indikaattori
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2022	11	7,3 / 8,3	ind. 3219
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä 2023	2	2,7 / 2,4	ind. 234
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista (2023)	5,5	5,4 / 4,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3071
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiasta 2023	8,2	5,7 / 5,2	ind. 2424
Työttömien terveystarkastukset, % työttömistä 2023	8	9,2 / 8,3	ind. 5274
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2023)	2,2	2,1 / 2,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5097
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu (2022)	134,6	108,3 / 100,0	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5663

Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä ? (2023)	5,1	4,3 / 4,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3262
---	-----	-----------	-----------------------------------

<i>Arjen turvallisuus</i>	Äänekoski	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	16,4 15,3 3,8 9,2	14,0 / 15,8 11,3 / 12,3 5,1 / 6,9 7,0 / 7,6	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4890, 4956, 4958, 4957
Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	25,5 8 4,5	21,9 / 25,6 8,0 / 10,9 10,7 / 13,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5368, 5370, 5369
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2022)	23,7	16,5 / 14,7	Yhteinen vähimmäistieto ind 5387
Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat / 10 000 asukasta (2023)	121,3	97,0 / 91,8	Yhteinen vähimmäistieto ind 3037
Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä (2023)	44,8	45,0 / 45,3	Yhteinen vähimmäistieto ind 237

<i>Liikunnalliset elämäntavat</i>	Äänekoski	Hyvinvointialue / Koko maa	Indikaattori
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. ja 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky (2023)	45,8 53,9	34,4 / 37,0 37,9 / 40,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5477, 5478
Liikunnan edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2022	56	70/72	ind. 4094
Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 6 sekä 13-16 -vuotiailla (2022)	21,9 26,1	Koko maa 19,1 ja 24,8	Yhteinen vähimmäistieto ind. 3231, 3235

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % alueen kouluista (2022)	96	81/70	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5317
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9.luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	34,4 32,7 21,6	33,0 / 38,0 32,2 / 38,8 22,5 / 31,4	Yhteinen vähimmäistieto ind 3904 ind 3938 ind 3923

<i>Mielen hyvinvointi</i>	Äänekoski	Hyvinvointialue / koko maa	Indikaattori
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	23,6 14,8 13,5	20,6 / 21,4 15,7 / 18,0 17,8 / 21,1	Yhteinen vähimmäistieto ind. 328 ind 346 ind 337
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan sekä lukion 1. ja 2. luokan oppilaista (2023)	82 63,1 66,2 70	86,0 / 85,1 66,8 / 65,7 69,4 / 66,2 70,5 / 66,9	Yhteinen vähimmäistieto ind 4811 ind. 4700 ind 4701 ind 4702
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18–34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2023)	3,5	1,9 / 1,8	ind. 5032
Erittäin heikko osallisuuden kokemus % 8 ja 9 luokan oppilaista (2023)	13,5	11,7 / 12,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5680
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. – 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. luokan opiskelijoista, lukion 1. – 2. vuoden opiskelijoista (2023)	28,3 25 23,2	26,0 / 26,6 25,7 / 28,6 23,3 / 25,2	Yhteinen vähimmäistieto ind. 286, 3931, 3916
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	19,3 29,4 28,2	23,6 / 22,5 27,0 / 25,0 28,8 / 25,3	Yhteinen vähimmäistieto ind. 4715, 4716, 4717

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2023)	10,4	6,8 / 7,7	Yhteinen vähimmäistieto ind. 5362 ind 5364 ind 5363
	18,9	17,7 / 18,2	
	8,9	4,7 / 7,2	
Kulttuurin edistäminen kunnissa – TEA, pistemäärä 2023	64	65/71	ind. 4224

Lisätietoa

Muut huomioitavat indikaattorit, joita kunta erityisesti haluaa nostaa esille:

- päihdehaitat
- asuinalueiden eriytyminen

Muut huomioitavat asiat:

- Äänekoski-ilmiön / kaupunkistrategian systemaattinen jalkauttaminen läpi organisaation ja kuntayhteisön - aidon osallisuuden hyödyntäminen isona potentiaalina